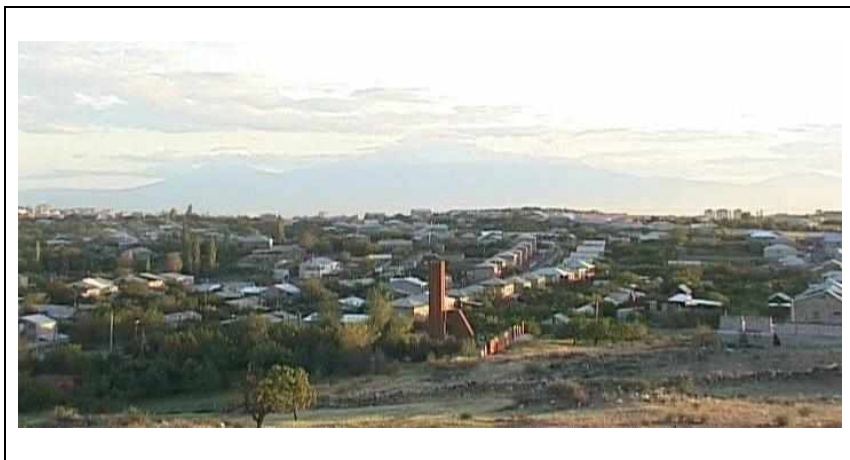

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆ
«ԵՐԵՎԱՆՆԱԽԱԳԻԾ» ՓԲԸ

ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶԻ ՆԱԻՐԻ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԶՈՎՈՒՆԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԻ
ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

(Լրամշակված տարբերակ)

Պատվիրատու՝

«Երևաննախագիծ» ՓԲԸ

Տնօրենի պաշտոնակատար

Ա. Սեդոյան

Կատարող՝

«Թրիգգեր» ՍՊԸ տնօրեն

Ա. Պեպանյան

ԵՐԵՎԱՆ – 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	4
ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ.....	5
1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ.....	9
1.1 Զովունի բնակավայրի հիմնական սոցիալտնտեսական և հատակագծային բնութագրերը.....	9
1.2 Պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանություն.....	14
2. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ.....	16
2.1 Ինժեներաերկրաբանական և սեյսմատեկտոնական պայմաններ.....	16
2.1.1 Տարածքի ուսումնասիրվածությունը.....	16
2.1.2 Ֆիզիկա-աշխարհագրական և տեխնածին պայմանները.....	16
2.1.3. Տարածքի ինժեներաերկրաբանական պայմանները.....	17
2.1.4. Տարածքի գեոմորֆոլոգիական պայմանները.....	18
2.1.5. Երկրաբանա-լիթոլոգիական կտրվածքը.....	19
2.1.6 Աշխատանքների արդյունքները.....	22
2.2 Լանդշաֆտ.....	24
2.3. Օդերևութաբանակլիմայական պայմանները.....	25
2.4 Մթնոլորտային օդը.....	31
2.5 Աղմուկի մակարդակը.....	34
2.6 Հողերի բնութագիրը.....	35
2.7 Մակերևութային և ստորերկրյա ջրահոսքեր.....	38
2.8 Բուսական և կենդանական աշխարհի նկարագրություն.....	41
2.9 Պահպանվող տարածքներ.....	46
3. ՀՈՂՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԸ.....	47
4. ՀԱՏԱԿԱԳԾՍԱՐԱԾԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ, ԳՈՏԵՎՈՐՄԱՆ ԵՎ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ՀԱՅՅՑԱԿԱՐԳ.....	51
5. ԳՈՏԵՎՈՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԾԻ ԿԱԶՄԸ ԵՎ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	61
6. ԻՆՏԵՆՇԻՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԸ, ԱՌԿԱ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՆԱԽԱԳԾՈՅԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ.....	90
6.1 Զբաղմունքային.....	90

6.2. Ջրահեռացման ցանց	91
6.3 Տարածքի բնութագիրը մակերևութային և ստորգետնյա ջրերի իրավիճակով	92
6.4 Ջրային ռեսուրսների պահպանություն	92
6.5. Մակերևութային և ստորգետնյա ջրերի պահպանություն	93
6.6. Կենցաղային կոյուղի	93
6.7 Հեղեղատար կոյուղի	94
6.8 Էլեկտրամատակարարում	96
6.9. Գազամատակարարում	98
6.10 Ջերմամատակարարում	101
6.11. Ճանապարհային հաղորդակցուղիների ցանց և կարգավորող գծեր	103
7. ԻՆՏԵՆՏԻՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ ՏԱՐԵՐԱՅԻՆ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ ԵՐԵՎՈՒՅԹՆԵՐԻՑ	104
7.1. Մակերեսային հակաջրոդոդումային միջոցառումներ	104
7.2 Հականստվածքային միջոցառումներ	105
7.3 Խախտված հողերի վերականգնում	106
7.4. Հակասելավային, հակադեֆլյուկցիոն, հակաջրհեղեղային կառուցվածքներ և միջոցառումներ	106
8. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ ԵՎ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ	107
8.1 Մթնոլորտային օդ	107
8.2 Թափոններ	110
8.3 Հողային ռեսուրսների պահպանություն	111
8.4 Աղմուկի մակարդակը	112
8.5 Կանաչապատման համակարգը	113
8.6. Զբոսաշրջության զարգացման հիմնական ուղղությունները	118
Եզրակացություն	126

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ Կոտայքի մարզի Նաիրի համայնքի Զովունի բնակավայրի հետագա զարգացման տեսլականից ելնելով՝ բնակավայրին անհրաժեշտ է Զովունի բնակավայրի գլխավոր հատակագիծ՝ քաղաքաշինական հստակ սահմանված չափորոշիչներով, ոճային առանձնահատուկ ուղղություններով, կոմունալ ենթակառուցվածքների հետագա բարեփոխման կարիքների նկատառումներով և այլն, ինչը կնպաստի համայնքի քաղաքաշինական կանոնակարգված զարգացմանը:

Նախագծի նպատակն է մշակել ՀՀ Կոտայքի մարզի Նաիրի համայնքի Զովունի բնակավայրի (այսուհետ՝ նախագիծ), որը քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթուղթ է և որով կսահմանվեն նշված տարածքների փաստացի և հեռանկարային օգտագործման ու կառուցապատման նկատմամբ պարտադիր պահանջները՝ բնակավայրի ամբողջ տարածքում կենսագործունեության բարենպաստ միջավայրի ձևավորման նպատակով:

Սույն նախագիծը հանդիսանում է իրական քաղաքաշինական ձևափոխումների մակարդակ, որտեղ մի կողմից իրականացվում են բնակավայրի գլխավոր հատակագծում նախատեսված շրջակա միջավայրի պահպանության վերաբերյալ հիմնական դրույթները, մյուս կողմից ձևավորվում է կոնկրետ քաղաքաշինական իրադրություն լուրջ Էկոլոգիական, բնական բնութագրերով և սանիտարահիգիենիկ պայմաններով:

Նախագծի շրջանակներում «Շրջակա միջավայրի պահպանումը բաժնի մշակման նպատակը հանդիսանում է շրջակա միջավայրի պահպանության հարցերի գերակայության ապահովումը, բնօգտագործման արդյունավետությունը, բնակչության կենսագործունեության Էկոլոգիական անվտանգ միջավայրի ձևավորումը և առողջության պաշտպանումը:

ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

ՀՀ Կոտայքի մարզի Նաիրի համայնքի Զովունի բնակավայրի գլխավոր հատակագծի նախագծի/պայմանագիր N ԿՄԵՔ-ԳՀԱՇՁԲ-21/24 առ 2021թ./ աշխատանքները կատարվել են Նաիրի համայնքի պատվերով:

- N ԿՄԵՔ-ԳՀԱՇՁԲ-21/24 առ 2021թ. պետական գնման պայմանագիր:
- ՀՀ Կոտայքի մարզի Նաիրի համայնքի Զովունի (բնակավայրի) գլխավոր հատակագծի մշակման նախագծման առաջադրանք:

Նախագծման համար ուղեցույց են ծառայել հետևյալ իրավանորմատիվային ակտերը և նախագծային փաստաթղթերը.

- «Քաղաքաշինության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը,
- Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգիրքը /2001 թ./,
- «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքը, (ընդունված է 2014թ-ի հունիսի 21-ին, ՀՕ-110-Ն),
- Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2011 թվականի դեկտեմբերի 29-ի «Հայաստանի Հանրապետության համայնքների (բնակավայրերի) գլխավոր հատակագծերի, համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի և բնակավայրերի տարածքների գոտևորման նախագծերի մշակման, փորձաքննության, համաձայնեցման, հաստատման և փոփոխման կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի մայիսի 2-ի N 609-Ն, 2010 թվականի մարտի 4-ի N 208-Ն ու Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2001 թվականի մայիսի 14-ի N 408 որոշումներն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N1920-Ն որոշում (փոփոխված 28.04.2022, N 597 որոշմամբ),
- ՀՀ կառավարության 2007թ. մարտի 15-ի «Հայաստանի Հանրապետության պետական սեփականություն համարվող և օտարման ոչ ենթակա պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակը հաստատելու մասին» N385- որոշում:

- ՀՀՇՆ 30-01-2014 «Քաղաքաշինություն. Քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի հատակագծում և կառուցապատում»,
- ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի կոմիտեի կադաստրային քարտեզները,
- ՀՀ կառավարության N 443-Ն առ 24.05.2005թ. որոշմամբ հաստատված «Երևաննախագիծ» ՓԲԸ-ի մշակած Երևան քաղաքի գլխավոր հատակագծի հայեցակարգը,
- ՀՀ կառավարության N 2330-Ն որոշմամբ (15.12.2005թ) հաստատված «Երևաննախագիծ» ՓԲԸ-ի մշակած Երևան քաղաքի գլխավոր հատակագծի (2005-2020թթ) նախագիծը,
- Պատմության և մշակույթի հուշարձաններ բաժնի մշակման համար հիմք է հանդիսացել 2003թ. Դեկտեմբերի 24-ին հաստատված ՀՀ Կոտայքի մարզի պատմության ու մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակը /N1793 N/:

Նախագծում հաշվի են առնված նաև «ՍԵՄԱԹ» -ի Եվրոպական մայրցամաքի կայուն զարգացման հիմնադրային սկզբունքների, «Օրիոսի կոնվենցիայի, Եվրոպական լանդշաֆտային կոնվենցիայի», «Տեղական ինքնակառավարման Եվրոպական խարտիայի» և այլ փաստաթղթերի միջոցառումներն ու սկզբունքները:

Նախագծի մշակման հիմնական նպատակը տարածքի հեռանկարային տնտեսական զարգացման և տարածքային աճի ուղղությունների, տարածքների գործառնական նշանակության որոշումն է՝ տրանսպորտային, ինժեներական, տեխնիկական ենթակառուցվածքների սկզբունքային լուծումներով, բնապահպանական լայն համալիրի կիրառումով, տարածքների հողօգտագործման և կառուցապատման պարտադիր պահանջների սահմանումով:

Շրջակա միջավայրի պահպանության հարցերին առնչվող ՀՀ օրենքների ցանկը ներկայացված է ստորև.

- Բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին (1992),
- Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին (1994),
- Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին (2014),
- Պատմական և մշակութային անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին (1998),
- ՀՀ հարկային օրենսգիրք (ՀՕ-165-Ն, 01.01.2018թ.),
- «ՀՀ Բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 14.08.2008 N 967-Ն որոշում
- «Բուսական աշխարհի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը, 1999թ.,
- Բնապահպանական վճարների դրույքաչափերի մասին (2006),
- Կենդանական աշխարհի մասին (2000),
- ՀՀ հողային օրենսգիրք (2001),
- Բնապահպանական կրթության մասին (2001),
- ՀՀ ջրային օրենսգիրք (2002),
- ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգիրք (2011),
- Թափոնների մասին (2004),
- Բնապահպանական մոնիտորինգի մասին (2005),
- Բնապահպանական վերահսկողության մասին» (2005),
- Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին (2006),
- ՀՀ անտառային օրենսգիրք (2005),
- ՀՀ Կառավարության <<ՀՀ կենդանիների Կարմիր գրքը հաստատելու մասին>> 29.01.2010թ. N 71-Ն որոշում,
- ՀՀ Կառավարության <<ՀՀ բույսերի Կարմիր գրքը հաստատելու մասին>> 29.01.2010թ. N 72-Ն որոշում,

- ՀՀ Կառավարության «Բնակավայրերի կանաչ գոտիների չափերին եվ տեսակային կազմին ներկայացվող պահանջները սահմանելու եվ հայաստանի հանրապետության կառավարության 2008 թվականի հոկտեմբերի 30-ի n 1318-ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» 2018 թվականի փետրվարի 8-ի N 108-Ն որոշում,
- <<ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին>> ՀՀ Կառավարության 31.07.2014թ. N 781-Ն որոշում,
- Հրաման N2-III-11.3 «Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում» սանիտարական նորմերը հաստատելու մասին: Ուժի մեջ է մտել 13.04.2002թ:
- Հաշվի են առնվել նաև՝
- ՀՀ կառավարության 2014թ. սեպտեմբերի 25 որոշումը «ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության եվ օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը եվ միջոցառումները հաստատելու մասին»
- ՀՀ կառավարության 2015 թ. դեկտեմբերի 10-ի նիստի «ՀՀ կենսաբանական բազմազանության պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման բնագավառներում ռազմավարությանը և գործողությունների ազգային ծրագրին հավանություն տալու մասին» N54 որոշում
- ՀՀ կառավարության 2015թ. մայիսի 27-ի նիստի «ՀՀ անապատացման դեմ պայքարի ռազմավարությունը և գործողությունների ազգային ծրագրին հավանություն տալու մասին» N23 արձանագրային որոշումը:

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Զովունի՝ բնակավայր ՀՀ Կոտայքի մարզի Նաիրի համայնքում:
Սահմանակից է Երևան քաղաքին:

Ընդհանուր տեղեկություններ Զովունի գյուղի վերաբերյալ

- Բնակավայրի տարածքի մակերեսը՝ 13.89 քառ.կմ:
- Բնակչության թիվը՝ 2020 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ՝ 6247 մարդ:
- Բնակչության կազմը՝ հայեր, եզդիներ:
- Օգտակար հանածոներ՝ չկան:
- Կրթական հաստատություններ՝ միջնակարգ դպրոց, մսուր-մանկապարտեզ:
- Մշակութային հաստատություններ՝ արվեստի դպրոց, մշակութային տուն, հուշարձան համալիր կից թանգարանով:
- Մարզական հաստատություններ՝ չկան:
- Արտադրական ձեռնարկություններ՝ «Մետաղամանեղեն գործարան» ԲԲԸ, «Ույուտ» արտադրական կոոպերատիվ, «Նորմա կաթ» ՍՊԸ, «Նաիրիի բերրիություն» ՍՊԸ, «Թամարա և Անի» ՍՊԸ, «Ունիվերսալ» ՍՊԸ, «Ագրոիմպուլս» ՍՊԸ:
- Բնակչության հիմնական զբաղմունքը՝ անասնապահություն, գյուղատնտեսություն:
- Հոգևոր կառույցներ՝ չկան:

1.1 Զովունի բնակավայրի հիմնական սոցիալտնտեսական և հատակագծային բնութագրերը

Զովունի բնակավայրը, որը գտնվում էր Ապարանի շրջանում, հիմնադրվել էր 1828թ.: Գյուղի պատմական անվանումները՝ Մոլլադասում, Ծառաշեն:

Ապարանի ջրամբարի կառուցման ժամանակ՝ 1965-1967 թթ-ին, ամբողջովին վերաբնակեցվեց Երևան քաղաքի Շահումյանի շրջանի վարչական տարածքում գտնվող Ամո գյուղին կից տարածքում, և ՀԽՍՀ Գերագույն խորհրդի 1972 թ. ապրիլի 4-ի հրամանագրով վերանվանվեց Զովունի, իսկ գյուղը մտավ Նաիրիի շրջանի

կազմի մեջ: Վերաբնակեցված ընտանիքների մի փոքր մաս բնակություն են հաստատել Երևանում՝ հիմնականում ներկայիս Աջափնյակ վարչական տարածքում:

Վերաբնակեցումից առաջ 1959 թվականի տվյալներով Ապարանի Զովունի գյուղը ունեցել է 711 բնակիչ, իսկ նոր Զովունիում 1975 թվականի տվյալներով արդեն 2555 մարդ, ներառյալ այնտեղ բնակվող եզդիական թաղամասի բնակչությունը:

Վերաբնակեցումից հետո տարբեր ժամանակահատվածներում (առավելապես Խորհրդային Միության տարիներին) գյուղում սկսվեցին կառուցվել բնակելի տներ, խանութներ, դպրոց, մանկապարտեզ, բուժ. ամբուլատորիա, մեքենա-տրակտորային հավաքակալյան իր արհեստանոցներով, մշակույթի տուն, վարչական շենքեր և այլն: Փողոցները ասֆալտապատվեցին, մայթեզրերին տնկվեցին դեկորատիվ ծառեր, գյուղը ունեցավ խմելու և ոռոգման ջրի կարգավորող գործող ցանց, գյուղի փողոցներում կար գիշերային լուսավորվածություն: Զովունի-Եղվարդ ընկած հատվածում հիմնվեցին խաղողի և պտղատու այգիներ: Կառուցվեց նաև Երկրորդ համաշխարհային պատերազմում զոհված Զովունցիների հիշատակը հավերժացնող հուշարձան-կոթող և գյուղի պատմությանը նվիրված թանգարանը:

Զովունի գյուղի վարչական տարածքում է գտնվում «Կարմիր բերդ» կոչվող պատմամշակութային հուշարձանը, այն թվագրվում է միջին բրոնզից մինչև վաղ միջնադար, իսկ հայտնաբերված խեցեղենի նմուշները՝ 2-րդ-1-ին հազարամյակներ, տարածքում պահպանվել են 7-րդ դ. բերդի ավերակները, Դրան հարող տարածքով (Հրազդանի կիրճում) հոսում է Հրազդան գետը: Գյուղի արևելյան եզրին կա մ.թ.ա. 2-րդ-1-ին հազարամյակներին թվագրվող կիկլոպյան ամրոց, իսկ ընդհանուր առմամբ գյուղում կա ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված 24 հուշարձան:

Զովունի բնակավայրը գտնվում է Երևան քաղաքի հյուսիսարևմտյան հատվածում (Դավթաշեն վարչական շրջանի սահմանին), մայրաքաղաքից 1կմ, իսկ մարզկենտրոն Հրազդան քաղաքից, մոտ 55 կմ հեռավորության վրա: Սահմանակից է նաև Եղվարդ, Քանաքեռավան, Քասախ և Մրգաշեն համայնքներին:

Բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը $-24 - 26^{\circ}\text{C}$, երբեմն այն հասնում է մինչև -33°C : Բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը հասնում է $35 - 40^{\circ}\text{C}$: Ծովի մակերևույթից բարձր է միջին հաշվով 1100 մ, տաք օրերի թիվը տարվա մեջ 200 օր է: Տեղումները՝ տարեկան 476 մմ:

Ոռոգման ջուրը ստանում է Արզնի-Շամիրամ ջրանցքով, իսկ խմելու ջուրը ապահովվում է Արզնի-Երևան ջրատարով:

2019 թվականին փոխվել է խմելու ջրի մայր խողովակաշարը:

2021 թվականին ՀՀ կառավարության որոշմամբ «Մագնոլիա-Կոմֆորտ» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված ներդրումային ծրագրով նախատեսվում է կառուցել բնակելի թաղամաս, ներդրումների չափը կազմելու է մոտ 11.9 մլրդ դրամ:

ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2017 թվականի հունիսի 9-ի ընդունված «Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ Եղվարդ, Արագյուղ, Բուժական, Զովունի, Զորավան, Սարալանջ համայնքների միավորման արդյունքում ձևավորվել է Եղվարդ համայնքը:

Այնուհետ, Զովունին ընդգրկվել է Նաիրի համայնքի մեջ, որը ձևավորվել է 2021 թ-ին համայնքների խոշորացման շրջանակում՝ նախկին Եղվարդ համայնքին միավորելով Կոտայքի մարզի Պոռշյան ու Քասախ գյուղական համայնքները:

Բնակավայրի հիմնական բնութագիրը՝

- Համայնքի վարչական սահմաններում ընդգրկված տարածքը՝ 1389.86 հա:
- Բնակչության թիվը՝ 6247 մարդ:
- Հողային ֆոնդի փաստացի բաշխումը, այդ թվում՝
 - **բնակավայրի հողեր՝ 264.17 հա, այդ թվում՝**
 - ✓ բնակելի կառուցապատման հողեր, այդ թվում տնամերձ 179.97 հա,
 - ✓ հասարակական կառուցապատման հողեր՝ 14.68 հա,
 - ✓ ընդհանուր օգտագործման հողեր՝ 35.05 հա,
 - ✓ խառը կառուցապատում՝ 0.80 հա,
 - ✓ այլ հողեր՝ 33.67 հա:

- գյուղատնտեսական նշանակության հողեր՝ 1016.36 հա, այդ թվում՝
 - ✓ վարելահողեր՝ 534.10 հա,
 - ✓ պտղատու այգիներ՝ 82.89 հա,
 - ✓ խաղողի այգիներ՝ 1.28 հա,
 - ✓ արոտ՝ 141.37 հա,
 - ✓ այլ հողատեսքեր՝ 256.72 հա:
 - Արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման, այլ արտադրական նշանակության, գյուղական արտադրության օբյեկտների հողեր՝ 36.76 հա,
 - Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի և կոմունալ ենթակառուցվածքների հողեր՝ 10.72 հա,
 - Հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր՝ 38.16 հա, (այդ թվում՝ պատմական և մշակութային հողեր՝ 26.14 հա, այդ թվում՝
- ✓ գերեզմանոց 9.21:
 - Առողջարարական հողեր՝ - հա,
 - Հանգստի հողեր՝ - հա,
 - Բնապահպանական՝ - 2.81 հա,
 - Հատուկ նշանակության հողեր՝ - 20.0 հա,
 - Անտառային հողեր՝ - հա,
 - Զբային հողեր՝ - 3.69 հա,
 - Պահուստային հողեր՝ - հա:

1.2 Պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանություն

Աղյուսակ 1.2.1

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

(հաստատված է ՀՀ Կառավարության 24 դեկտեմբերի 2003 թվականի N 1793-Ն որոշմամբ)

ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶ

ԶՈՎՈՒՆԻ ԳՑՈՒՂ

Հուշարձանի նամակը	Հուշարձանի ենթահամարը	Հուշարձանի տեսակը	Փամբանունը	Տեղը՝ բնակավայրի նկատմամբ, հասցեն	Նշանակություն/ համարակետական/ տեղական	Ծանոթագրություն	Հուշարձանի նամակը	Հուշարձանի ենթահամարը (ենթահամարները)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ ԿԱՐՄԻՐ ԲԵՐԴ	Ք.ա. 2 հազ.- միջնադար	ցյուղի ան եզրին, հրվանդանի վրա	Հ	Թազաքենդ, Գայա խարաբա
	1.1			Դամբարանադաշտ	Ք.ա. 2 հազ.	ամրոցից հվ-ամ, ցյուղի մեջ	Հ	բաղկացած է դամբարանաբլուրներից և կրոմլեխներից
	1.2			Դոլմեն	Ք.ա. 14-13 դդ.	ամրոցից ամ, կիրճի եզրին	Հ	
	1.3			Միջնաբերդ	Ք.ա. 2 հազ.	ամրոցի ան մասում, հրվանդանի եզրին	Հ	տարածքում կան բազմասենյակ մոնումենտալ կառույցներ
	1.4			Արձանագրություն սեպագիր	Ք.ա. 1 հազ.	պարսպի հս եզրին	Հ	սեպագիր տառերը մեծ են և անընթեռնելի
	1.5			Ժայռապատկեր՝ «Օձ»	Ք.ա. 2 հազ.	ամրոցի հվ, հրվանդանի վրա	Հ	փորագրված է քարաբեկորի վրա
	1.6			Ժայռապատկեր՝ «Վիշապ»	Ք.ա. 2 հազ.	ամրոցից կենտր. մասում	Հ	փորագրված է ժայռի վրա
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	11-17 դդ.	ամրոցի հս, Հրազդան գետի աջ ափին	Հ	Փոքր Մհեր կրթահամալիրի տարածքում
	2.1			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	15-16 դդ.	ցյուղատեղիից ամ	S	ավերված
		2.1.1		Դամբարան	15-16 դդ.	գերեզմանոցում	S	ավերված
		2.1.2		Տապանաքար	15-16 դդ.	դամբարանից	Հ	խոյակերպ, մեջքի վրա փոսիկներ
		2.1.3		Տապանաքար	15-16 դդ.		Հ	խոյակերպ, կտրված գլուխը տեղափոխվել է Փոքր Մհեր կրթահամալիր

	2.1.4	Տապանաքար	15-16 դդ.	Փոքր Մհեր կրթահամալիրի տարածքում	S	տուֆ, արձանագիր, քանդակագարդ, հատված
	2.1.5	Տապանաքար	15-16 դդ.	Փոքր Մհեր կրթահամալիրի տարածքում	S	տուֆ, ռելիեֆ վարդյակով
	2.2	Եկեղեցի	11 դ.	ցյուղատեղիի հիվ-ան եզրին	Հ	ավերված, կառուցված է բազալտե և սրբատաշ տուֆ քարերով
	2.2.1	Խաչքար	11-12 դդ.	Եկեղեցու հիվ եզրին	Հ	բազալտ, տեղափոխվել է Փոքր Մհեր կրթահամալիր
	2.2.2	Խաչքար	13-14 դդ.	Եկեղեցու հիվ եզրին	Հ	տուֆից, ստորին հատվածը
	2.3	Ճանապարհ	Ք.ա. 2 հազ-միջնադար	Հրազդանի աջ ափին	Հ	երկու կողմից եզերված է քարաշար պատերով
3.		ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՆՎԱԾՆԵՐԻՆ	1985 թ.	ցյուղի հս-ան մասում	S	քանդ. Հ. Իսահակյան, ճարտ. Հ. Ասլանյան
4.		ՔԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	քարի դար	Եղվարդի կիրճի աջակողմյան կտրվածքում, ամրոցից հս-ամ	Հ	հայտնաբերվել են աշեյան գործիքներ
	4.1	Քարայր-կացարան «Զովունի-1»	քարի դար	ցյուղից 2-3 կմ հս, Փոքր Մհեր կրթահամալիրի մոտ	Հ	
	4.2	Քարայր-կացարան «Համո-1»	քարի դար	ցյուղի հս մասում, Եղվարդ գետի աջ ափին	Հ	
	4.3	Քարայր-կացարան «Համո-2»	քարի դար	ցյուղի հս մասում, Եղվարդ գետի ձախ ափին	Հ	
	4.4	Քարայր-կացարան «Համո-3»	քարի դար	ցյուղի հս մասում, Եղվարդ գետի ձախ ափին	Հ	

Ծանոթութագրություն: Զովունի ցյուղի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների զբաղեցրած տարածքների և պահպանական գոտիների նախագծերը և դրանց օգտագործման պայմանակարգերը (ոչ հստակ և լրիվ կազմով) տրամադրվել են ՀՀ ԿԳՄՄ նախարարության Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոնի կողմից: Այս ուղղությամբ հեղինակային խմբի անդամների կողմից տեղում կատարվել են լրացուցիչ ուսումնասիրություններ:

2. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ.

2.1 Ինժեներաերկրաբանական և սեյսմատեկտոնական պայմաններ

ՀՀ Կոտայքի մարզի Նաիրի համայնքի Զովունի բնակավայրի տարածքի ելակետային նյութերի հավաքման հիման վրա կազմվել է 1:10000 մասշտաբի ինժեներաերկրաբանական շրջանացման քարտեզը: Հետազոտությունների ընդհանուր մակերեսը կազմում է 13.9 քառ.կմ:

Զովունի բնակավայրի տարածքի ինժեներա-երկրաբանական պայմանները՝ համաձայն տեխնիկական առաջադրանքի, ներկայացված են գոյություն ունեցող արխիվային նյութերի հիման վրա:

2.1.1 Տարածքի ուսումնասիրվածությունը

«Հայնախագիծ» ինստիտուտի կողմից 1991թ.-ին կատարվել են ինժեներաերկրաբանական հետազոտություններ Երևան քաղաքի տարածքում, որը ընդգրկել է նաև Զովունի գյուղի տարածքը: Ուսումնասիրություններն իրենց մեջ ընդգրկել են ինժեներաերկրաբանական հանույթ, հորատանցքերի հորատում, դիտարկման կետերի նկարագրություն, գրունտների ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների որոշում, տարածքի ինժեներաերկրաբանական շրջանացում:

Կատարված աշխատանքների արդյունքում կազմվել է Երևան քաղաքի ինժեներաերկրաբանական շրջանացման քարտեզը:

2.1.2 Ֆիզիկա-աշխարհագրական և տեխնածին պայմանները

Զովունի բնակավայրը գտնվում է Երևան քաղաքի հուսիսային մասում, Հրազդան գետի աջ ափին, Եղվարդի սարահարթի եզրամասում: Շրջանն ունի ցուրտ ձմեռով և շոգ ամառով խիստ մայրցամաքային կլիմա, օդի բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը հասնում է 390C: Օդի բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը հասնում է -330C: Տարեկան մթնոլորտային տեղումների քանակը

կազմում է 476մմ, գերակշռում են 3մ/վրկ արագության հյուսիսային և հյուսիս-արևելյան ուղղության քամիները: Չյան ծածկույթի միջին հաստությունը հասնում է 25սմ: Հողի սառչելու առավելագույն խորությունը հասնում է 40սմ:

Տարածքի սահմաններում ռելիեֆի հիմնական տարրերն են հանդիսանում Եղվարդի, հրաբխային սարավանդի լանջերը և Հրազդան գետի կիրճը:

Հրազդան գետի հովտի աջ լանջերին տեղադրված է Եղվարդ-Քանաքեռի, հրաբխային սարավանդը: Գետահովտի լանջերը կազմված են բազալտային և անդեզիտա-բազալտային լավաներից, զառիթափ են և առանձին տեղերում ունեն 120–150մ խորությամբ կիրճի տեսք:

Կիրճի խորությունը հոսանքի ուղղությամբ դեպի ներքև փոքրանում է 150 մետրից մինչև 50 մետր, կապված հրաբխային սարավանդների բարձրության նվազման հետ:

Հրազդան գետի կիրճում հանդիպում են նաև էրոզիոն դարավանդներ, որոնք առաջացել են անդեզիտա-բազալտների մեջ, որոնց բարձրությունը գետի ջրի մակարդակից 50-70 մետր է:

Ուսումնասիրված տարածքում ֆիզիկաերկրաբանական երևույթները ներկայացված են մակերևութային համատարած լվացումով մակերևութային տեղումներով:

Ուսումնասիրված տարածքում տեխնածին երևույթները բացակայում են:

2.1.3. Տարածքի ինժեներաերկրաբանական պայմանները

Զովունի բնակավայրի տարածքի երկրաբանական կառուցվածքին մասնակցում են հիմնականում վերին պլիոցենից մինչև ժամանակակից հասակի նստվածքների համախմբեր, որոնք ներկայացված են հրաբխային, հրաբխա-նստվածքային և նստվածքային ֆացիաներով:

Դրանք ներկայացված են տարբեր տեսակի ինժեներա-երկրաբանական հատկանիշներով օժտված, ամենափուխրից (ավազ, կավավազ) մինչև կիսաժայռային և ժայռային ապարներով: Ժայռային գրունտները՝ դոլերիտային բազալտներ, անդեզիտա-բազալտներ և տեղ-տեղ նրանց վրա տեղադրված

կիսաժայռային նստվածքներ՝ տուֆեր, առաձնանում են մեծ ամրությամբ, բայց ունեն տեղադրման տարբեր պայմաններ և դրանց հետ կապված ճեղքավորվածություն: Փուխր գրունտների կապակցված և չկապակցված տարատեսակները՝ կավեր, ավազակավեր, կավավազներ, ավազներ, գլաքարային, ճալքաքարային նստվածքներ:

2.1.4. Տարածքի գեոմորֆոլոգիական պայմանները

Հետազոտվող տարածքի գեոմորֆոլոգիական պայմանները բարդ են, ինչը պայմանավորված է երկրաբանական կառուցվածքով, կուտակումային, էրոզիոն և դենուդացիոն երևույթներով, տարածամասնակ հրաբխային գործունեության ի հայտ գալով և նեոտեկտոնական պրոցեսներով: Ժամանակակից ռելիեֆի ձևավորման պատմությունը սկսվում է հիմնականում վերին պլիոցենի ժամանակներից, երբ սկսվել են հերթականությամբ տեղադրվել վերին պլիոցենի հասակի հրաբխային ապարներ, ինչպես նաև չորրորդական հասակի տարբեր նստվածքային և հրաբխային առաջացումներ:

Ինչպես նշվեց վերևում, գեոմորֆոլոգիական տեսակետից շրջանը բնութագրվում է ծագումնային տեսակների և ռելիեֆի տարբեր ձևերով: Կարելի է առանձնացնել ռելիեֆի մորֆոծագումնային հետևյալ ձևերը.

1. Հրաբխային (վերին պլիոցենի հասակի լավային ծածկոցներ, միջին և վերին չորրորդականի լավային հոսքեր):
2. Կուտակումային (ալյուվիալ, ալյուվիալ-պրոլյուվիալ):
 - Հրաբխային ռելիեֆը ներկայացված է Եղվարդի, սարավանդների լանջերով և Հրազդան գետի հովտի եզրամասով երկայնակի ձգվող չորրորդականի լավաների նեղ դարավանդային հոսքերով:
 - Կուտակումային ռելիեֆի ձևը ծագումնային տեսակետից ներկայացված է լճային, ալյուվիալ, ալյուվիալ-պրոլյուվիալ, մասամբ դելյուվիալ և էոլային տեսակներով: Ալյուվիալ ձևերը կապված են Հրազդան գետի «աշխատանքի» հետ: Հրազդան գետի էրոզիոն գործունեության փոփոխման արդյունքում առաջացել են տարբեր դարավանդային մակարդակներ:

Ռելիեֆի ձևերից տարածքում առկա են տափարակները, սարահարթերի լանջերը և դարավանդները, երոզիոն-հողմնահարման լանջերը:

Հետազոտվող տարածքում պայմանականորեն առանձնացվել են հետևյալ հիմնական գեոմորֆոլոգիական տարրերը.

Ա - Հրաբխային սարավանդների լանջեր (Եղվարդի սարահարթ):

Բ - Էրոզիոն-հողմնահարման լանջեր:

2.1.5. Երկրաբանա-լիթոլոգիական կտրվածքը

Ուսումնասիրված տարածքի երկրաբանական կառուցվածքում, ըստ ծագման, կազմի և հասակի, մասնակցում են ամենաբազմազան համախմբերի ապարները՝ Վերին պլիոցենից մինչև անտրոպոգեն.

Տարածքի երկրաբանա-լիթոլոգիական կտրվածքը ներկայացված է.

Տարածքի երկրաբանա-լիթոլոգիական կտրվածքում պայմանականորեն առանձնացվել են գրունտների հետևյալ շերտերը՝

Շերտ թիվ 1 Ավազ փոշենման և մանր, ապիտակա-մոխրագույն, սպիտակահողային կավավազի, երբեմն կոպճային գրունտի ենթաշերտերով և նրբաշերտերով, փուխր, սակավախոնավ և խոնավ: Հզորությունը տատանվում է մեծ սահմաններում՝ 1.0-6.0 մետր և ավել:

Շերտ թիվ 2 Կավավազ բաց և մուգ մոխրագույն, գորշավուն երանգով, պինդ և փափուկ պլաստիկ թանձրության մինչև 35% քարակտորների պարունակությամբ, փոշենման ավազի ենթաշերտերով հաճախակի կարբոնատային և աղային, տարածքում կավավազները ներկայացված են նաև գերնստող տարատեսակով: Հզորությունը տատանվում է 0.8-8.0 մետրի սահմաններում:

Շերտ թիվ 3 Կոպճային գրունտ, հազվադեպ մեծաբեկորներով, հրաբխանստվածքային ապարներից, միջին հղկվածության, կավավազային և տարահատիկ ավազների լցանյութով, ավազի նրբաշերտերով, ոսպնյակներով և բներով, տեղ-տեղ ցեմենտացած, լցանյութը՝ սակավախոնավ և խոնավ, հզորությունը տատանվում է 0.5-6.0 մետրի սահմաններում:

Շերտ թիվ 4 Մեծաբեկորային գրունտ, խճի և մանրախճի խառնուրդով, քարակտորների արանքները լցված են մինչև 10% կավավազային ավազային լցանյութով: Քարակտորները ներկայացված են հրաբխային ապարներով: Հզորությունը տատանվում է 2.0-8.0 մետր և ավելի սամաններում: Չորրորդականի էյուվիալ-դեյուվիալ, դեյուվիալ-ալյուվիալ, էյուվիալ-պրոլյուվիալ առաջացումներ:

Շերտ թիվ 5 Խճա-մանրախճային գրունտ մեծաբեկորների պարունակությամբ, ավազային և կավային լցանյութով մինչև 30-35%, քարաբեկորները ներկայացված են հրաբխային ապարներով, կավերի և ավազների ենթաշերտերով և ոսպնյակներով:

Շերտ թիվ 6 Բազալտ, անդեզիտաբազալտ մոխրագույն սև երանգով, ծակոտկեն, խոռոչային, ճեղքավորված, հողմնահարված, քայքայված, երբեմն մեծաբեկորների աստիճանի, հազվադեպ շեղաքարացած, ամուր, արմատական տեղադրմամբ:

Շերտ թիվ 7 Սպիտակահող

Զովունի բնակավայրի տարածքում ստորգետնյա ջրերը կապված են հետևյալ երկրաբանական և մորֆո-կառուցվածքային տարրերի հետ:

1. Զրեր, հրաբխային սարավանդների սահմաններում:
2. Հրազդան գետի հովտի ողողահունային առաջացումների ջրեր:

Հրաբխային սարահարթի սահմաններում գտնվող ջրերը կապված են ռելիեֆի ծածկված գետահովիտների և ռելիեֆի մյուս «բացասական» հին ձևերի հետ: Սարավանդի սահմաններում դրանք տեղադրված են 20.0-30.0 մետրից խորը: Այս ջրերը հիմնականում բեռնաթափվում են Հրազդան գետի հովտում:

Հրազդան գետի հովտային նստվածքների ջրերը լայն տարածում ունեն գետի կիրճի և հովտի հատակային մասում: Կախված Հրազդան գետի ժամանակակից երոզիոն գործունեության հետ ստորգետնյա այս տիպի ջրերի հորիզոնի խորությունը տարբեր է, միջինը 20.0 մ:

Տարածքի երկրաբանա-լիթոլոգիական կտրվածքին մասնակցում են գրունտների հետևյալ տարատեսակները.

Կավային գրունտները (ավազակավ, կավ, կավավազ) ունեն լայն տարածում, առանձնապես տարածքի հարավ-արևելյան մասերում, այս գրունտներով ծածկված են բազալտային և տուֆային հոսքերը, ծածկոցները, հրաբխային սարավանդների սահմաններում, Հրազդան գետի ձորի լանջերի «հիմքային» մասերը: Այս գրունտների հզորությունը կախված է բազմաթիվ գործոններից և տատանվում է միավորից մինչև 10մ և ավելի: Ընդհանուր առմամբ այս գրունտները ոչ կայուն են: Այս գրունտներում առկա է կարբոնատային կեղևի շերտեր 0.5-ից մինչև 2.5 մետր, երբեմն ավելի հզորությամբ: Այս գրունտները աղայնացած են, դյուրահալ աղերի պարունակությունը կազմում է 0.1% մինչև 10%, միջին լուծելիության աղերի քանակը՝ 1.0-15%, դժվար լուծվող աղերի քանակը՝ 5-40%, ծակոտկենության գործակիցը կազմում է 0.4-1.12, ծավալային կշիռը 1.47-1.93 գ/սմ³, դրանք պլաստիկ թանձրության են, պլաստիկության թիվը հասնում է մինչև 10-ի: Հարաբերական «նստումը» տատանվում է 0.01-0.13սմ սահմաններում:

Մեծաբեկորային գրունտները ներկայացված են խճա-մանրախճային, մեծաբեկորախճային, ճալաքարա-կոպճային և գլաքարա-կոպճային տարատեսակներով: Այս նստվածքները մասնակցում են Հրազդան գետի հովտային, վերողողահունային դարավանդների և հունային առաջացումների գոյացմանը նրա ամբողջ երկարությամբ: Քարակտորները ներկայացված են հրաբխային, հրաբխա-նստվածքային, նստվածքային ապարներով, հատիկաչափական տեսակետից դրանք շատ բազմազան են ու բազմապիսի, ավազային և կավային գրունտների ենթաշերտերով, ոսպնյակներով, բներով, գրպաններով, ունեն անհամասեռ կազմ և չպահպանվող տարածում ու հզորություն:

Խոշորաբեկորային նստվածքները՝ խճա-մանրախճային և ճալաքարա-կոպճային, բնութագրվում են հետևյալ ֆիզիկա-մեխանիկական հատկանիշներով. խտությունը՝ 1.55-1.72գ/սմ³, ծակոտկենությունը՝ 43-45.4%, ծակոտկենության գործակիցը՝ 0.75-0.83, ներքին շփման անկյունը՝ 24-26°, շաղկապվածությունը՝ 1-2 ԿՊա, ձևախախտման մոդուլը տատանվում է 32-40ՄՊա սահմաններում, կավային լցանյութի դեպքում: Մեծաբեկորա-խճային և գլաքարա-ճալաքարային գրունտների

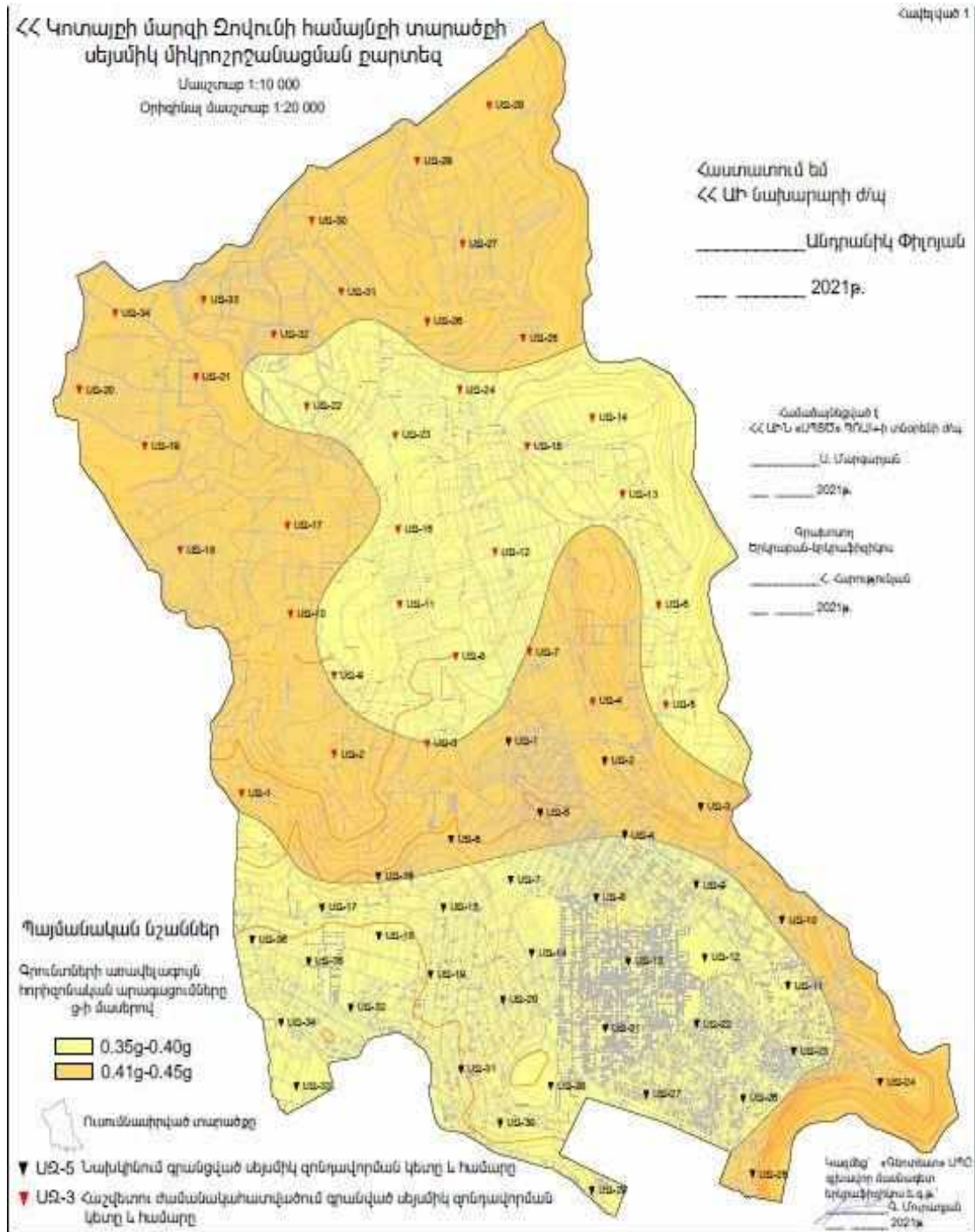
համար խտությունը կազմում է 1.9-2.0 գ/սմ³, լցանյութի համար ներքին շփման անկյունը կազմում է 25-27°, շաղկապվածությունը՝ 0.30ԿՊա:

Բազալտներ, անդեզիտա-բազալտներ՝ մուգ մոխրագույն, տեղ-տեղ վարդա-մոխրագույն գրունտներ, խարամացած, անհավասարաչափ, ծակոտկեն, տարբեր ամրության և ճեղքավորված, սյունաձև, սալիկային, մեծաբեկորային, գնդաձև և բրեկչիանման, մակերեսից (մինչև 3-5մ խորության) տարբեր աստիճանի հողմնահարված, հրաբխային խարամի և ավազի ենթաշերտերով, ոսպնյակներով, բներով, ընդգրկումներով: Դրանք մասնակցում են Եղվարդի հրաբխային սարավանդի, Հրազդանի հովտում, շատ տեղամասերում ծածկված են դելյովիալ, էյուվիալ և դելյովիալ-էյուվիալ առաջացումներով, 5.0-10.0մ հզորությամբ: Բազալտները, անդեզիտա-բազալտները ներկայացված են խիտ, մանրածակոտկեն և խոշորածակոտկեն տարատեսակներով, որոնք համապատասխանաբար բնութագրվում են հետևյալ ֆիզիկա-մեխանիկական հատկանիշներով (միջինացված). ծակոտկենությունը (%)՝ 8, 16.1, 19.7, տեսակարար կշիռը (գ/սմ³)՝ 2.91, 2.88, 2.86, խտությունը (գ/սմ³)՝ 2.66, 2.42, 2.31, ջրակլանումը (%)՝ 1.24, 2.49, 2.85, միաառանցք սեղմման դիմադրությունը (կգ/սմ²) չոր վիճակում՝ 1830, 1120, 601, ջրհագեցած վիճակում՝ 1320, 840, 482: Հրաբխային խարամներով զբաղեցրած տարածքը կազմում է մոտ 5-6 կմ², դրանք բեկորային են «փքված», խայտաբղետ են՝ կարմրից մինչև սև, մոխրագույն և այլն: Դրանց խտությունը տատանվում է լայն սահմաններում՝ 0.9-1.7գ/սմ³, ծակոտկենությունը՝ միջինը 58%:

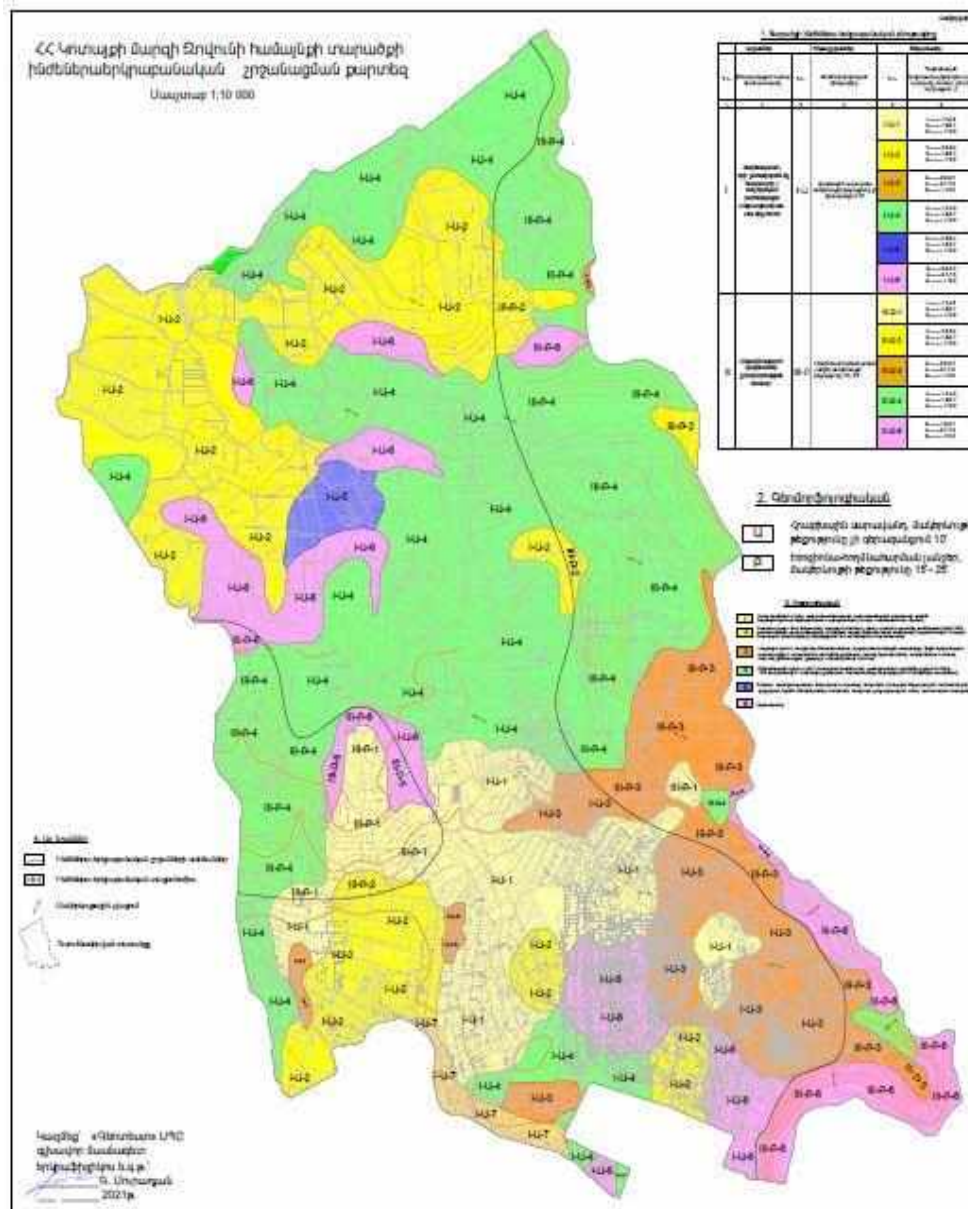
2.1.6 Աշխատանքների արդյունքները

Ելնելով տարածքի շինարարության համար պիտանելիության աստիճանից, ինժեներական նախապատրաստական աշխատանքների ծավալներից և բնույթից, ինչպես նաև հիդրոերկրաբանական պայմաններից, գեոմորֆոլոգիական հատկանիշներից և լիթոլոգիական կառուցվածքից, ուսումնասիրվող տարածքում առանձնացվել են երեք ինժեներա-երկրաբանական շրջաններ՝ բարենպաստ, պայմանական բարենպաստ և անբարենպաստ:

Կատարված աշխատանքների արդյունքում կազմվել է ինժեներա-երկրաբանական շրջանացման 1:10000 մասշտաբի քարտեզը (գրաֆիկական հավելված 1):

Նկար 2.1.1 Զովունի համայնքի տարածքի սեյսմիկ միկրոշրջանացման քարտեզ

Նկար 2.1.2 Զովունի համայնքի տարածքի ինժեներաերկրաբանական շրջանցման քարտեզ

2.2 Լանդշաֆտ

Զովունու բնակավայրի տարածքն ընդգրկված է նախալեռնային բնական լանդշաֆտային գոտում: Գոտին հիմնականում մեղմ թեքությամբ ռելիեֆների տարածքում է, միայն բնակելի տների մի մասն են գտնվում համեմատաբար թեք ռելիեֆի վրա: Հիդրոերկրաբանական տեսակետից տեղանքում առկա են ճեղքային ջրերը: Գոտու հողատարածությունները կայունորեն օգտագործվում են, մասամբ ծածկված են նաև կերախոտերի ցանքերով:

Հաշվի առնելով համայնքի լանդշաֆտային գոտու լեռնայնությունը, հետագա դասակարգման տասքսոնոմիկ միավոր է ընդունվել լանդշաֆտների քաղաքաշինական օգտագործման ձևերը՝

Կառուցապատված լանդշաֆտներ,

Կառուցապատման ենթակա լանդշաֆտներ,

Գյուղատնտեսական նշանակության հողահանդակներ,

Անտառտնտեսության հողեր,

Անօգտագործելի հողատարածքներ,

Կառուցապատված և կառուցապատման ենթակա լանդշաֆտների օգտագործման ռեժիմը նախատեսում է՝

Կառուցապատման կանոնակարգում՝ բնակչության և կառուցապատման համապատասխան խտությունների կիրառումով,

Հարմարավետ կապերի ստեղծում,

Ճարտարազիտական նախատեսման միջոցառումների կիրառում (ուղղաձիգ հատակագծում, մակերևութային ջրերի հեռացում),

Տարբեր օբյեկտների և ենթակառուցվածքների սանիտարական գոտիների պահպանման պահանջների կիրառում, որն ընդգրկում է՝

- ագրոտեխնիկական միջոցառումներ,
- մարգագետինների հողաբարելավման միջոցառումներ,
- ջրատեխնիկական միջոցառումներ:

Անտառտնտեսության հողերում նախատեսվում է՝

- անտառածածկ տարածքների բարենպաստ պայմանների ստեղծում
- գոյություն ունեցող անտառների բոնիտետի բարելավում:

2.3. Օդերևութաբանակլիմայական պայմանները

Զովունի բնակավայրի ներկա տարածքը գտնվում է Հրազդան գետի աջակողմյան սարահարթի վրա՝ Երևանի հյուսիս-արևմտյան լեռնային գոտում, իսկ Եղվարդ քաղաքից դեպի հարավ՝ 16կմ հեռավորությամբ: Բուն բնակավայրը, ներառյալ վարչական կենտրոնն ու բազմաբնակարան բնակելի տները, որ

զբաղեցնում է սարահարթի համեմատաբար հարթ տարածքը, գտնվում է ծովի մակարդակից 1250մ բարձրության նիշի վրա: Դեպի Հրազդանի կիրճ զարգացող տարածքները, ներառյալ ամառանոցային, այգեգործական գոտիները, գտնվում են 1200-1100մ, իսկ համայնքի տարածքի հարավային՝ Երևանին հարող տարածքները 1173մ նիշերում:

Ընդհանուր առմամբ տարածքի կլիման արտահայտված ցամաքային բնույթ է կրում՝ շոգ և չոր ամառներին հաջորդում են չափավոր ցուրտ, անկայուն ձնածածկով ձմեռները, սակայն խոնավության առումով ամառներից շատ չեն տարբերվում: Կլիմայի առանձնահատկությունները պայմանավորված են. ամռանը՝ հարավից՝ չոր տաք օդային զանգվածների, ձմռանը՝ հյուսիսից՝ ցուրտ օդային զանգվածների ներխուժումով:

Դիտարկվող տարածքին ամենամոտը տեղադրված է «Եղվարդ» օդերևութաբանական կայանը: Կայանի տվյալները առավելապես բնութագրում են տեղանքի կլիմայական պայմանները և հասանելի են «Շինարարական կլիմատոլոգիա» ՀՀՇՆ II-7.01-2011:

Ջերմաստիճանի բացարձակ մինիմումը ոչ ցածր է քան -33°C , բացարձակ մաքսիմումը հասնում է $+39^{\circ}\text{C}$: Տեղումների տարեկան միջինը 436 մմ է, օդի հարաբերական խոնավության տարեկան միջինը՝ 61%: Առավել մանրամասն կլիմայական տվյալները բերված են աղյուսակներ 2.3.1-2.3.6-ում:

Աղյուսակ 2.3.1. Օդի ջերմաստիճան

Բնակավայրի. օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Բարձ- րություն ծովի մակար դակից. Մ	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների. °C											Միջին տարե կան. °C	Բացար ձակ նվազա գույն. °C	Բացար ձակ առավել լազույն. °C
		Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր			
Եղվարդ	1336	-5.1	-3.2	2.4	9.3	14.3	18.6	22.7	22.7	18.5	11.7	4.8	9.6	33	39

Աղյուսակ 2.3.2. Տարվա տաք ժամանակաշրջանի կլիմայական հարաչափերը

Բնակավայրի, օդերևութա բանական կայանի անվանումը	Օդի ջերմաստիճանը, °C					Ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը^		Մթնոլորտային տեղումները, մմ		Քամի	
	Ապահովվածությամբ, %		Բացարձակ առավելագույնը	ամենատաք ամսվա միջին առավելագույնը	ամենատաք ամսվա միջին օրական տատանումը	միջին ամսական	միջին ամսական, ժամը 15-ին	Տեղումների քանակը ապրիլ-հոկտեմբեր ամիսներին	Տեղումների օրական առավելագույն քանակը	Գերակշռող ուղղությունը հունիս- օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնն ըստ ուղղության, մ/վ
	0,95	0,99									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Եղվարդ	30	31	39	29,9	12,9	48	33	252	53	ՀսԱրլ	5,7

Աղյուսակ 2.3.3. Օդի հարաբերական խոնավությունը

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը, %														
													Միջին տարեկան, %	Միջին ամսական ժամը 15-ին	
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր		ամենա ցուրտ ամսվա %	ամենա շոգ ամսվա, %
Եղվարդ	73	69	63	60	60	54	50	48	49	59	70	74	61	66	33

Աղյուսակ 2.3.4. Մթնոլորտային տեղումները և ձնածածկույթը

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Տեղումների քանակը միջին ամսական, մմ օրական առավելագույն ըստ ամիսների													Ձնածածկույթ		
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	Տարեկան	Առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը, մմ	Տարվա մեջ ձնածածկույթով օրերի քանակը	Ձյան մեջ ջրի առավելագույն քանակը, մմ
Եղվարդ	34	36	43	58	64	39	23	13	16	39	36	35	436	68	74	156
	30	28	42	40	42	29	53	45	35	39	37	28	53			

Աղյուսակ 2.3.5. Քամի

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշում, (հՊա)	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, % ուղղությունների Միջին արագությունը, մ/վ								Անհողմությունների կրկնելիությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Միջին տարեկան արագությունը, մ/վ	Ուժեղ քամիներով (≥15մ/վ) օրերի քանակը	Հաշվարկային արագությունը , մ/վ, որը ենարավոր է մեկ անգամ "ո" տարիների ընթացքում								
			(Հս)	(ՀսԱրլ)	(Արլ)	(ՀվԱրլ)	(Հվ)	(ՀվԱրմ)	(Արմ)	(ՀսԱրմ)					20	50	100						
Եղվարդ	866	հունվ.	6	48	11	3	15	6	9	2	40	1,1	2,6	29	24	29	34						
			1,7	1,8	1,7	1,5	1,7	1,9	1,8	1,7													
		ապրիլ	5	48	7	3	17	10	8	2	23	2,6											
			3,0	3,8	2,7	2,4	2,4	2,8	2,7	2,1													
		հուլիս	6	73	4	1	7	4	4	1	11	4,8											
			4,9	5,5	4,9	1,7	3,0	2,5	3,0	1,8													
		հոկտ.	5	55	6	3	16	8	6	1	31	1,9											
			2,7	3,1	2,1	1,9	1,9	2,3	1,8	2,2													

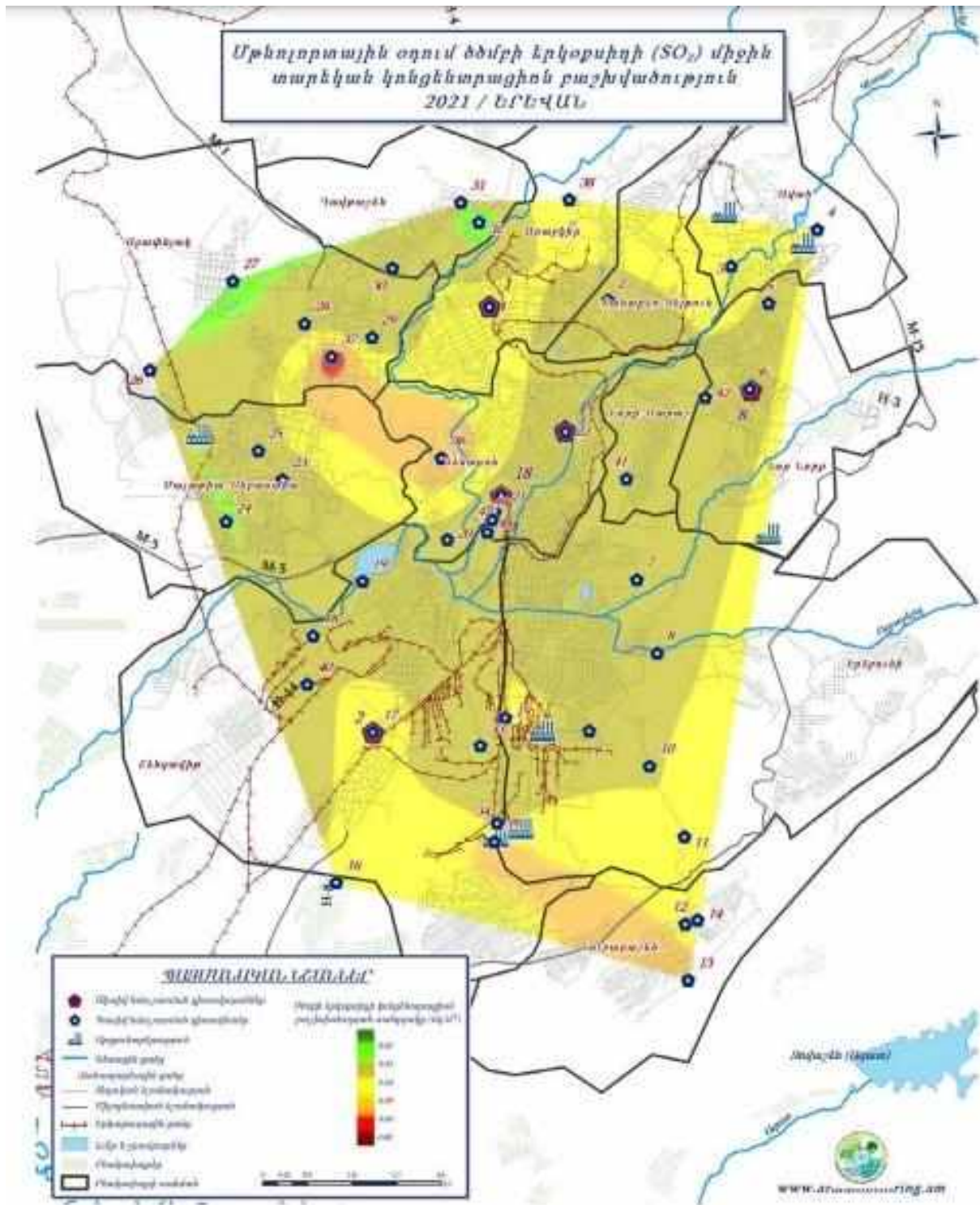
Աղյուսակ 2.3.6. Տարվա ցուրտ ժամանակաշրջանի կլիմայական հարաչափերը

Բնակավայրի, օդերութաբանական կայանի անվանումը	Օդի ջերմաստիճանը, °C									Ամենացուրտ ամսվա օդի հա- րաբերական խոնավությունը, %		Մթնոլորտային տեղումները և գրունտի սառչ-ման խորությունը		Քամի		
	ամենացուրտ օրվա, ապահովվածությամբ, %		ամենացուրտ հնգօրյակի, ապահովվածությամբ, %		ամենացուրտ ժամանակաշրջանի միջինը	բացարձակ նվազագույնը	ամենա ցուրտ ամսվա միջին օրական տատանումը	Տողությունը, օր			միջին ամսական	միջին ամսական, ժամը 15-ին	Տեղումների քանակը նո- յեմբեր- մարտ ամիսներին, մմ	Գրունտի սառչման առավելագույն խորու- թյունը, սմ	Գերակշռող ուղղությունը դեկտեմ- բեր- վետր- վար ամիսներին	Միջին արագություններից առավելագույ- նն ըստ ուղղությունների հունվարին, մ/վ
								Միջին ջերմաստիճանը ժամանակաշրջանի միջին օրական ջերմաստիճանով՝ ոչ բարձր, °C								
	0,98	0,92	0,98	0,92				0	8	10						
	Եղվարդ	-23	-20	-20	-17	5,2	-33	9,0	88	161	179	73	66	184	79	ՀսԱրլ
								-3,6	0,2	0,8						

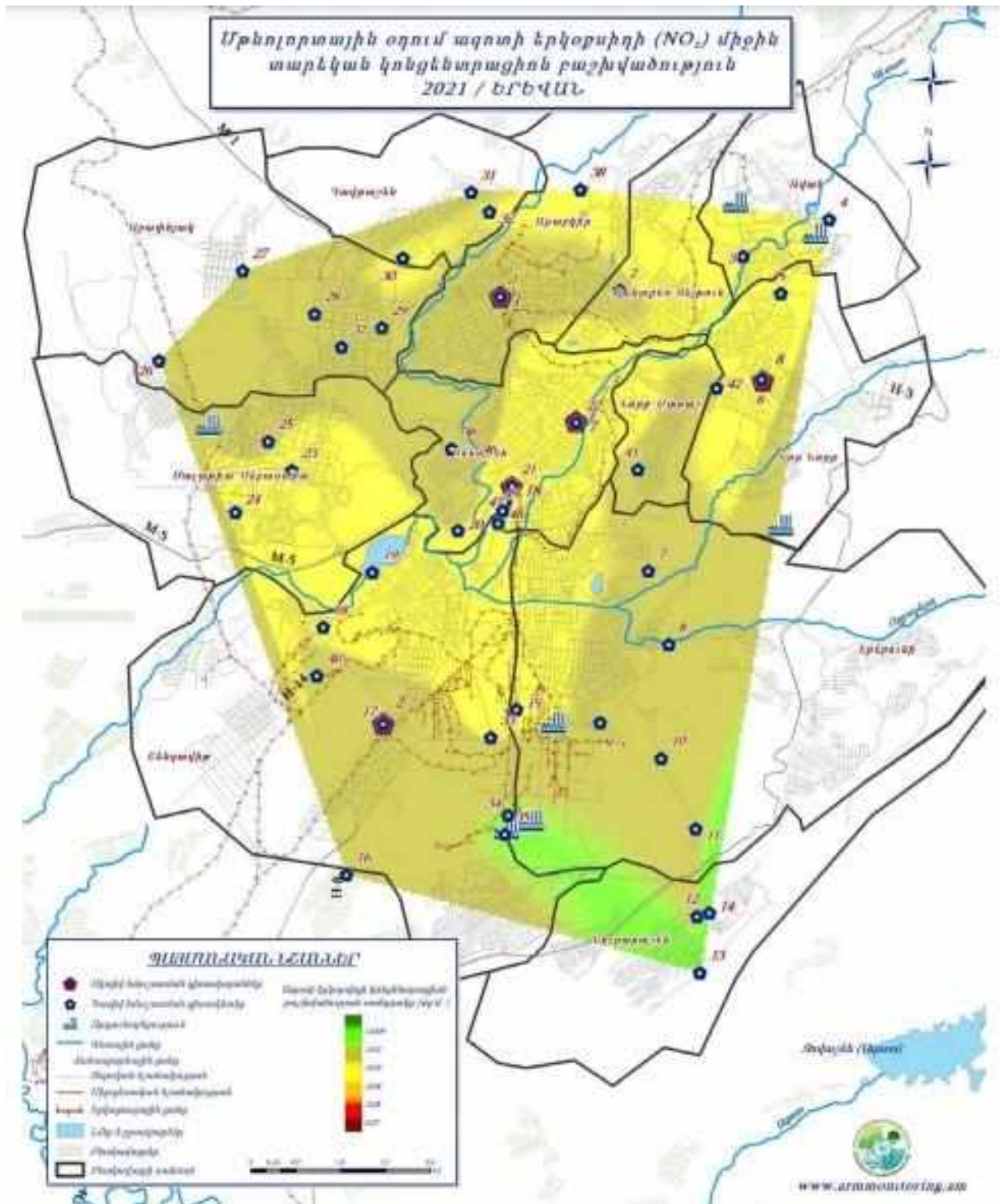
2.4 Մթնոլորտային օդը

Երևան քաղաքում գործում է 45 դիտակետ և 5 դիտակայան: Որոշվել են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի և գետնամերձ օզոնի պարունակությունները: 2021թ. քաղաքի մթնոլորտի աղտոտվածությունը (ըստ մթնոլորտն աղտոտող 4 նյութերի) միջինից ցածր մակարդակի է՝ մթնոլորտի աղտոտվածության ցուցանիշը* (ՄԱՑ) 2.14 է (փոշի՝ 1.15, ծծմբի երկօքսիդ՝ 0.34, ազոտի երկօքսիդ՝ 0.61, գետնամերձ օզոն՝ 0.05): Վերջին 5 տարիների ընթացքում դիտվել է ծծմբի երկօքսիդի և գետնամերձ օզոնի կոնցենտրացիաների նվազման, իսկ փոշու և ազոտի երկօքսիդի՝ աճման տենդենց* (աղյուսակ 2.4.1): 2021 թվականին Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշներից փոշու միջին տարեկան կոնցենտրացիան գերազանցել է համապատասխան ՍԹ-ն 1.1 անգամ: Մնացած ցուցանիշների միջին տարեկան կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹ-ները: Իրականացված դիտարկումների 29%-ում դիտվել են փոշու, 13%-ում՝ ծծմբի երկօքսիդի, 0.4%-ում՝ ազոտի երկօքսիդի, 1%-ում՝ գետնամերձ օզոնի համապատասխան ՍԹ-ներից գերազանցումներ, ինչը կարող է պայմանավորված լինել ինչպես բնակլիմայական պայմաններով և աղտոտման աղբյուրներով, այնպես էլ կանաչ տարածքների սակավությամբ: Քաղաքում մթնոլորտային օդի աղտոտման հիմնական աղբյուրներ են հանդիսանում տրանսպորտը, արդյունաբերությունը, էներգետիկան, քաղաքաշինությունը:

Զովունի բնակավայրում գործող օդի որակի դիտակետ առկա չէ: Ամենամոտ դիտակետերը տեղակայված են Դավթաշեն համայնքում՝ համար 30, 31 և 32-ը, որոնց գրանցած տվյալների վկայում են, որ տարածքում 2021 թվականին ծծմբի երկօքսիդի (SO_2) միջինացված կոնցենտրացիան կազմում է 0.01 մգ/մ³ ըստ 30 և 31 դիտակետերի և 0.03 մգ/մ³ ըստ 32 դիտակետի, ազոտի երկօքսիդի (NO_2) միջինացված կոնցենտրացիան 0.02 մգ/մ³ (նկարներ 2.4.1 և 2.4.2):

Նկար 24.1. Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO_2) միջին տարեկան կոնցենտրացիոն բաշխվածություն 2021/ Երևան

Նկար 2.4.2. Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO₂) միջին տարեկան կոնցենտրացիոն բաշխվածություն 2021/ Երևան

**Մթնոլորտային օդում աղտոտիչների միջին տարեկան կոնցենտրացիաների
(մգ/մ³) փոփոխությունները 2017-2021թթ**

Աղյուսակ 2.4.1

Միացություն	Բնութագրիչ	Տարեթիվ					Տեղեկաց
		2017	2018	2019	2020	2021	
Փոշի	Միջին տարեկան կոնցենտրացիա	0.143	0.110	0.128	0.117	0.172	0.0064
	Փորձանմուշների քանակ	2401	1711	1729	1542	1755	
Ծծմբի երկօքսիդ	Միջին տարեկան կոնցենտրացիա	0.029	0.028	0.018	0.013	0.017	-0.0040
	Փորձանմուշների քանակ	2428	1764	1757	1557	1769	
Ազոտի երկօքսիդ	Միջին տարեկան կոնցենտրացիա	0.022	0.020	0.015	0.032	0.027	0.0022
	Փորձանմուշների քանակ	2403	1762	1751	1556	1768	
Գետնամերձ օդում	Միջին տարեկան կոնցենտրացիա	0.008	0.007	0.006	0.004	0.005	-0.0008
	Փորձանմուշների քանակ	2394	1763	1738	1536	1766	

2.5 Աղմուկի մակարդակը

«Պաշտպանություն աղմուկից» շինարարական նորմերով (այսուհետ՝ նորմեր) սահմանված են պարտադիր պահանջներ, որոնք պետք է պահպանվեն տարբեր նշանակության շենքերի և շինությունների նախագծման, շինարարության և շահագործման, բնակավայրերի հատակագծման և կառուցապատման ընթացքում՝ աղմուկից պաշտպանության նպատակով, ինչպես նաև արտադրական, բնակելի, հասարակական շենքերում ու բնակելի կառուցապատման տարածքներում ձայնագիտական (ակուստիկ) միջավայրի նորմատիվ պարամետրերն ապահովելու համար:

Հաստատուն աղմուկ ստեղծող տեխնոլոգիական և ինժեներական սարքավորումների աղմուկի բնութագրերն են՝ ձայնային հզորության մակարդակները՝ Լ_w, դԲ, հաճախությունների ութ օկտավային շերտերում՝ 63-ից մինչև 8000 Հց միջին երկրաչափական հաճախություններով (ձայնային հզորության

օկտավային մակարդակները), իսկ ոչ մշտական աղմուկ ստեղծող սարքավորումներին՝ ձայնային հզորության համարժեք մակարդակները՝ Լ_wհմժ և ձայնային հզորության առավելագույն մակարդակները՝ Լ_wառ, հաճախությունների ութ օկտավային շերտերում:

Համաձայն ՀՀՇՆ22-04-2014 «Պաշտպանություն աղմուկից» շինարարական նորմերի դեպի աղմուկի աղբյուրն ուղղված շենքերի համար թույլատրվում է ձայնի համարժեք մակարդակի բարձրացում 5 դԲԱ-ով երթևեկության շերտից 7.5 մ հեռավորության վրա և տրանսպորտային հոսքերի աղմուկի մակարդակը չպետք է գերազանցի ցերեկը՝ 65 դԲԱ, գիշերը՝ 55 դԲ, իսկ առավելագույն մակարդակը՝ 80 դԲԱ:

Զովունի բնակավայրում բնակչության խտությունը կազմում է 23.8 մարդ/հա, ծանր արդյունաբերական խոշոր օբյեկտներ չկան, ինչից կարելի է ենթադրել, որ ավտոտրանսպորտից առաջացող աղմուկի մակարդակը գտնվում է թույլատրելի սահմաններում:

2.6 Հողերի բնութագիրը

Զովունու հողերի տիպը Գորշ կիսաանապատային է, տեղ-տեղ Պալեոհիդրոմորֆ կապակցված հողերի արկայությամբ (Նկար 2.6.1.):

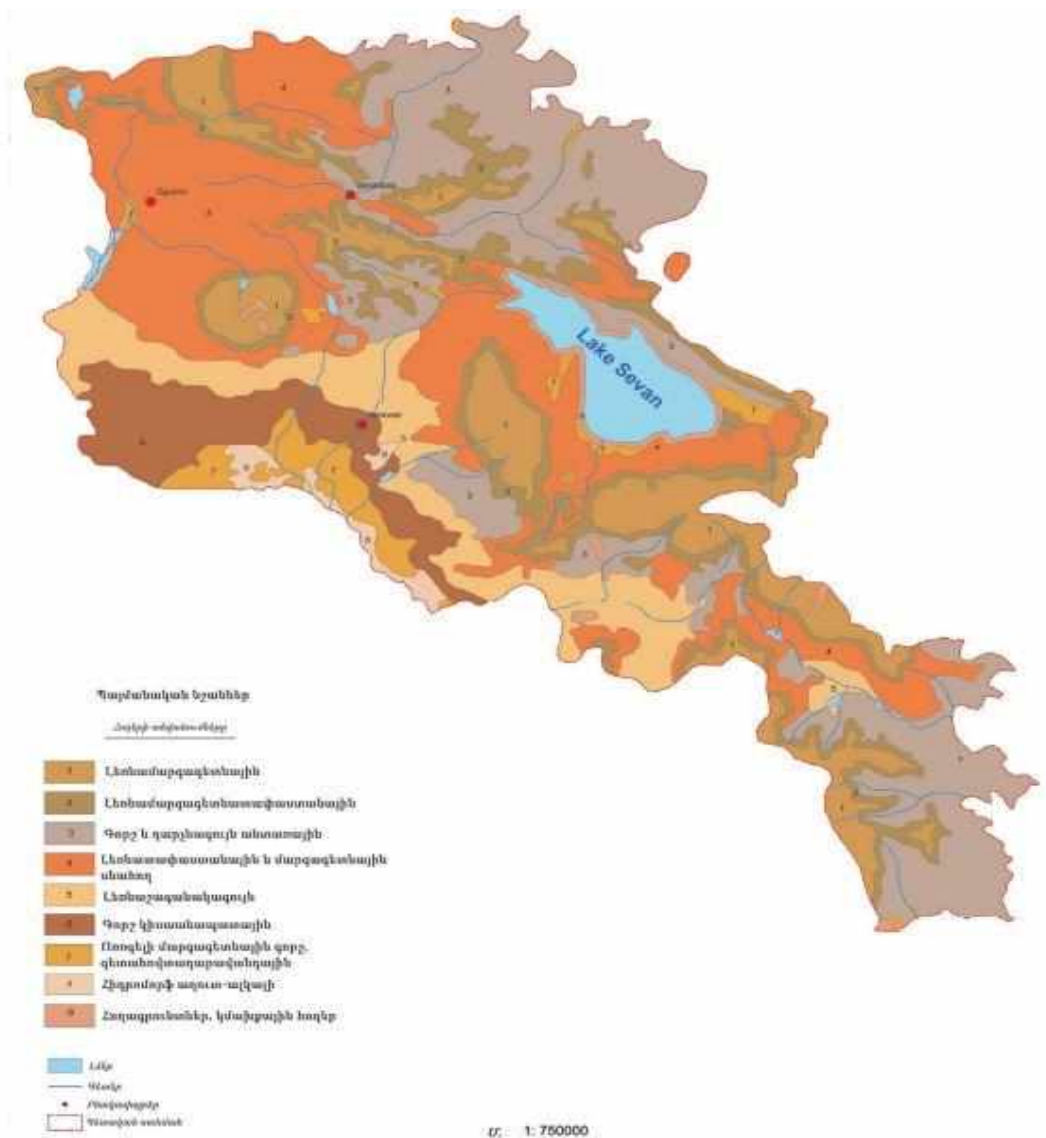
Կիսաանապատային գորշ հողեր: Տարածվում են 800-1000 մ բարձրություններում, որոնց բնորոշ են հումուսային հորիզոնի ոչ մեծ հզորություն (25-40սմ) և հումուսի ցածր պարունակություն (2%), քարքարոտություն, կմախքայնություն, կարբոնատների զգալի պարունակություն: Կարբոնատային հորիզոնից ցած հանդիպում են ցեմենտացված կարբոնատային և գիպսակիր շերտերը: Տեղ-տեղ նկատվում են աղակալումներ, որոնք ունեն թույլ կլանունակություն (20-30 մգ/էկվ), անբավարար ջրաֆիզիկական հատկություններ՝ հազեցած հողակալի հիմքերով (pH=7,5-8,5):

Պալեոհիդրոմորֆ կապակցված հողեր: Տարածվում են Երևան քաղաքին հարող տարածքներում, գտնվում են տարագույն կավերի վրա, բնորոշ են թույլ հումուսացվածությամբ (0,8-1,3 %) և թույլ կարբոնատությամբ (4-12 %),

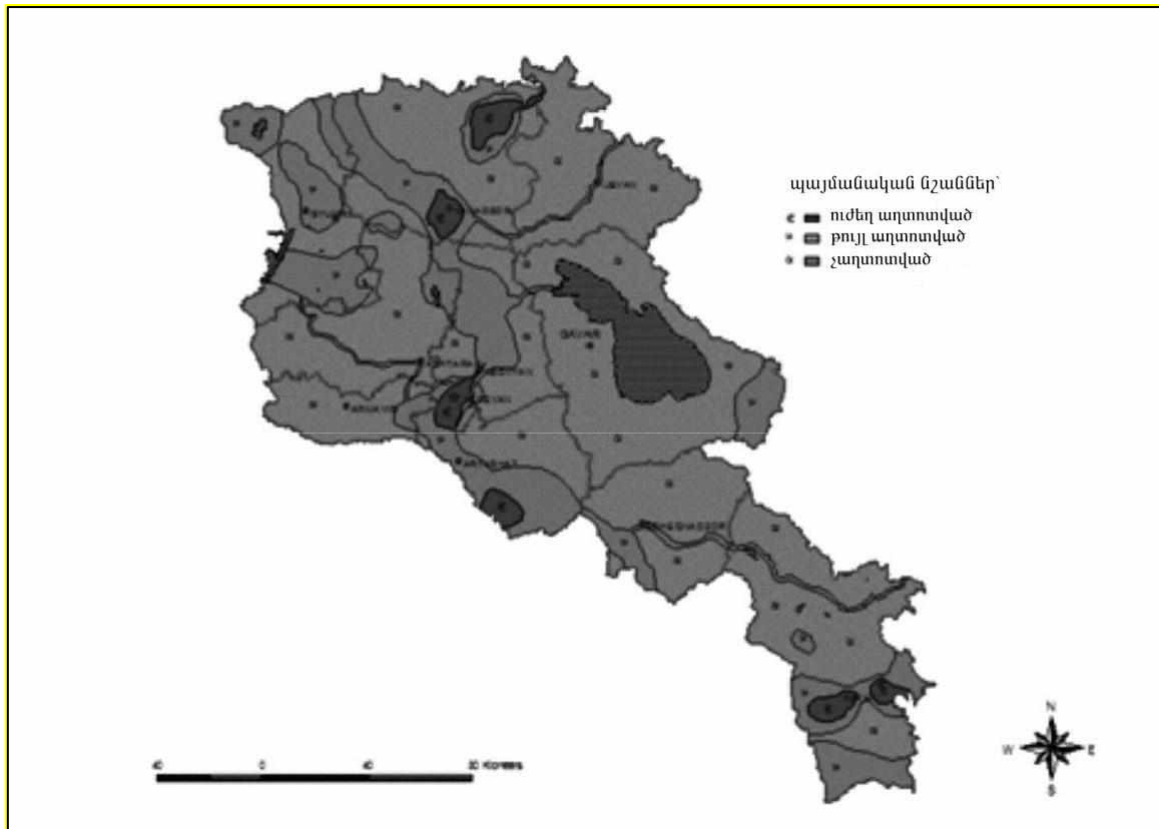
աղակալվածությամբ, ճեղքավորվածությամբ, կավային մեխանիկական կազմով, հիմնային թույլ ռեակցիայով, գիպսացվածությամբ և միջին կլանունակությամբ, խիստ անբարենպաստ ջրաֆիզիկական հատկություններով:

Համայնքում հանդիպում են հողածածկի հետևյալ տիպերը.

- Բաց շագանակագույն խճաքարային տեղ-տեղ կարբոնատային ցեմենտացած,
- Կիսաանապատային գորշ խճաքարային տեղ-տեղ կարբոնատային,
- Պլեոհիդրոմորֆ կապակցված մնացորդային ալկալիացած աղակալած:

Նկար 2.6.1. ՀՀ հիմնական հողատիպերի քարտեզ

Նկար 2.6.2 ՀՀ-ում ծանր մետաղներով աղտոտված հողատարածքները

Քարտեզից պարզ է դառնում, որ Զովունու տարածքը գտնվում է ծանր մետաղներով թույլ աղտոտված գոտում: Սա բացատրվում է նրանով, որ Զովունի բնակավայրում ծանր արդյունաբերական խոշոր օբյեկտներ չկան: Մարդիկ հիմնականում զբաղվում են հողագործությամբ և անասնապահությամբ:

Հողերի աղտոտումը ծանր մետաղներով տեղի է ունենում նաև ինտենսիվ գյուղատնտեսության վարման հետևանքով: Մի շարք հանքային ու օրգանական պարարտանյութերը, մելիորանտները, պեստիցիդները և ոռոգման նպատակով օգտագործվող տեխնոլոգիական հոսքաջրերն ու կոյուղաջրերը, հաճախ ծանր մետաղներով ու ֆտորով աղտոտման լուրջ պատճառ են դառնում:

Գյուղատնտեսական մշակաբույսերին սննդատարրերով ապահովելու ու բերքատվությունը բարձրացնելու գործում առաջնային տեղ են զբաղեցնում հանքային պարարտանյութերը: Գյուղատնտեսության մեջ տարբեր տեսակի ու ձևի հանքային պարարտանյութերի կիրառումը ունենում է ուղղակի և անուղղակի ազդեցություն՝ ինչպես մշակաբույսերի, այնպես էլ հողի հատկությունների վրա:

Հող ներմուծված հանքային պարարտանյութերը ազդում են հողային բիոտի քանակի, տեսակային կազմի ու կենսաբանական գործընթացների, ինչպես նաև հողում ընթացող ֆիզիկաքիմիական պրոցեսների վրա: Հանքային պարարտանյութերի կիրառման բացասական ազդեցությունը հիմնականում պայմանավորված է դրանց տարբեր հատկություններով ու քիմիական բաղադրությամբ:

Հանքային պարարտանյութերի երկարատև օգտագործումը կարող է հանգեցնել ագրոէկոհամակարգերում ու գյուղատնտեսական մթերքներում որոշ ծանր մետաղների կուտակմանը: Կախված կիրառվող հանքային պարարտանյութերի տեսակից հողի վերին հորիզոնում կարող են կուտակվել՝ Mn, V, Ni, Ba, Sr, B, F, Zr, Ti, Pb, Cr, Co, Cu, Zn, As և Cd:

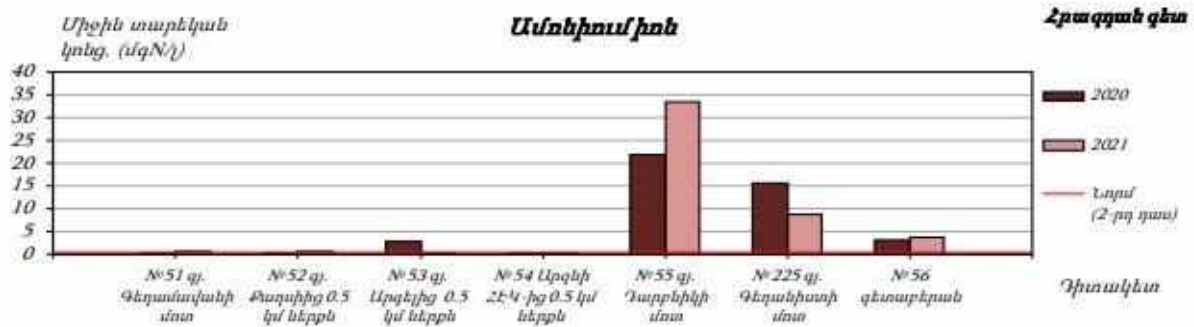
2.7 Մակերևութային և ստորերկրյա ջրահոսքեր

Զովունու տարածքի մակերևութային ջրերը թափվում են Հրազդան գետը, որը իր հերթին պատկանում են Հրազդանի ջրհավաք ավազանին: Հրազդանը ունի 141 կմ երկարություն: Ավազանի մակերեսը 2650 կմ² է (առանց Սևանա լճի): Սկիզբ է առնում Սևանա լճից, հոսում հարավարևմտյան ընդհանուր ուղղությամբ, անցնում Գեղարքունիքի, Կոտայքի մարզերով, Երևան քաղաքով, Արարատի մարզով ու թափվում Արաքսը: Վերին հոսանքում մոտ 20 կմ հոսում է դեպի արևմուտք՝ այդ ընթացքում առաջացնելով գալարներ, միջին հոսանքում անցնում է նեղ ու խոր (120-150 մ) կիրճով, ստորին հոսանքում ուղղվում է դեպի հարավ-արևելք, դուրս գալիս Արարատյան դաշտ, դառնում հանդարտահոս ու ծովի մակարդակից 820 մ բարձրության վրա լցվում Արաքսը: Գետի ընդհանուր անկումը կազմում է 1100 մ: Բնական պայմաններում Հրազդանի սնումը 62,5%-ով ստորերկրյա է, հորդացումը՝ գարնանային, վարարումները՝ ամռանն ու աշնանը: Ջրի տարեկան միջին ծախսը 22,6 մ³/վրկ է, առավելագույնը՝ 138 մ³/վրկ, նվազագույնը՝ 9 մ³/վրկ, տարեկան հոսքը 712 միլիոն մ³:

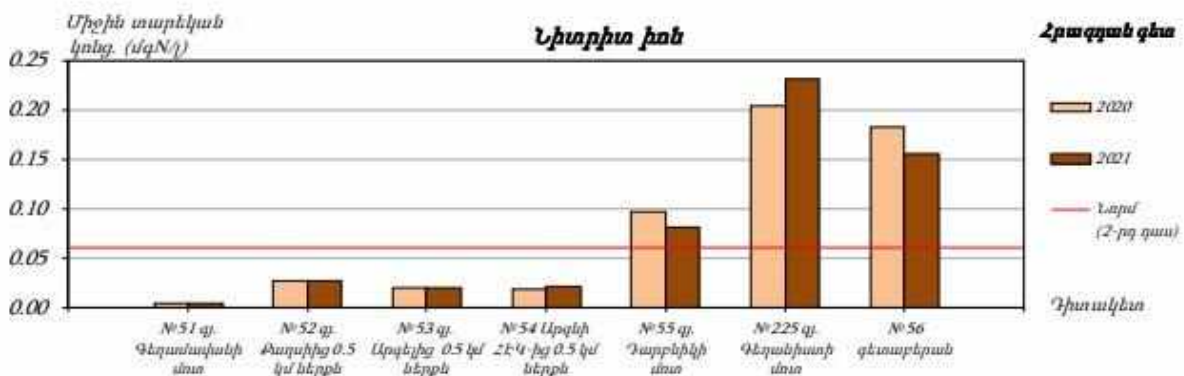
Հրազդան գետի ջրի որակը Գեղամավան գյուղի մոտ գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված թթվածնի քիմիական պահանջով և ալյումինով: Քաղսի գյուղից ներքև ջրի որակը գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս)՝ պայմանավորված վանադիումով: Արգել գյուղից ներքև, Արգնի ՀԷԿ-ից վերև, Երևան քաղաքից ներքև՝ Դարբնիկ գյուղի մոտ, գետաբերանի և Գեղանիստ գյուղի մոտ հատվածներում ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս): Արգել գյուղից ներքև և Արգնի ՀԷԿ-ից վերև պայմանավորված վանադիումով, Երևան քաղաքից ներքև՝ Դարբնիկ գյուղի մոտ հատվածում՝ ամոնիում, ֆոսֆատ իոններով, վանադիումով, ընդհանուր անօրգանական ազոտով և ընդհանուր ֆոսֆորով, գետաբերանում՝ ամոնիում իոնով և վանադիումով, Գեղանիստ գյուղի մոտ՝ ամոնիում, ֆոսֆատ իոններով և վանադիումով: Հրազդան գետի 52, 53, 54, 56, 225 դիտակետերում ջրի որակի «անբավարար» և «վատ» դասերը պայմանավորված են վանադիումով և կալիումով, որոնց պարունակությունը նշված գետում ֆոնային է:

Աղյուսակ 2.7.1

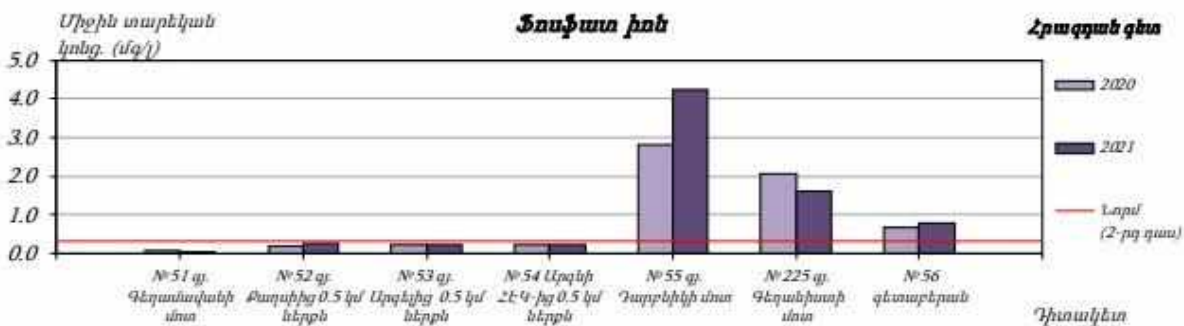
Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային օբյեկտ	Դիտակետի տեղադրություն (Դիտակետի համար)	Ջրի որակի ցուցանիշ	Ջրի որակի ցուցանիշի դաս	Ջրի որակի ընդհանրական դաս
Հրազդան	Հրազդան	գյ. Գեղամավանի մոտ (51*)	ԹՔՊ, ալյումին	3-րդ	3-րդ
		0.5 կմ գյ. Քաղսիից ներքև (52)	Վանադիում*	4-րդ	4-րդ
		0.5 կմ գյ. Արգելից ներքև (53)	Արսեն	3-րդ	5-րդ
			Վանադիում*	5-րդ	
		0.5 կմ Արգնի ՀԷԿ-ից վերև (54)	Վանադիում*	5-րդ	
	Հրազդան	9 կմ ք. Երևանից ներքև, գյ. Դարբնիկի մոտ (55)	Նիտրիտ իոն, երկաթ, նատրիում, քլորիդ իոն	3-րդ	5-րդ
			Լուծված թթվածին, ԹՎՊ, ԹՔՊ, մանգան, կոբալտ, ԿԼ	4-րդ	
			Ամոնիում իոն, ֆոսֆատ իոն, վանադիում, ԸԱԱ, ընդհանուր ֆոսֆոր	5-րդ	

Նկար 2.7.1.

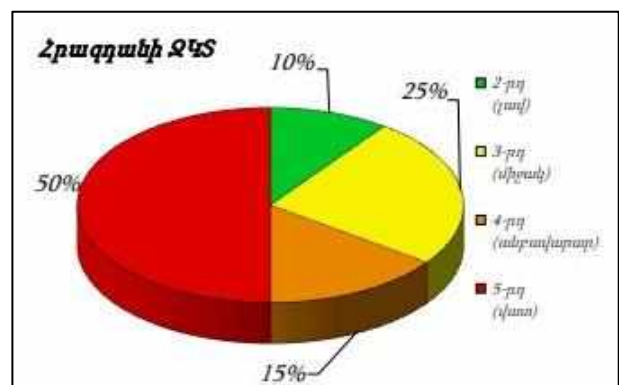
Նկար 2.7.2.

Նկար 2.7.3

Հրազդանի ՋԿՏ-ը ներառում է Հրազդանի և Քասախի գետավազանները:

Այստեղ ջրային ռեսուրսների աղտոտման աղբյուրներ են հանդիսանում հիմնականում կոմունալ կենցաղային կեղտաջրերը: 2020 թվականին Հրազդանի ՋԿՏ-ում մակերևութային ջրերի որակի

մոնիթորինգն իրականացվել է 20 դիտակետում, որոնցից 10%-ում ջրի որակը գնահատվել է 2-րդ դաս, 25%-ում՝ 3-րդ դաս, 15%-ում՝ 4-րդ դաս և 50%-ում՝ 5-րդ դաս: Աղտոտված գետերից են Քասախը, Գեղարոտը, Հրազդանը, Գետառը և Ծաղկաձորը:

Զովունու տարածքով է անցնում նաև Արգնի Շամիրամ ջրանցքը, որը ոռոգում է Արարատի, Արմավիրի, Արագածոտնի և Կոտայքի մարզերի շուրջ 30 հազար հա հողատարածությունները: Մայր ջրանցքը (երկարությունը՝ մոտ 92 կմ) սկիզբ է առնում Արգնիի հիդրոէլեկտրակայանը սնող ճնշման ավազանից և սկզբնամասում ունի 25 մ³/վրկ թողունակություն: Շինարարությունն ավարտվել է 1973 թվականին: 2010-ականների սկզբին կատարվել են վերանորոգման աշխատանքներ:

2.8 Բուսական և կենդանական աշխարհի նկարագրություն

Եղվարդի սարահարթի տարածքը ներկայացված է հիմնականում տափաստանային բուսականությամբ: Հացազգի և հացազգի-բազմաբուսականությամբ տափաստանները հիմնականում փետուկային լեռնային տափաստաններ են (*Festuca valesiaca* ձևավորումներ) բարակոտիկ կատարավորի (*Koeleria cristata*), կրակ խայտաբղետի (*Bromus variegata*), դաշտավլուկ սոխուկավորի (*Poa bulbosa*), ճիլ տափաստանայինի (*Phleum phleoides*) մասնակցությամբ: Առանձին հատվածներում նկատվում են ոչ մեծ հարսներ, որոնցում ամբողջությամբ գերիշխում է երիզախոտը/երիզաքիստ երկարամազը: Նարդենների խմբավորումները աչքի են ընկնում իրենց բնորոշ դեղնականաչավուն գույնով. ամառվա սկզբին դրանց ցողունը սկսում է դեղնել, իսկ հուլիսին այդ բույսերի վերգետնյա հատվածը չորանում է: Եղվարդ բնակավայրի շրջանում արձանագրված են ՀՀ բույսերի կարմիր գրքում գրանցված միայն մի տեսակ՝ Սոխ Օլթիի: Այն համարվում է վտանգված տեսակ, բուսատեկանին սպառնացող վտանգը կապված է տափաստանների հերկման և գերարածեցման հետ:

Համայնքում առկա հաբիթաթները և դրանց շրջակայքը կարող են հիմնականում սահմանվել որպես տարբեր աստիճանի աղքատացմամբ

տափաստանային գյուղատնտեսական տարածքներ: Շրջակայքի գյուղական հաբիթաթթերը ներառում են քարածածկ արոտավայրեր՝ ոչխարների և խոշոր եղջերավոր անասունների համար, նախկին դաշտեր, պտղատու ծառերով այգիներ:

Համայնքի տարածքում գրանցված են դեգրադացիայի փուլում գտնվող տափաստանային գոտու գյուղատնտեսական հաբիթաթթերին բնորոշ կենդանատեսակներ

Այստեղ առկա այգիները նախկին գյուղատնտեսական տարածքներում պահպանված ծառերով միակ տարածքներն են, դրանք բնադրման վայրեր են ճնճղուկների ընտանիքին պատկանող *Miliaria calandra* և *Emberiza* sp. Տեսակների համար: Լայն բաց հաբիթաթթերը որսի համար նպաստավոր տարածքներ են թե այստեղ բնակվող զիշատիչ թռչունների համար, ինչպիսին *Milvus migrans* է և թե միգրացիայի արդյունքում այստեղ հասած և ձմեռակացի եկած տեսակների համար, ինչպիսին *Falco columbarius*-ն է: Ենթադրվում է, որ այստեղ կլինեն ևս մի քանի տեսակներ: Դաշտի երկայնքով աճող եղեգնուտները տափաստանային հաբիթաթթեր են միգրացիայի արդյունքում այստեղ գտնվող այնպիսի թռչունների համար, ինչպիսիք *Emberiza schoeniclus*, *Motacilla alba*, և *Hirundo rustica*-ն են: Կենդանիները կարող են բնակություն հաստատել նախկին այգիներում, որոնց տարածքներն այսօր չեն օգտագործվում:

Հրազդանի կիրճը

Հրազդան գետի հունն և ափերը իրենցից ներկայացնում են խիստ խախտված էկոհամակարգ: Գետի հոսքը կարգավորվում է փոքր ամբարտակներով և պատնեշներով, ինչը հանգեցրել է այստեղ լճացած և դանդաղ հոսող ջրերին բնորոշ բուսականության առաջացման: Այստեղ ներկայացված են *Lemna*, *Potamogeton*, *Phragmites* և այլ ցեղերի տեսակներ: Գետի ափերին հիմնականում աճում են ուռենիներ և բարդիներ, հանդիպում է *Morus alba*, հաճախ նրանք ծածկված են թփային բուսականությամբ:

Հրազդանի կիրճի թեք լանջերը իրենցից ներկայացնում են քարքարոտ բուսականության և լեռնատափաստանային բուսածածկ տարածքների համադրություն: Այն իր մեջ ընդգրկում է Հայաստանի ֆլորայի աբորիգեն հարուստ

տեսակային կազմ, որը գարուն-ամառ ժամանակահատվածում կիրճի լանջերին տալիս է գունեղ տեսք: Այստեղ ներկայացված են Stipa, Papaver, Festuca, Aegilops, Tanacetum և այլ ցեղերի տեսակներ: Այստեղ կան նաև տարածքներ խիստ փոփոխված տափաստանային էկոհամակարգերով:

Հավաքվել և վերլուծվել է կենդանական աշխարհի վերաբերյալ տվյալ շրջանին վերաբերող համարյա ամբողջ գիտական տեղեկատվությունը: Հատուկ ուշադրություն է դարձվել տվյալ շրջանին բնորոշ ՀՀ կենդանիների Կարմիր գրքերում գրանցված կենդանատեսակների առկայությանը: Ըստ առկա գրականության տվյալ տարածքում հանդիպող կաթնասունների, թռչունների, հերպետոֆաունայի և անողնաշարավորների տեսակային կազմերը ներկայացված են աղյուսակներ 2.8.1-2.8.4 -ում:

Աղյուսակ 2.8.1

Կաթնասուններ		Գրականություն տվյալները	ՀՀ Կարմիր գիրք
Erinaceus concolor	Սովորական ոզնի	+	
Sciurus anomalus	Սովորական սկյուռ	+	
Apodemus sylvaticus	Եվրոպական անտառամուկ	+	
Rattus norvegicus	Մոխրագույն առնետ	+	
Martes foina	Քարակզաքիս	+	
Mustela nivalis	Աքիս	+	
Vulpes vulpes	Սովորական աղվես	+	

Աղյուսակ 2.8.2

Թռչուններ		Գրականություն տվյալները	Ուսումնասիրվող տարածքում բնակվող	ՀՀ Կարմիր գիրք
Accipiter badius	Թուրքմենական ճնճղաճուռակ	+	+	
Otus scops	Եվրոպական բվիկ	+	+	

Dendrocopos syriacus	Միրիական փայտփոր	+	+	
Turdus merula	Սև կեռնեխ	+	+	
Falco tinnunculus	Սովորական հողմավար բազե	+	+	
Tringa ochropus	Սևուկ կտցար	+		
Larus armenicus	Հայկական որոր	+		+
Larus ridibundus	Սովորական որոր	+		
Columba livia	Թխակապույտ աղավնի	+	+	
Upupa epops	Հոպոպ	+	+	
Streptopelia senegalensis	Փոքր տատրակ	+	+	
Calerida cristata	Փուփուլավոր արտույտ	+	+	
Motacilla alba	Սպիտակ խախտոնիկ	+	+	
Delichon urbica	Քաղաքային ծիծեռնակ	+	+	
Cinclus cinclus	Զրաճնճղուկ	+		
Phoenicurus ochruros	Սևուկ կարմրատուտ	+	+	
Carduelis Chloris	Կանաչ սերինոս	+	+	
Passer domesticus	Տնային ճնճղուկ	+	+	
Parus major	Մեծ երաշտահավ	+	+	
Passer domesticus	Տնային ճնճղուկ	+	+	
Pica pica	Սովորական կաչաղակ	+	+	
Corvus corone	Մոխրագույն ագռավ	+	+	

Աղյուսակ 2.8.3

Սողուններ և երկկենցաղներ		Գրականություն սկզբնական	ՀՀ Կարմիր գիրք
Hemorrhois ravergieri	Բազմագույն սահնօձ	+	
Eirenis modestus	Հանդարտ էյրենիս	+	
Vipera lebetina	Գյուրգա	+	
Elaphe sauromates	Պալասի սահնօձ	+	
Natrix natrix	Սովորական լորտու	+	
Natrix tessellata	Զրային լորտու	+	
Lacerta media	Միջին մողես	+	
Lacerta agilis	Ճարպիկ մողես	+	
Lacerta strigata	Շերտավոր մողես	+	
Trachylepis septemtaeniata	Ոսկեգույն մաբույա	+	+
Laudakia caucasia	Կովկասյան ագամա	+	
Pseudopus apodus	Դեղնափորիկ	+	
Cyrtopodion caspius	Կասպիական գեկկոն	+	
Rana macrocnemis	Փոքրասիական գորտ	+	

Rana ridibunda	Լճագորտ	+	
Bufo viridis	Կանաչ դոդոշ	+	

Աղյուսակ 2.8.4

Դաս	Կարգ	Ընտանիք	Տեսակ
Միջատներ Insecta	Կարծրաթևեր կամ բզեզներ Coleoptera	Գնայուկ բզեզներ Carabidae	Bembidion lampros
			Harpalus affinis
			Ophonus azureus
			Acinopus laevigatus
			Dixus obscurus
			Ditomus calydonius
			Zabrus trinitii
			Calathus ambiguus
			Platytarus umbratus
			Cymindis
			Lesthes sp. 1
			Lesthes sp. 2
			Lebia cyanocephala
			Syntomus obscuroguttatus
		Leiodidae	Catops sp.
		Թերթիկաբեղավորներ Scarabaeidae	Onthophagus sp.
			Blitopertha lineata
		Սևամարմիններ Tenebrionidae	Dailognatha caraboides
			Blaps lethifeta pterotapha
			Opatrum geminatum
			Pachyscelus musiva
			Pimelia persica
			Dissonomus picipes
		Anthicidae	Anthicus sp.
		Տերևակերներ Chrysomelidae	Chrysolina cf. marginata
			Chrysolina sp.
			Entomoscelis sacra
		Երկարաբեղիկներ Cerambycidae	Dorcadion scabricolle
		Փղիկներ Curculionidae	Psallidium maxillosum
			Cleoninae sp.
	Թեփուկոններ կամ թիթեռներ Lepidoptera	Ճերմակաթիթեռներ Pieridae	Colias crocea
			Pontia daplidice
			Pieris brassicae
			Pieris pseudorapae
		Nymphalidae	Aglais urticae
			Vanessa cardui

Գրականության ուսումնասիրության արդյունքներից կարելի է փաստել, որ բուն Զովունու տարածքում և դրա շրջակայքում հատուկ պաշտպանվող կենդանատեսակներ չկան:

2.9 Պահպանվող տարածքներ

1. Զովունի բնակավայրի վարչական տարածքում բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ առկա չեն (հիմք՝ ՀՀ կառավարության 2014թ. սեպտեմբերի 25-ի «Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները հաստատելու մասին» N1059-Ա որոշում):

2. Զովունի բնակավայրի վարչական տարածքում բնության հուշարձաններ առկա չեն (հիմք՝ ՀՀ կառավարության 2008թ. օգոստոսի 14-ի «Հայաստանի Հանրապետության բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» N 967-Ն որոշում):

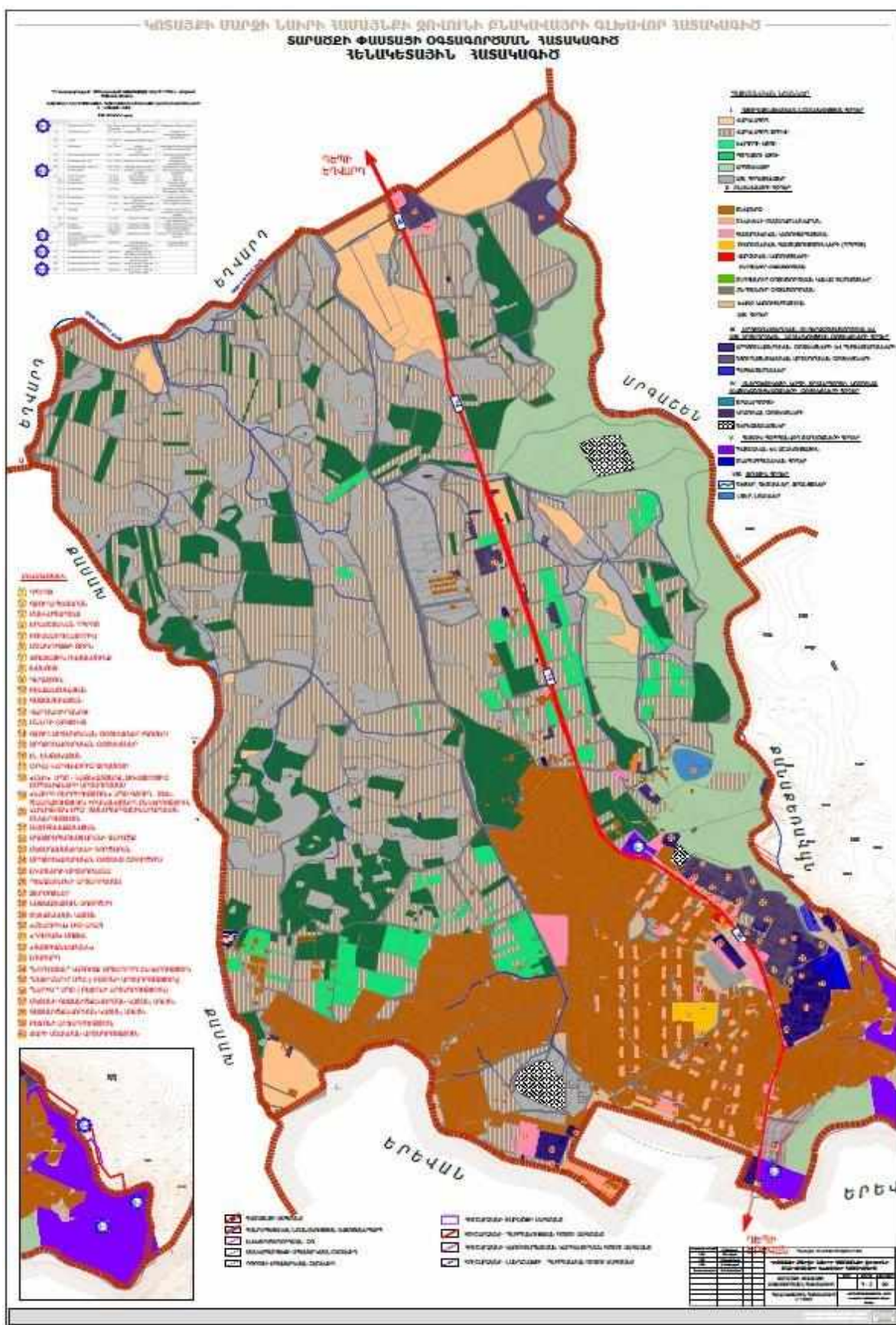
3. ՀՈՂՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԸ

2002-2021թթ. ընկած ժամանակահատվածում բնակավայրի հարավ-արևմտյան հատվածում իրականացվել են բազմաթիվ հողահատկացումներ՝ բնակելի կառուցապատման համար, որոնք ներկայումս հիմնականում իրականացվել են: Մասնավորապես, արվել են հողատնակառուցումներ անհատական կառուցապատման համար, 11 բազմահարկ շենքի համար, կառուցվել են հասարակական բնույթի մի քանի կառույցներ: Գրանցված արտադրական գոտիները գործարկվում են մասամբ՝ փոխակերպվելով բնակավայրի հողերի:

Ընդհանուր առմամբ առկա են հետևյալ նպատակային նշանակությունները.

- Գյուղատնտեսական հողեր,
- Արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտ. նշանակ. օբյեկտների հողեր,
- Հատուկ պահպանվող հողերի տարածքներ,
- Հատուկ նշանակության հողեր,
- Բնակավայրի հողեր,
- Անտառային հողեր,
- Պահուստային հողեր,
- Զբային հողեր:

Զովունիի զգալի մասը կառուցապատված է 1-2 հարկանի անհատական տներով: Ի պատիվ բնակավայրի բնակչության, ինչպես նաև ղեկավարության, Զովունին առանձնանում է բնակելի տարածքի բավականի բարեկարգ պատկերով: Անհատական կառուցապատմամբ տարածքը զբաղեցնում է բնակելի կառուցապատման զգալի հատվածը: Հողային տարածքների մեծ մասը սեփականաշնորհված է: 2005–2021 թվականին իրականացված հողահատկացումները բերված են գրաֆիկական մասում:

Նկար 3.1. Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Հողատրածքների
վերլուծական ուրվագիծ

ՀՈՂԵՐԻ ՓԱՍՏԱՅԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌԸ (ՀԵՆԱԿԵՏԱՅԻՆ)

Աղյուսակ 3.1

NN	ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՀՈՂԱՏԵՍԱԿ, ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ԹՅՈՒՄՆ
1	2	3	4
1.1	Գյուղատնտեսական հողեր	վարելահող	534.10
1.2		բազմամյա տնկարկներ	84.17
		որից՝	
1.2.1		պտղատու այգի	82.89
1.2.2		խաղողի այգի	1.28
1.3		արոտ	141.37
1.4		այլ հողատեսքեր	256.72
1		Ընդամենը	1016.36
2.1	Բնակավայրի հողեր	բնակելի կառուցապատում	179.97
		որից՝	
2.1.1		Անհատական կառուցապատում (մենատներ)	176.34
2.1.2		Բազմաբնակարան կառուցապատում	3.63
2.1.3		ամառանոցներ	0.0
2.2		Հասարակական կառուցապատում	14.68
		որից՝	
2.2.1		վարչական	0.25
2.2.2		դպրոցներ և մանկապարտեզներ	5.52
2.2.3		արևոտրական և հասարակական սպասարկման	8.91
2.3		Խառը կառուցապատում	0.80
2.4		Ընդհանուր օգտագործման	35.05
		որից՝	
2.4.1		Փողոցներ, ճանապարհներ, հրապարակներ	35.05
2.5		Այլ հողեր	33.67
2		Ընդամենը	264.17
3.1	Արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտ. նշանակ.օբյեկտների հողեր	արդյունաբերական	13.20
3.2		գյուղ.արտադրական	22.67
3.3		պահեստարանների	0.89
3		Ընդամենը	36.76
4.3		կոմունալ ենթակառուցվածքների	0.76
		որից՝	
4.3.1		կոմունալ	0.76
4.4		տրանսպորտի	9.96
4		Ընդամենը	10.72
5.1	Հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր	Հատուկ պահպանվող տարածքների	
5.1.1		գերեզմանոցներ	9.21
5.1.2		բնապահպանական	2.81
5.1.3		Պատմական և մշակութային	26.14
5		Ընդամենը	38.16

6	Հատուկ նշանակության հողեր	<i>Ընդամենը</i>	20.0
7	Անտառային հողեր	<i>Ընդամենը</i>	0.0
8	Ջրային հողեր	<i>Ընդամենը</i>	3.69
9	Պաշտպանական հողեր	<i>Ընդամենը</i>	0.0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ ՀՈՂԵՐ			1389.86

4. ՀԱՏԱԿԱԳԾԱՏԱՐԱԾԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ, ԳՈՏԵՎՈՐՄԱՆ ԵՎ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳ

ՀՀ Կոտայքի մարզի Նաիրի համայնքի Զովունի բնակավայրի գլխավոր հատակագծը մշակված է՝

- գոյություն ունեցող տարածքի սահմանների շրջանակում,
- տարածքային սկզբունքով, որի մեջ պարունակված է խնդիրների լուծման այլընտրականությունը՝ սեփականության բոլոր ձևերի նկատմամբ,
- տարածքի հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացումը համայնքի հատակագծային համակարգում,
- կայուն զարգացման սկզբունքներից ելնելով, պահպանելով սոցիալական, տնտեսական և էկոլոգիական ոլորտների պահանջների հաշվեկշիռը:

Նախագծի հիմնական խնդիրներն են՝

- հատակագծային կառուցվածքի բարելավումը, տարածական ամբողջականության և գործառույթների ռացիոնալ բաշխման ապահովումը,
- բնակելի պայմանների բարելավումը, բնակելի ֆոնդի հուսալիության և անվտանգության բարձրացումը,
- բնակչության սպասարկման համակարգի բարելավումը,
- պատմամշակութային ժառանգության պահպանումը,
- բնության ամբողջականության վերականգնումը, էկոլոգիական ռիսկի նվազեցումը,
- տրանսպորտային և ինժեներական ենթակառուցվածքների բարելավումը և դրանց շահագործման հուսալիության ու անվտանգության ապահովումը:

Սակայն, ելնելով դիտազննումներից և հողահատկացումների վերլուծությունից, և նպատակ ունենալով ապահովել տվյալ տարածքում գործառական նպատակահարմարություն, նախագծով առաջարկվել է.

Նախատեսված քաղաքաշինական ծրագրեր

1. «Մագնոլիա-Կոմֆորտ» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված՝ ՀՀ Կոտայքի մարզի Եղվարդ համայնքի Զովունի բնակավայրում Բնակելի թաղամասի կառուցման ներդրումային ծրագիր: Հավանություն է տրվել ՀՀ կառավարության 2021 թվականի

մարտի 18-ի N355-Ա որոշմամբ: Համաձայնություն է տրվել Եղվարդ համայնքի սեփականությունը հանդիսացող 3,3274 հա հողամասը կադաստրային արժեքով «Մազնովիա-Կոմֆորտ» ՍՊԸ-ին ներդրումային ծրագրի իրականացման նպատակով ուղղակի վաճառքի ձևով օտարման վերաբերյալ առաջարկությանը:

Բնակելի թաղամասի կառուցման ներդրումային ծրագիրը նախատեսվել է հետևյալ չափորոշիչներով.

ա. տարածքի կառուցապատման մակերեսը նախատեսել մինչև 38%, որը ներառելու է 18 բնակելի և 1 հասարակական շենք՝ հասարակական տարածքներով, որոնք պետք է ապահովեն թաղամասի կենսապահովման համար անհրաժեշտ ծառայությունների առկայությունը: Նախնական էսքիզային նախագծով կառուցապատման մակերեսը նախատեսվել է 7860 քմ (23,26%),

բ. կառուցվող բնակելի շենքերի հարկայնությունը նախատեսվել է 8 վերգետնյա հարկ, իսկ հասարակական շենքինը՝ 2 վերգետնյա հարկ,

գ. թաղամասի կառուցապատման ընդհանուր ծավալը կկազմի շուրջ 60 445 քմ,

դ. թաղամասի կենսապահովման նպատակով պետք է կառուցվեն անհրաժեշտ բոլոր ինժեներական ենթակառուցվածքներն ու հաղորդակցուղիները,

ե. պետք է իրականացվեն թաղամասի՝ կառուցապատման ոչ ենթակա, ընդհանուր օգտագործման տարածքների, այդ թվում՝ խաղահրապարակների կառուցման, բարեկարգման և կանաչապատման աշխատանքները, ու պետք է ապահովվեն դրանց հետագա պատշաճ սպասարկումն ու խնամքը: Ընդ որում՝ տարածքի առնվազն 40 %-ը պետք է կազմեն կանաչապատման գոտիները,

զ. պետք է ապահովվի թաղամասի հարմարավետ ճանապարհային ենթակառուցվածքի առկայությունը՝ տարածքի առնվազն 17%-ը նախատեսելով ճանապարհների կառուցման համար.

է. թաղամասն ամբողջությամբ շահագործման պետք է հանձնվի 5 (հինգ) տարվա ընթացքում: Ընդ որում՝ կառուցապատման աշխատանքները կիրականացվեն 5 փուլով՝ յուրաքանչյուր փուլում 3-ից 4-ական շենքի կառուցմամբ:

Հավելված N 1
 ՀՀ կառավարության 2021 թվականի
 մարտի 18-ի N 355 - Ա որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶԻ ԵՂՎԱՐԴ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
 ԶՈՎՈՒՆԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐՈՒՄ ԲՆԱԿԵԼԻ ԹԱՂԱՄԱՍԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ
 ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Նկար 4.1

Բնակավայրի արևմտյան հատվածը նախատեսվում է նոր բազմաբնակարան բազմահարկ կառուցապատման համար՝ 59 հա մակերեսով: Նախատեսվում է մի քանի տեսակի բնակելի կառուցապատման միավորներ, բախկացած 4-7, 7-9, 9-12 հարկանի շենքերից: նախատեսվում է նաև հասարական գոտի և նոր մանկապարտեզ:

- Զովունի բնակավայրի տարածքով անցնող Հ-4 մայրուղու աջ և ձախ կողմերով նախատեսվում է նոր խառը կառուցապատման և սակավահարկ բնակելի կառուցապատման տարածքներ: Նախատեսվում է Հ-4 մայրուղու ընդլայնում և սպասարկող փողոցային ցանց:

- Նախատեսվում է բնակավայրի հին եզդիական գերեզմանատան ընդլայնում 0.5 հա-ով:
- Գերեզմանատան սանիտարապաշտպանական գոտում ընդգրկված բնակելի կառուցապատման գոտին՝ փոխակերպվում է բուֆերային՝ ԲԳ1 գոտի, որի կառուցապատման կարգավիճակը հետագայում ենթակա է ճշտգրտման:

Առանցքային դրոյթներ են դարձել ճանապահափողոցային ցանցի բարեկարգումը և առանցքային հատվածների կարմիր գծերի սահմանումը:

Դիտարկվող շրջանի համար նորովի շեշտադրվում են հետևյալ հատվածները.

Արտադրական գոտիների վերաբերյալ մասնակի գործառական հարակից տարածքում առաջարկվում է արտադրական գոտին փոխակերպել խառը կառուցապատմամբ գոտու:

Նկար 4.2 ՀՀ ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶԻ ԵՂՎԱՐԴ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԶՈՎՈՒՆԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐՈՒՄ ԲՆԱԿԵԼԻ ԹԱՂԱՄԱՍԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԷՍՔԻԶԱՅԻՆ ՆԱԽԱԳԻԾ, հաստատված ՀՀ կառավարության 2021թ. մարտի 18-ի N355 - Ա որոշմամբ:

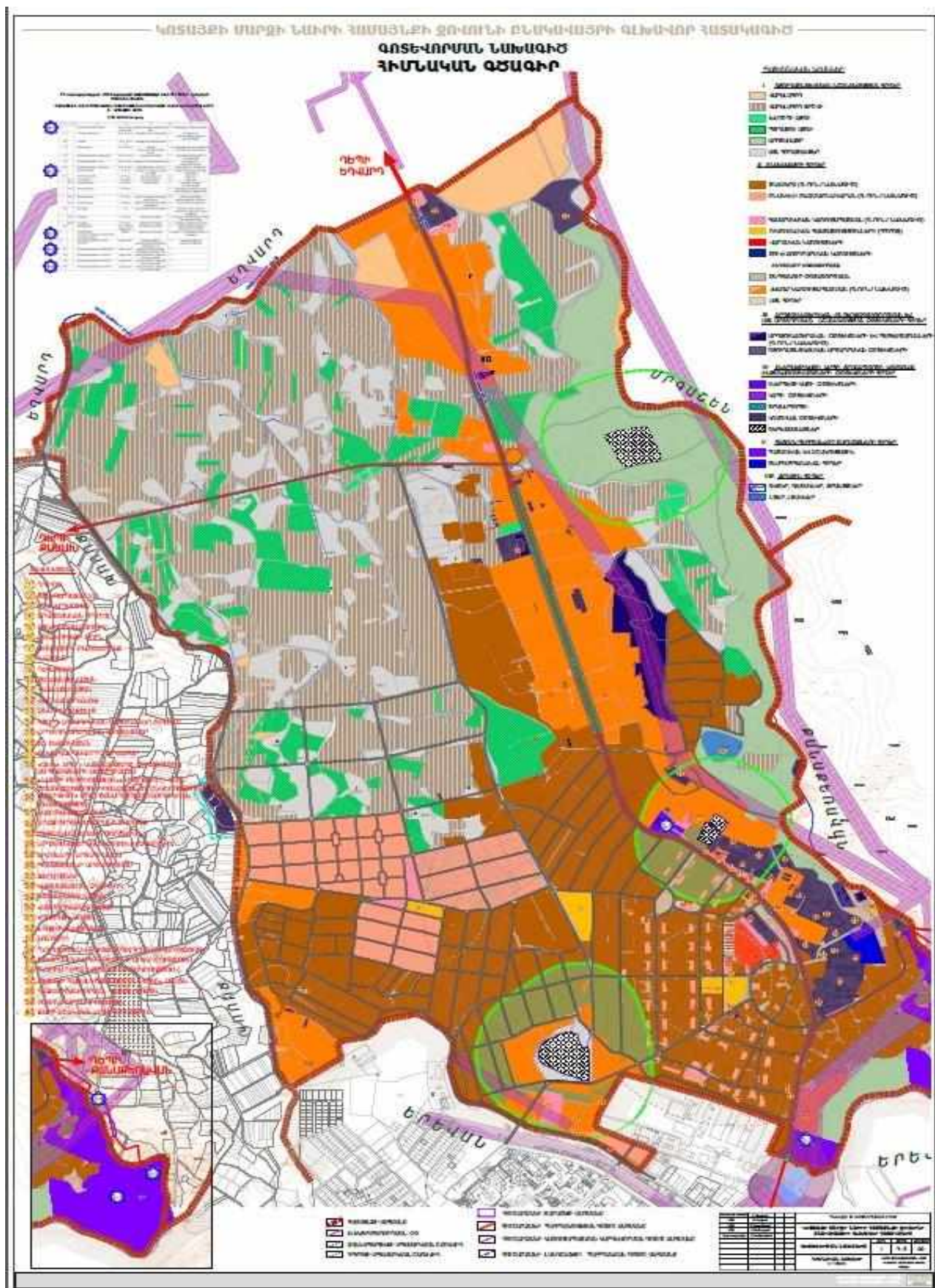
Նկար 4.3 Հողերի նպատակային և գործառնական նշանակությունների փոփոխություններ

ՀՈՂԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՇՎԵՔՇԻՈՒՐ (ՀԵՌԱՆԿԱՐԱՅԻՆ)

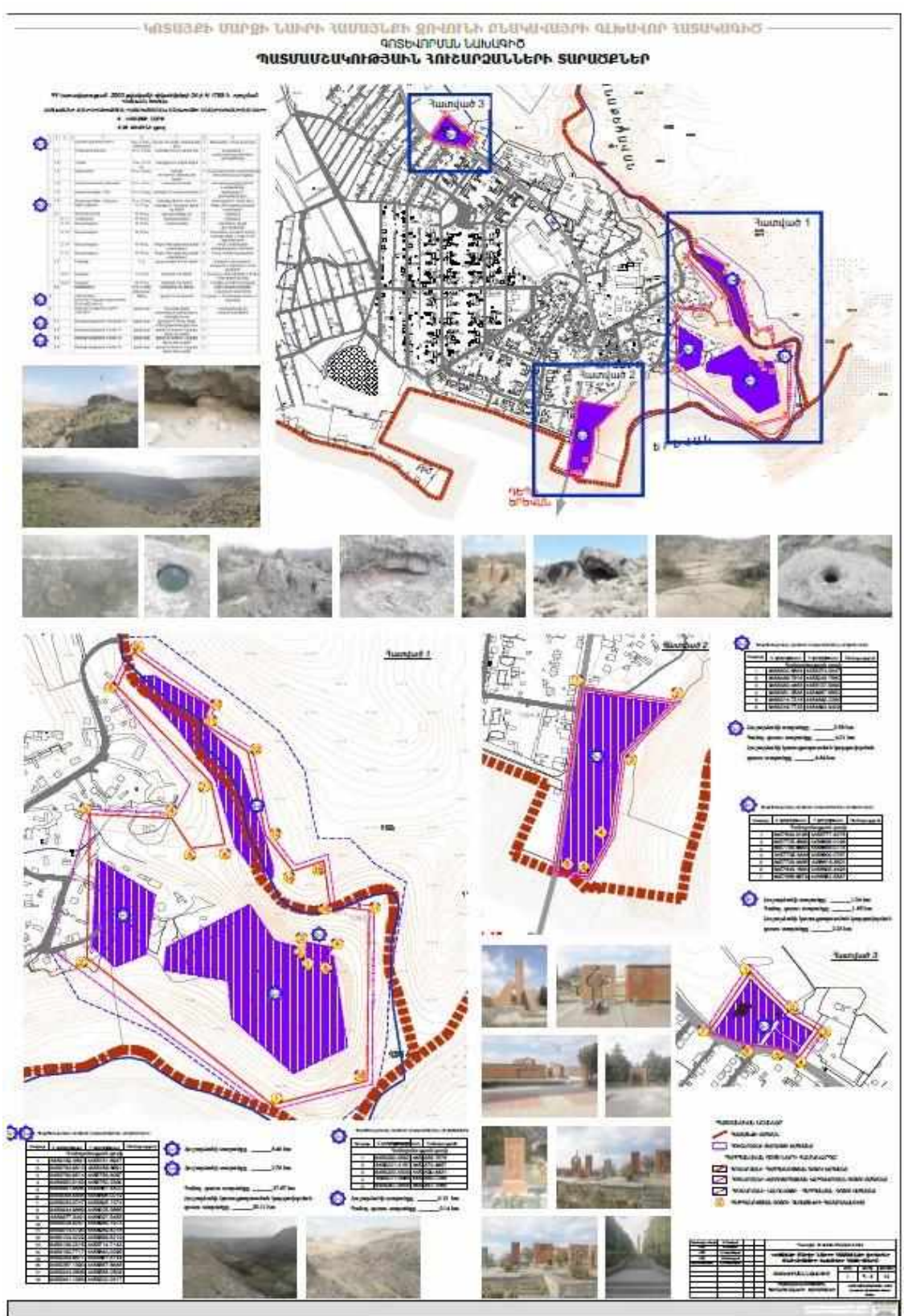
Աղյուսակ 4.1

NN	ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	ՀՈՂԱՏԵՄԱԿ, ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	թշուրճ
1	2	3	4
1.1	Գյուղատնտեսական հողեր	<i>վարելահող</i>	355.58
1.2		<i>բազմամյա տնկարկներ</i>	33.80
		<i>որից՝</i>	
1.2.1		պտղատու այգի	32.52
1.2.2		խաղողի այգի	1.28
1.3		<i>արոտ</i>	111.86
1.4		<i>այլ հողատեսքեր</i>	142.31
1		Ընդամենը	643.57
2.1	Բնակավայրի հողեր	<i>բնակելի կառուցապատում</i>	329.70
		<i>որից՝</i>	
2.1.1		Անհատական կառուցապատում (մենատներ)	246.41
2.1.2		Բազմաբնակարան կառուցապատում	83.29
2.1.3		ամրաանոցներ	0.0
2.2		<i>Հասարակական կառուցապատում</i>	17.79

		<i>որից՝</i>	
2.2.1		վարչական	0.25
2.2.2		դպրոցներ և մանկապարտեզներ	6.55
2.2.3		արևտրական և հասարակական սպասարկման	10.99
2.3		Խառը կառուցապատում	147.85
2.4		Ընդհանուր օգտագործման	56.27
		<i>որից՝</i>	
2.4.1		Կանաչ տարածքներ	0.61
2.4.2		Փողոցներ, ճանապարհներ, հրապարակներ	55.66
2.5		Այլ հողեր	57.94
		<i>որից՝</i>	
		այլ հողեր	18.73
		բուֆերային գոտի-1	39.20
2		Ընդամենը	609.55
3.1	Արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտ. նշանակ.օբյեկտների հողեր	արդյունաբերական	33.24
3.2		ցուղ.արտադրական	16.21
3.3		պահեստարանների	0.89
3		Ընդամենը	50.34
4.3		կոմունալ ենթակառուցվածքների	10.54
		<i>որից՝</i>	
4.3.1		կոմունալ	0.83
4.3.2		գերեզմանոցներ	9.71
4.4		տրանսպորտի	23.43
4		Ընդամենը	33.97
5.1	Հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր	Հատուկ պահպանվող տարածքների	
5.2		Պատմական և մշակութային	28.95
		<i>որից՝</i>	
5.2.1		պատմամշակութային	26.14
5.2.2		բնապահպանական	2.81
5		Ընդամենը	28.95
6	Հատուկ նշանակության հողեր	Ընդամենը	20.0
7	Անտառային հողեր	Ընդամենը	0.0
8	Ջրային հողեր	Ընդամենը	3.48
9	Պահուստային հողեր	Ընդամենը	0.0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ ՀՈՂԵՐ			1389.86

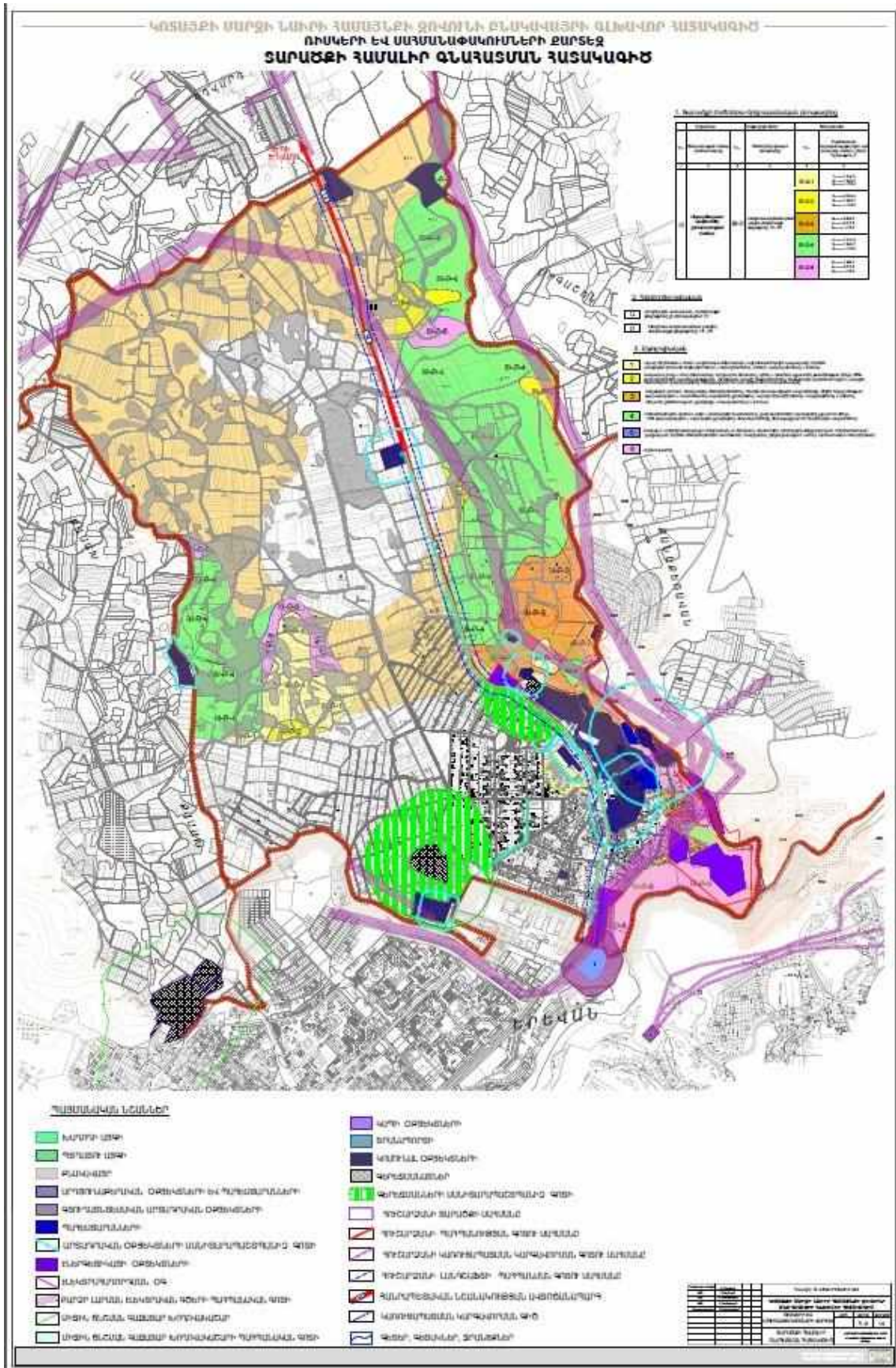
Նկար 4.4. Զովունի բնակավայրի հիմնական գծագիր

Ելնելով պատմական բնակավայրի պահպանման ճարտարապետա-քաղաքաշինական և ծավալատարածական շահերից՝ այդ գոտիներում անհրաժեշտ է պահպանել գոյություն ունեցող պատմականորեն ձևավորված փողոցային ցանցը: Մասնավորապես, բնակավայրի արժեքավոր տարրերի ամբողջական ընկալման նպատակով նախատեսել խոչընդոտող և արժեք չներկայացնող շինությունների և այլ կառույցների կամ դրանց առանձին հատվածների հետագա աստիճանական վերացում:

Բնակավայրերի կառուցապատման կարգավորման գոտիների տարածքներում չի թույլատրվում արդյունաբերական, պահեստային, ավտոսպասարկման և այլ ձեռնարկությունների կառուցում կամ դրանց կազմակերպումը գոյություն ունեցող շինություններում, որոնք կարող են առաջացնել օդի աղտոտումը և ստեղծել պայթունավտանգ ու հրդեհավտանգ վիճակ:

Հաշվի առնելով բնակավայրի ձևավորված փողոցային ցանցի հատակագծային հորինվածքը և հնարավորությունները, ինչպես նաև գոյություն ունեցող շինությունների ֆիզիկական վիճակը՝ անհրաժեշտ է կատարել տրանսպորտային հոսքի կազմակերպում և բեռնաթափում:

Նկար 4.6. Տարածքի համալիր գնահատման ուրվագիծ, Ռիսկերի և սահմանափակումների քարտեզ

5. ԳՈՏԵՎՈՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԾԻ ԿԱԶՄԸ ԵՎ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գոտևորման նախագծի տեքստային մասը ներկայացվում է առանձին հոդվածների և աղյուսակների տեսքով, որոնց հիմնական բաժիններն են՝

1. Ընդհանուր դրույթներ:

- 1) նախագծի մշակման հիմքերն ու ելակետային նյութերը,
- 2) քաղաքաշինական այլ ծրագրային փաստաթղթերի և հողօգտագործման սխեմաների հետ փոխադարձ կապը,
- 3) տարածքների փաստացի օգտագործման և նախագծային հաշվեկշիռները:

2. Գոտիներում թույլատրելի օգտագործումների (կառուցապատումների) սահմանափակումների հիմնավորումները:

- 1) գոտիների թվարկումն ըստ թույլատրելի օգտագործումների (կառուցապատումների),
- 2) գոտիների օգտագործման պայմանները,
- 3) քաղաքաշինական, բնապահպանական, պատմամշակութային (հաշվի առնել Երևան քաղաքի պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանության հիմնավորման նախագծում սահմանված պայմանակարգերը), գյուղատնտեսական սահմանափակումները (այդ թվում՝ սերվիտուտները):

3. Կառուցապատման չափորոշիչները:

Առանձին գոտիների կառուցապատման չափորոշիչները՝ հարկայնությունը, կառուցապատման տոկոսը և խտությունը, կանաչապատ, ոչ կանաչապատ մակերևույթների համամասնությունները և այլն: Յուրաքանչյուր գոտի ներկայացվում է առանձին տարբերությամբ, որտեղ ներկայացվում է գոտում թույլատրելի օգտագործման (կառուցապատման) մանրամասն ցուցակը՝ համապատասխան բնութագրերով:

4. Կառուցապատման կանոնները:

Սահմանվում են տեղական պայմաններից ելնելով, որոնք պարտադիր են բոլոր գոտիների համար: Դրանք ներկայացվում են առանձին հոդվածներով և

կարգավորվում են կառուցապատման և շահագործման հետ կապված հետևյալ խնդիրները՝

- 1) գոտևորման ընդունված սկզբունքներին չհամապատասխանող շենքերի և շինությունների աստիճանական վերափոխման միջոցառումների իրականացման մեխանիզմները,
- 2) աղմուկից, շրջակա միջավայրի աղտոտումից, վիբրացիայից, արտացոլումներից պաշտպանության միջոցառումները,
- 3) տարածքներին, շենքերին, շինություններին, փողոցների ձևավորմանը, գովազդին, ցուցանակներին և այլ նշաններին ներկայացվող պահանջները,
- 4) այլ, այդ թվում՝ տեղական առանձնահատկություններից բխող պայմաններ,
- 5) քաղաքաշինական գործունեության իրականացման կանոնների սահմանումը:

ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ԳՈՏԻՆԵՐՈՒՄ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ

Աղյուսակ 5.1

Գործառնական գոտու անվանումը	Թույլատրելի օգտագործման ձևերը
ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐ	
Գյուղատնտեսական գոտի	
Բազմամյա տնկարկներ	Հիմնական օգտագործման ձևեր՝ Գյուղատնտեսական գործունեություն
Պտղատու այգի	Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր՝ ՀՀ բոլոր համայնքներում՝ - կենցաղային, տնտեսական նշանակության շենքեր և շինություններ՝ մինչև 30 քառ. մետր կառուցապատման ընդհանուր մակերեսով: - ՀՀ կառավարության 2002 թվականի մայիսի 11-ի N498 որոշման 2-րդ կետի ա ենթակետում նշված համայնքներում՝ - մինչև 150 քառ. մետր կառուցապատման ընդհանուր մակերեսով բնակելի և մինչև 300 քառ. մետր կառուցապատման ընդհանուր մակերեսով գյուղատնտեսական արտադրական նշանակության շենքեր ու շինություններ, ընդ որում, միայն այն հողամասերի վրա, որոնց մակերեսը առնվազն մեկ հեկտար է:
Այլ հողատեսքեր	Չի սահմանվում
ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ՀՈՂԵՐ	
Բնակելի կառուցապատման գոտի	
Սակավահարկ բնակելի կառուցապատման գոտի (տնամերձերով)	Հիմնական օգտագործման ձևեր՝ առանձնատներ, բլոկացված բնակելի տներ,

Միջին հարկայնության բնակելի կառուցապատման գոտի	Հիմնական օգտագործման ձևեր՝ Բազմաբնակարան բնակելի շենքեր
Բազմահարկ բնակելի կառուցապատման գոտի	Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր՝ Նախադպրոցական հաստատություններ, Մանրածախ առևտրի կետեր, խանութներ, Սրճարաններ, ռեստորաններ, Գրասենյակային տարածքներ, Ատամնաբուժական կենտրոններ, Ավտոտնակներ, ավտոկայանատեղեր (այդ թվում՝ ստորգետնյա կամ բազմահարկ), Կանաչ տարածքներ, պուրակներ, Մանկական խաղահրապարակներ, Սպորտային հարթակներ հեծանիվների կայանման հարթակներ
Վարչական օբյեկտների գոտի Մշակութային և ժամանցային օբյեկտների գոտի	պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, վարչական հիմնարկների, հասարակական կազմակերպությունների շենքեր դեսպանատներ, հյուպատոսարաններ, միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցչություններ, ռուսիկանության ստորաբաժանումներ, քրեակատարողական հիմնարկներ, փոստային բաժանմունքներ, տրանսպորտի բոլոր տիպի կայաններ (ավտոկայաններ, օդանավակայաններ, երկաթուղային կայարաններ և այլն), կապի բաժանմունքներ, հեռուստաընկերություններ և ռադիոընկերություններ, ավտոմատ հեռախոսակայաններ, բանկային և ֆինանսական համակարգի օբյեկտներ հրշեջ կայաններ, արխիվներ, տարբեր տիպի գրասենյակներ մշակույթի տներ, թատրոններ, կինոթատրոններ, թանգարաններ, ցուցասրահներ, պատկերասրահներ,
Գիտական, կրթական, ուսումնական գոտի Առողջապահության և սոցիալական ապահովության հաստատությունների գոտի	ակումբներ, հանգստի կենտրոններ, համերգային և մարզահամերգային համալիրներ, կրկեսներ, գրադարաններ, արվեստանոցներ, կրոնական, պաշտամունքային շենքեր և շինություններ նախադպրոցական հաստատություններ (մսուր և մանկապարտեզ), հանրակրթական դպրոցներ, նախնական և միջին մասնագիտական ուսումնարաններ և քոլեջներ, ԲՈՒՀ-եր, համալսարաններ, այլ կրթական և ուսումնական օբյեկտներ, գիտահետազոտական ինստիտուտներ և այլ գիտական հաստատություններ, հանրային և մասնագիտացված գրադարաններ • հիվանդանոցներ, պոլիկլինիկաներ, ամբուլատորիաներ, հոսպիտալներ, շտապ բժշկական օգնության կայաններ, ծննդատներ, կաթնային խոհանոցներ, դեղատներ, հակահամաճարակային կայաններ, առողջապահական գործակալություններ, վերականգնողական և դիագնոստիկ կենտրոններ, մանկատներ, ծերանոցներ, պրոֆիլակտորիաներ • մարմնակրթական և սպորտային կենտրոններ, մարզադաշտեր, սպորտային կենտրոններ, լողավազաններ, սպորտ դպրոցներ,
Սպորտային օբյեկտների գոտի	

	ձիարշավարաններ, սպորտային ակումբներ, թենիսի կորտեր, ավտոդրոմներ, հրաձգարաններ, սպորտային դահլիճներ, <i>Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր`</i> տրանսպորտի ժամանակավոր և մշտական պահպանման համար նախատեսված շինություններ (վերգետնյա և ստորգետնյա ավտոկայանատեղեր, ավտոտնակներ), քաղաքացիական պաշտպանության ապաստարաններ (ներկառուցված և առանձին օբյեկտների տեսքով), մինչև 50 նստատեղով հասարակական սննդի օբյեկտներ` ռեստորաններ, սրճարաններ, բարեր, պանդոկներ, ճաշարաններ, մանրածախ առևտրի կետեր, խանութներ, դեղատներ, կրպակներ:
Բնակչության սոցիալական սպասարկման և առևտրի գոտի	<i>Հիմնական օգտագործման ձևեր`</i>                      հյուրանոցներ, հյուրատներ, զբոսաշրջային բազաներ, մոթելներ, քեմփինգներ,                      հյուրանոցատիպ քոթեջային համալիրներ,                      հասարակական սննդի օբյեկտներ` ռեստորաններ, բարեր, ճաշարաններ, սրճարաններ, հարսանյաց տներ, սգո սրահներ, գիշերային ակումբներ, ատրակցիոններ և ավտոմատ խաղերի դահլիճներ, խաղատներ, առևտրի կենտրոններ, խանութներ, մթերային և արտադրական ապրանքների շուկաներ, տոնավաճառներ, կենցաղ-սպասարկման առաջնային ծառայություններ` լուսանկարչատներ, քիմիական մաքրման կետեր, կոշիկի և կարի անհատական պատվերների սրահներ, վարսավիրանոցներ, լվացքատներ, երկրորդական հումքի ընդունման կետեր, ներկատներ հանրային բաղնիքներ, սաունաներ, սանհանգույցներ, <i>Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր`</i> տրանսպորտի ժամանակավոր և մշտական պահպանման համար նախատեսված շինություններ (վերգետնյա և ստորգետնյա ավտոկայանատեղեր, ավտոտնակներ) հեծանիվների կայանման հարթակներ աղբարկղների տեղադրման հարթակներ
Վառելիքի և տրանսպորտային միջոցների սպասարկման օբյեկտների գոտի	<i>Հիմնական օգտագործման ձևեր`</i>                      բենզալցակայաններ,                      գազալիցքավորման կայաններ,                      ավտոտեխսպասարկման, վերանորոգման և ավտոլվացման կայաններ, ավտոկայանատեղեր  <i>Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր`</i> գրասենյակներ, սպասասրահներ, մանրածախ առևտրի կետեր, սանհանգույցներ
Խառը կառուցապատման գոտի	
Խառը կառուցապատման գոտի (բնակելի, հասարակական, ընդհանուր օգտագործման)	<i>Հիմնական օգտագործման ձևեր`</i>                      Բնակելի տներ,                      Գրասենյակային շենքեր,                      սոցիալական սպասարկման և առևտրի օբյեկտներ,                      բազմաֆունկցիոնալ շենքեր` բնակելի, հասարակական նշանակության

	մակերեսներով, այդ թվում՝ մասնավոր ուսումնական և նախադպրոցական հաստատությունների տարածքներով, կիրական քաղաքային տարածքներ, բուժական կառույցներ, վարչական, ֆինանսական և այլ քաղաքային նշանակության ծառայությունների շենքեր և գրասենյակներ, կենցաղ-սպասարկման, spa- ծառայությունների օբյեկտներ, ալյումինե և հասարակական հավաքատեղիներ, գիշերային ալյումինե, մշակութային օբյեկտներ (թատրոններ, կինոթատրոններ, գրադարաններ, ցուցասրահներ և այլ), առևտրի մեծ և փոքր օբյեկտներ, հանրային սննդի օբյեկտներ, զբոսայգիներ, ջրային մակերեսներ, պուրակներ, հուշահամալիրներ <i>Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր՝</i> ներկառուցված կամ առանձին կանգնած ավտոտնակներ, ավտոկանգառներ (այդ թվում՝ ստորգետնյա կամ բազմահարկ), հեծանիվների կայանման հարթակներ փոքր ճարտարապետական ձևեր, փակ լողավազաններ, տաղավարներ, կրպակներ:
Ընդհանուր օգտագործման գոտի	
Փողոցներ, հրապարակներ, հանրային նշանակության այլ բաց տարածքներ	<i>Հիմնական օգտագործման ձևեր՝</i> Ճանապարհային եզրային կանաչապատում, արտաքին լուսավորություն, գովազդ, փոքր ճարտարապետական ձևեր, հրապարակներում՝ շատրվաններ, ջրավազաններ, ծաղկանոցներ և բարեկարգման այլ տարրեր: <i>Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր՝</i> Ինժեներական և կոմունալ ենթակառուցվածքի ստորգետնյա գծեր, Ստորգետնյա ավտոկայանատեղեր
Զբոսայգիներ, պուրակներ, այլ կանաչ տարածքներ	<i>Հիմնական օգտագործման ձևեր՝</i> այգեպուրակային կանաչ տարածքներ, վերջիններիս բնորոշ խաղաձևերի սրահներ, ջրավազաններ, խաղահրապարակներ, բացօթյա սպորտի և բեմահարթակներ, բացօթյա սրճարաններ, հրաձգարաններ, տաղավարներ, զրուցարաններ, ճարտարապետական փոքր ձևեր: <i>Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր՝</i> տրանսպորտի միջոցների կայանատեղեր, կրպակներ, սանհանգույցներ.
Այլ հողեր	
Բնակավայրի ռեզերվային և անօգտագործելի հողեր	<i>Չի սահմանվում</i>

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ, ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ԱՅԼ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ ՀՈՂԵՐ	
Արդյունաբերական օբյեկտների գոտի	
Թեթև արդյունաբերության օբյեկտների գոտի	<i>Հիմնական օգտագործման ձևեր`</i> արդյունաբերական համալիրներ, գործարաններ, ֆաբրիկաներ, կոմբինատներ, արտադրական ձեռնարկություններ, թափոնների վերամշակման և վերջնական տեղադրման կառույցներ արհեստագործական արտադրամասեր և արհեստանոցներ, հրատարակչություններ, տպարաններով, պահեստներ, գիտաարտադրական կազմակերպություններ <i>Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր`</i> հանրակացարանային տիպի բնակելի շենքեր, մինչև 150 քմ ընդհանուր մակերեսով, մանրածախ առևտրի կետեր, տրանսպորտի միջոցների կայանատեղեր, կրպակներ, հանրային սննդի կետեր
Գյուղատնտեսական արտադրության օբյեկտների գոտի	
Անասնապահական օբյեկտներ	<i>Հիմնական օգտագործման ձևեր`</i> անասնապահական ֆերմաներ և համալիրներ, թռչնաբուծարաններ,
Զերմոցներ	ձկնաբուծական ֆերմաներ անասնագույներ, սպանդանոցներ ջերմոցներ, տնկարկային տնտեսություններ, սառնարանային տնտեսություններ, դեզանոցներ, չորանոցներ, սիլոսահորեր, պահեստներ, անասնաբուժական կայաններ, արհեստական սերմնավորման կայաններ, գյուղատնտեսական մեքենատրակտորային պարկեր, գյուղատնտեսական մթերքների մթերման կետեր <i>Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր`</i> վարչական մասնաշենքեր, անձնակազմի համար կենցաղային սենքեր, անասնաբուժական լաբորատորիաներ, պահեստներ, ցանկապատնեշներ, փարախներ, անձրևապաշտպանիչ ծածկեր, տնտեսական այլ շինություններ:
ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ, ԿԱՊԻ, ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ, ԿՈՍՈՒՆԱԼ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ ՀՈՂԵՐ	
Էներգետիկայի օբյեկտների գոտի	
Էլեկտրաէներգիայի մատակարարման օբյեկտների գոտի (*)	<i>Հիմնական օգտագործման ձևեր`</i>                      Էլեկտրակայաններ՝ ատոմային, ջերմային, հիդրո-էլեկտրակայանների, փոքր ՀԷԿ-երի շենքեր                      տրանսֆորմատորային ենթակայաններ                      արևային ֆոտովոլտային կայաններ</p> <p><i>Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր`</i> վարչական շենքեր, ավտոկայանատեղեր, պահեստային տարածքներ,

	պահակակետեր և անցակետեր, մանրածախ առևտրի կետեր, խանութներ, հասարակական սննդի օբյեկտներ,
Գազամատակարարման օբյեկտների գոտի	Հիմնական օգտագործման ձևեր՝ ավտոմատ գազաբաշխիչ կայաններ (ԱԳԿ), գազակարգավորիչ պահարանային կետեր (ԳՊԿ), գազի ստորգետնյա պահեստարաններ
Կապի օբյեկտների գոտի	Հիմնական օգտագործման ձևեր՝ հեռախոսային կապի բաշխիչ կետեր (պահարանային), կապի ավտոմատ հեռախոսային կայաններ, բջջային կապի աշտարակներ
(*) Ինժեներական ենթակառուցվածքի գծային օբյեկտների՝ բարձրավոլտ էլեկտրահաղորդման օղային և մալուխային գծերի, գազատար խողովակաշարերի, կապի օղային և ստորգետնյա գծերի համար համապատասխան գոտի չի առանձնացվում, քանի որ դրանք սերվիտուտի իրավունքով կարող են անցկացվել այլ գործառնական գոտիների տարածքներով (գյուղատնտեսական, արդյունաբերական, ընդհանուր օգտագործման, ռեզերվային, պահուստային և այլ՝ պահպանելով նորմատիվային հեռավորությունները բնակելի տներից, կրթական օբյեկտներից, պատմության և մշակույթի հուշարձաններից և այլն):	
Կոմունալ տնտեսության օբյեկտների գոտի	
Ջրամատակարարման, ջրահեռացման ենթակառուցվածքների օբյեկտներ (*)	Հիմնական օգտագործման ձևեր՝ օրվա կարգավորիչ ջրամբարներ, ջրամատակարարման բաշխիչ հորեր, ջրամատակարարման համակարգի հանգույցներ, պոմպակայաններ կոյուղու ցանցային հորեր, մաքրման կայաններ, ջերմամատակարարման համակարգեր, կաթսայատներ
(*) ջրագծերի և կոյուղագծերի համար համապատասխան գոտի չի առանձնացվում, քանի որ դրանք սերվիտուտի իրավունքով կարող են անցկացվել ցանկացած այլ գոտու տարածքով պահպանելով նորմատիվային պահանջները:	
Համայնքային և մասնավոր գերեզմանատների գոտի	Հիմնական օգտագործման ձևեր՝ գերեզմանոցներ, դիակիզարաններ, Փոքր ճարտարապետական ձևեր, կոթողներ. Ոչ հիմնական, ուղեկցող օգտագործման ձևեր՝ պահակատներ, գրասենյակներ քարի և մետաղի մշակման արհեստանոցներ,
ՀԱՏՈՒԿ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀՈՂԵՐ	
Հատուկ նշանակության գոտի	պաշտպանական, սահմանային, ռազմական նշանակության հողերը և օրենքով պաշտպանվող շենքերի ու շինությունների օգտագործման ու սպասարկման համար տրամադրված հողամասերը:
(*) Անտառային գոտիների պահպանության ռեժիմները սահմանվում են ՀՀ «Անտառային օրենսգրքի» պահանջներին համապատասխան	
ԶՐԱՅԻՆ (*)	
Ջրանցքներ	գետեր, լճեր, բնական և արհեստական ջրամբարներ, ջրանցքներ, ջրային օբյեկտների վրա կառուցվող հիդրոտեխնիկական, ջրատնտեսային և այլ օբյեկտներ:
Ջրամբարներ	Ջրային հողերը կարող են օգտագործվել բնակչության խմելու ջրի, կենցաղային, առողջարարական և այլ պահանջների, ինչպես նաև

	ջրատնտեսային, գյուղատնտեսական, բնապահպան, արդյունաբերական, ձկնատնտեսային, էներգետիկ և այլ պետական ու համայնքային կարիքների բավարարումն ապահովող օբյեկտների շինարարության և շահագործման համար:
(*) Ձրային գոտիների պահպանության ռեժիմները սահմանվում են ՀՀ «Ձրային օրենսգրքի» պահանջներին համապատասխան	

**ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ԳՈՏԻՆԵՐԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄՆԵՐԸ, ԴՐԱՆՑ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԸ
(ԴԱՍԻՉՆԵՐԸ) ԵՎ ԳԾԱԳՐՈՒՄ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐԸ**

Աղյուսակ 5.2

հապավումը և պայմանական նշանը գծագրում	Գործառնական գոտու անվանումը	Մակերեսը, հա
ԳՀ	ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐ	643.57
ԳՕԳ	Գյուղատնտեսական օգտագործման գոտի	
ԳՕԳ-1	Վարելահողեր	355.58
ԳՕԳ-2	Բազմամյա տնկարկներ	33.80
ԳՕԳ-2/1	Խաղողի այգի	1.28
ԳՕԳ-2/2	Պտղատու այգի	32.52
ԳՕԳ-3	Խոտհարքներ	-
ԳՕԳ-4	Արոտավայրեր	111.86
ԳՕԳ-0	Այլ հողատեսքեր	142.31
ԲՆՀ	ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ՀՈՂԵՐ	609.55
ԲՆԿԳ	Բնակելի կառուցապատման գոտի	329.70
ԲՆԿԳ-1/1	Սակավահարկ բնակելի կառուցապատման գոտի (տնամերձերով) (*)	246.41
ԲՆԿԳ-1/2	Սակավահարկ բնակելի կառուցապատման գոտի (առանց տնամերձերի), բլոկացված տներով կառուցապատում	-
ԲՆԿԳ-2	Ամառանոցային կառուցապատման գոտի	-
ԲՆԿԳ-3	Միջին հարկայնության բնակելի կառուցապատման գոտի (*)	78.51
ԲՆԿԳ-4	Բազմահարկ բնակելի կառուցապատման գոտի (*)	4.78
ՀԿԳ	Հասարակական կառուցապատման գոտի	17.79
ՀԿԳ-1	Համայնքային նշանակության հասարակական կառուցապատման գոտի	-
ՀԿԳ-1/1	Վարչական օբյեկտների գոտի	0.25
ՀԿԳ-1/3	Կրթական գոտի	6.55
ՀԿԳ-2	Բնակչության սոցիալական սպասարկման և առևտրի գոտի	9.54
ՀԿԳ-3	Վառելիքի և տրանսպորտային միջոցների սպասարկման օբյեկտների գոտի	1.45

ԽԿԳ	Խառը կառուցապատման գոտի	147.85
ԽԿԳ-1	Խառը կառուցապատման գոտի (բնակելի, հասարակական)	147.85
ԸՕԳ	Ընդհանուր օգտագործման գոտի	56.27
ԸՕԳ-1	Փողոցներ, հրապարակներ, հանրային նշանակության այլ բաց տարածքներ	55.66
ԸՕԳ-2	Զբոսայգիներ, պուրակներ, այլ կանաչ տարածքներ	0.61
ԲՆՌԳ	Այլ հողեր	57.94
ԲՆՌԳ	Բնակավայրի ռեզերվային (պահուստային) և անօգտագործելի հողեր (այն տարածքները, որոնց համար տվյալ գոտևորման նախագծով որոշակի գործառնական նշանակություն սահմանված չէ)	57.94
(*)	Մակավահարկ՝ մինչև 4 հարկ Միջին հարկայնության՝ 4-ից 9-ը հարկայնությամբ Բազմահարկ՝ 9-ից 12-ը բարձր հարկայնությամբ	
ԱՀ	ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ, ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ԱՅԼ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ ՀՈՂԵՐ	50.34
ԱԳ-1	Արդյունաբերական օբյեկտների գոտի	33.24
ԱԳ-1/2	Թեթև արդյունաբերության օբյեկտների գոտի	33.24
ԱԳ-2	Գյուղատնտեսական արտադրության օբյեկտների գոտի	16.21
ԱԳ-2/1	Անասնապահական օբյեկտներ	-
ԱԳ-2/2	Սպանդանոցներ	-
ԱԳ-2/3	Գյուղատնտեսական մթերքի վերամշակման գործարաններ, արտադրամասեր	16.21
ԱԳ-3	Պահեստարանների գոտի	0.89
ԱԳ-4	Ընդերքօգտագործման գոտի	-
ԵՆԹՀ	ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ, ԿԱՊԻ, ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ, ԿՈՄՈՒՆԱԼ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ ՀՈՂԵՐ	33.97
ԵՆԹԳ -3	Տրանսպորտի օբյեկտների գոտի	23.43
ԵՆԹԳ-4	Կոմունալ տնտեսության օբյեկտների գոտի (*)	10.54
ԵՆԹԳ -4/1	Զրամատակարարման, ջրահեռացման ենթակառուցվածքների օբյեկտներ	0.83
(*) Էներգետիկայի, կապի, կոմունալ տնտեսության օբյեկտների գոտիներ առանձնացվում են կետային օբյեկտների համար, զծային օբյեկտները անցկացվում են այլ գոտիների տարածքներով՝ սերվիտուտի իրավունքով		
ԵՆԹԳ -4/2	Աղբավայրերի գոտի	-
ԵՆԹԳ -4/3	Համայնքային և մասնավոր գերեզմանատների գոտի	9.71
ՀՊՏՀ	ՀԱՏՈՒԿ ՊԱՀՊԱՆՎՈՂ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐԻ ՀՈՂԵՐ	28.95
ՀՊՏ-1/բնակ	Բնապահպանական գոտի	2.81
ՀՊՏ-2/առջ	Առողջարարական նպատակներով նախատեսված գոտի	-

ՀՊՏ-3/հնգ	Հանգստի համար նախատեսված գոտի	-
ՊՄՀԳ-4/պմհ (N....)*	Պատմական և մշակութային հողերի գոտի	26.14
ՀՊՏ-5/պմգ (N....)*	Պետական գերեզմանատների գոտի	-
ՀՆՀ	ՀԱՏՈՒԿ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀՈՂԵՐ	20.0
ՀՆԳ	Հատուկ նշանակության գոտի	20.0
ԱՆՏՀ	ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ	-
ԱՆՏԳ-1/1	Պաշտպանական նշանակության անտառների գոտի	-
	Հատուկ նշանակության անտառների գոտի	-
	Արտադրական նշանակության անտառների գոտի	-
ԱՆՏԳ-2	Վարելահողեր	-
ԱՆՏԳ-3	Խոտհարք	-
ԱՆՏԳ-4	Արոտ	-
ԱՆՏԳ-5	Թփուտ	-
ԱՆՏԳ-6	Այլ հողեր	-
ԶՀ	ԶՐԱՅԻՆ	3.48
ԶԳ-1	Զբոսայգիներ	1.07
ԶԳ-2	Գետեր, գետակներ	-
ԶԳ-3	Լճեր	1.5
ԶԳ-4	Հիդրոտեխնիկական կառույցներ	-
ԶԳ-5	Զբամբարներ	0.91
ՊՀՍՀ	ՊԱՀՈՒՍՏԱՅԻՆ	-
ՊՀՍԳ	Պահուստային գոտի	-

1. Միևնույն տարածքային միավորին համապատասխանում է միայն մեկ գոտի:

2. Յուրաքանչյուր գոտու վրա տարածվում են նաև լրացուցիչ սահմանափակումներ, կապված՝ համապատասխանաբար պատմա-ճարտարապետական հուշարձանների պահպանման և առավելագույն ընկալման հնարավորությունների բացահայտման, սանիտարահիգիենիկ կամ բնապահպանական պահանջների բավարարման, բնական լանդշաֆտի արժեքավոր ձևերի վերականգնման, էկոհամակարգերի տարբեր խախտումների փոխհատուցման գործընթացների կանոնակարգման, ինժեներական նախապատրաստման համալիր միջոցառումների պարտադիր իրականացման

ապահովման հետ պայմանավորված կառուցապատման սահմանափակումների, սանպահպանման կամ օտարման գոտիների ապահովման պահանջների հետ:

3. Կոմունալ և ինժեներական ենթակառուցվածքներն ու սարքավորումները տեղակայվում են հատուկ առանձնացված տարածքներում՝ նորմերով պահանջվող համապատասխան սանիտարապաշտպանիչ գոտիներով և թույլատրելի օգտագործման ձևերի աղյուսակում հատուկ նշված չեն:

Ծանոթություն. Գոտիները, որոնց օգտագործման և կառուցապատման ռեժիմները կարգավորվում են ՀՀ օրենսդրությամբ և հատուկ նորմատիվ ակտերով՝ թույլատրելի օգտագործման ձևերի աղյուսակում դրանք ցույց չեն տրվում:

Աղյուսակ 5.3

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ				
Ցուցանիշը	Զափի միավորը	Փաստացի	Առաջնահերթ	Հեռանկարային
1	2	3	4	5
1. Տարածքը				
Համայնքի, համակցված փաստաթղթի դեպքում նախագծվող համայնքների վարչական սահմաններում ընդգրկված հողերի ընդհանուր մակերեսը ընդամենը	հա	1389.86		1389.86
<i>Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր,</i>				
վարելահող	հա	534.10		355.58
բազմամյա տնկարկներ, ընդամենը	հա	84.17		33.80
այդ թվում՝ պտղատու այգի	հա	82.89		32.52
խաղողի այգի	հա	1.28		1.28
այլ բազմամյա	հա	-		-
խոտհարք	հա	-		-
արոտ	հա	141.37		111.86
այլ հողատեսքեր	հա	256.72		142.31
Ընդամենը	հա	1016.36		643.57
<i>բնակավայրերի հողեր,</i>				
որից՝				
բնակելի կառուցապատման	հա	185.51		329.70
հասարակական կառուցապատման	հա	14.71		17.79
խառը կառուցապատման	հա	1.12		147.85
ընդհանուր օգտագործման,	հա	35.05		56.27
որից՝				
փողոցներ, հրապարակներ	հա	35.05		55.66
Կանաչ տարածքներ	հա	-		0.61
այլ հողեր (բուժերային գոտի)	հա	33.67		57.94
Ընդամենը	հա	264.17		609.55
<i>արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր,</i>	-			
որից՝				
արդյունաբերական օբյեկտների	հա	13.20		33.24
գյուղատնտեսական արտադրական օբյեկտների	հա	22.67		16.21
պահեստարանների	հա	0.89		0.89
ընդերքի օգտագործման	հա	-		-
Ընդամենը	հա	36.76		50.34
<i>էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի, կոմունալ ենթակառուցվածքների հողեր,</i>				
որից՝				
Տրանսպորտի	հա	9.96		23.43
կոմունալ ենթակառուցվածքների	հա	0.76		10.54
Ընդամենը	հա	10.72		33.97

հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր,				
որից՝				
Բնապահպանական	հա	2.81		2.81
գերեզմանոց	հա	9.21		-
առողջարարական նպատակներով նախատեսված	հա	-		-
հանգստի համար նախատեսված	հա	--		-
պատմական և մշակութային	հա	26.14		26.14
Ընդամենը	հա	42.16		28.95
հատուկ նշանակության հողեր	հա	20.0		20.0
անտառային հողեր	հա	-		-
ջրային հողեր				
Ջրամբարներ	հա	1.12		0.91
Լճեր, գետեր	հա	1.5		1.5
Ջրանցքներ	հա	1.07		1.07
հիդրոտեխ. և ջրոնտ. այլ օբ.	հա	-		-
Ընդամենը	հա	3.69		3.48
պահուստային հողեր	հա	-		-
2. Տարածքն ըստ սեփականության ձևերի				
պետական սեփականություն	հա	59.07		
համայնքի սեփականություն	հա	530.5		
ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց սեփականություն	հա	800.29		
3. Դեմոգրաֆիական տվյալներ				
բնակչության թիվը	հազ. մարդ	6.247		12.5
բնակչության խտությունը (բնակավայրի մասով) բնակչության տարիքային կազմը, այդ թվում՝	մարդ/հա	23.8		
մինչև 17 տարեկան երեխաներ	հազ. մարդ/տոկոս	2.3 / 37.6 %		4.4 / 35.0 %
աշխատունակ հասակի բնակչություն	հազ. մարդ/տոկոս	2.5 / 40.9 %		5.4 / 43.0 %
թոշակառու բնակչություն և հաշմանդամներ	հազ. մարդ/տոկոս	1.5 / 21.5 %		2.7 / 22.0 %
4. Բնակելի ֆոնդը				
ընդհանուր բնակելի ֆոնդը	հազ. քառ. մ (ընդհանուր մակերես)			
ընդհանուր մակերես	հա			
որից՝				
մենատներ	հատ	3300		
Բնակչության միջին ապահովվածությունը բնակելի ընդհանուր մակերեսով	քառ. մ/մարդ			
5. Բնակչության մշակութային և կենցաղային սպասարկման համակարգը				

մանկական նախադպրոցական կազմակերպություններ	հատ	1		2
ընդամենը / 1000 մարդ				
հանրակրթական դպրոցներ	հատ	1		2
ընդամենը / 1000 մարդ				
Հիվանդանոցներ	մահճակալ	-		-
Պոլիկլինիկաներ	հատ	-		-
Առևտրի	քառ. մ առևտր. մակերես			
6. Տրանսպորտային սպասարկում				
Համահամայնքային փողոցների երկարությունը՝ ընդամենը	կմ			
Փողոցաճանապարհային ցանցի խտություն /բնակավայրի սահմաններում	% բնակավայրի ընդհանուր մակերեսից			
7. Ինժեներական սարքավորումներ և բարեկարգում				
<i>Ընդհանուր ջրօգտագործում</i>	խոր. մ / օր			
- տնտեսական-խմելու նպատակով	խոր. մ / օր	1.18		1.5
- արտադրական կարիքների համար	խոր. մ / օր	0.23		0.3
Ջրամատակարարման համակարգի գլխամասային կառույցների հզորություն	խոր. մ / օր			
Ջրամատակարարման օգտագործման աղբյուրներ	հազ. խոր. մ / օր	Արգաքանի աղբյուրներից		
Մաքուր ջրօգտագործում	լ/վրկ			
այդ թվում՝				
տնտեսական-խմելու նպատակով	լ/վրկ			
<i>Կոյուղի</i>	խոր. մ / օր			
Կեղտաջրերի ընդհանուր ելքը՝ ընդամենը	հազ. խոր. մ / օր			
այդ թվում՝				
կենցաղային կոյուղի	խոր. մ / օր	0.99		1.25
արտադրական կոյուղի	խոր. մ / օր			
Կոյուղու մաքրման կայանների արտադրողականություն	խոր. մ / օր	-		
<i>Էլեկտրամատակարարում</i>				
Էլեկտրաէներգիայի գումարային օգտագործում	կՎտ.ժամ/տարի			
այդ թվում՝				
արտադրական օբյեկտների կարիքների համար	կՎտ.ժամ/տարի			
կոմունալ-կենցաղային կարիքների համար	կՎտ.ժամ/տարի	912.0		
1 մարդու կողմից տարեկան էլեկտրաէներգիայի օգտագործում	կՎտ. ժամ	146		
այդ թվում՝				
կոմունալ-կենցաղային կարիքների համար	կՎտ.ժամ			
<i>Գազի օգտագործումը՝ ընդամենը</i>	հազ. խոր. մ	-		

այդ թվում՝				
կոմունալ-կենցաղային կարիքների համար	հազ. խոր. մ/տարի	212.2		
արտադրական կարիքների համար	մլն խոր. մ	-		-
8. Տարածքի ինժեներական նախապատրաստում				
Տարածքի պաշտպանությունը ջրածածկումից				
Մակերեսը	հա	-		-
պաշտպանիչ կառույցների երկարությունը	կմ			
Գետափերի ամրացում	կմ			
Տարածքի սանիտարական մաքրում	հա			
Կենցաղային աղբի կուտակման չափը (նորմ.՝ 190կգ/մարդ/տարի)	տ/տարի			
9. Շրջակա միջավայրի պահպանություն				
Աղտոտվածության աղբյուրներից, աղմուկի ներգործությունից պաշտպանող սանիտարապաշտպանիչ գոտիներ՝ ընդամենը	հա	-		-
այդ թվում՝				
Կանաչապատում	հա			
Մթնոլորտային օդի աղտոտվածության մակարդակը	% սահմանային թույլատրելի խտությունից ՍԹԽ			
Գետերի և ստորերկրյա ջրերի ջրամբարների (արհեստական և բնական) աղտոտվածության մակարդակը	% սահմանային թույլատրելի խտությունից ՍԹԽ			
Հողի և ընդերքի աղտոտվածության մակարդակը	% սահմանային թույլատրելի խտությունից ՍԹԽ			
Աղմուկի ազդեցության մակարդակը	Դեցիբել /ԴՅԲ/	-		-

«Գոտիներում թույլատրելի օգտագործման ձևերի ամփոփ աղյուսակ», «Հողամասերի նպատակային և գործառնական նշանակությունների փոփոխություններ», «Առաջնահերթ միջոցառումներ (1-5 տարի)», «Միջնաժամկետ միջոցառումներ (5-10 տարի)», «Երկարաժամկետ միջոցառումներ (10-15 տարի)», «Հաշվարկային ժամկետից դուրս քաղաքաշինական միջոցառումներ» մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Կոտայքի մարզի Նաիրի համայնքի Զովունի բնակավայրի գլխավոր հատակագծի (Բացատրագիր) մասում:

Տարածքի գոտևորման նախագծի առաջադրանքի «III. Գոտևորման նախագծի կազմին և բովանդակությանը ներկայացվող հիմնական պահանջների» բաժնի դրույթների վերաբերյալ ուրվագծերը ներկայացված են տվյալ նախագծի հատոր II-ի գրաֆիկական մասի Հ-11ից – Հ-22-ը ուրվագծերում:

Մասնավորապես.

ա) Բնակավայրի զարգացման համար անհրաժեշտ հողատարածքներն ու դրանց կառուցապատման հերթականությունը.

- Հ-14. Նախագծային կառուցապատման վերլուծական ուրվագծում,
- Հ-19. Գոտևորման նախագիծ. Շինարարության հերթականության ուրվագիծ:

բ) Տարածքի գործառական գոտևորումը՝ ըստ օգտագործման տեսակների, և դրանց տարբերակող նշանները.

- Հ-11. Գոտևորման նախագիծ. Հիմնական գծագիր՝ ուրվագծում,
- Հ-13 Գոտևորման նախագիծ. Կառուցապատման էսքիզ,
- Հ-14 Նախագծային կառուցապատման վերլուծական ուրվագիծ:

գ) Տարածքի ծավալատարածական գոտևորումը՝ ըստ կառուցապատման չափորոշիչների տեսակների և դրանց տարբերակող նշանները.

- Հ-11. Գոտևորման նախագիծ. Հիմնական գծագիր՝ ուրվագծում,
- Հ-13 Գոտևորման նախագիծ. Կառուցապատման էսքիզ,
- Հ-14 Նախագծային կառուցապատման վերլուծական ուրվագիծ:

դ) Բնակավայրի կազմավորված քաղաքաշինական միջավայրի վերակառուցման, արդիականացման, կառուցապատման առկա ռեզերվների օգտագործման հնարավորությունները.

- Հ-11. Գոտևորման նախագիծ. Հիմնական գծագիր՝ ուրվագծում,
- Հ-13 Գոտևորման նախագիծ. Կառուցապատման էսքիզ,
- Հ-14 Նախագծային կառուցապատման վերլուծական ուրվագիծ:

ե) Տարածքի կառուցապատումը կարգավորող նախագծային կարմիր, կառուցապատման և այլ գծերը՝ հանգույցների կոորդինատային նշահարմամբ.

- Հ-12 Գոտևորման նախագիծ. Կարմիր գծեր,

- Հ-16. Գոտևորման ոտիավորման նախագիծ. Ճանապարհափողոցային ցանցի դասակարգում:
 - զ) Պատմամշակութային հուշարձանների, ինչպես նաև բնության հատուկ պահպանվող տարածքների պահպանության գոտիները.
- Հ-10 Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանական գոտիների և տարածքի կանաչապատման ուրվագիծ,
- Գոտևորման նախագիծ. Կանաչապատման ուրվագիծ:
 - է) Ճանապարհային հաղորդակցուղիների ցանցը, դասակարգումը, տրանսպորտային կառույցները, տրանսպորտային միջոցների մշտական և ժամանակավոր կայանման տեղերը, այդ թվում՝ ստորգետնյա.
- Հ-12 Գոտևորման նախագիծ. Կարմիր գծեր,
- Հ-16. Գոտևորման ոտիավորման նախագիծ. Ճանապարհափողոցային ցանցի դասակարգում,
- Հ-13 Գոտևորման նախագիծ. Կառուցապատման էսքիզ:
 - ը) Մշակութային, կենցաղային և կոմունալ սպասարկման ենթակառուցվածքը՝ սպասարկման գոտիների սահմաններով.
- Հ-6. Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Սոցիալական ենթակառուցվածքի օբյեկտների տեղակայման ուրվագիծ,
- Հ-7. Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Արդյունաբերական , հատուկ նշանակության և կոմունալ ենթակառուցվածքի օբյեկտների տեղակայման վերլուծության ուրվագիծ:
 - թ) Ինժեներական ենթակառուցվածքի՝ մայրուղային ցանցերի, շինությունների և ստորգետնյա տարածքների օգտագործման գոտիները, տարածքի ինժեներական նախապատրաստման, վտանգավոր բնական և տեխնածին երևույթներից տեղանքի ինժեներական պաշտպանական գոտիների սահմանները.
- Հ-3. Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Հատակագծային սահմանափակումների ուրվագիծ,

- Հ-4. Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Տարածքի ճարտարագիտա-երկրաբանական շրջանացման, քարտեզ,
- Հ-5. Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Հողօգտագործման ուրվագիծ,
- Հ-6. Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Սոցիալական ենթակառուցվածքի օբյեկտների տեղակայման ուրվագիծ,
- Հ-17. Գոտևորման նախագիծ. Շրջակա միջավայրի կանխատեսվող վիճակի ուրվագիծ,
- Հ-20. Ինժեներական ենթակառուցվածքներ. Էլեկտրամատակարարման ուրվագիծ,
- Հ-21. Ինժեներական ենթակառուցվածքներ. Գազամատակարարման ուրվագիծ
- Հ-22. Ինժեներական ենթակառուցվածքներ. Ջրամատակարարում, կենցաղային կոյուղի, ոռոգում, հեղեղատար կոյուղի:

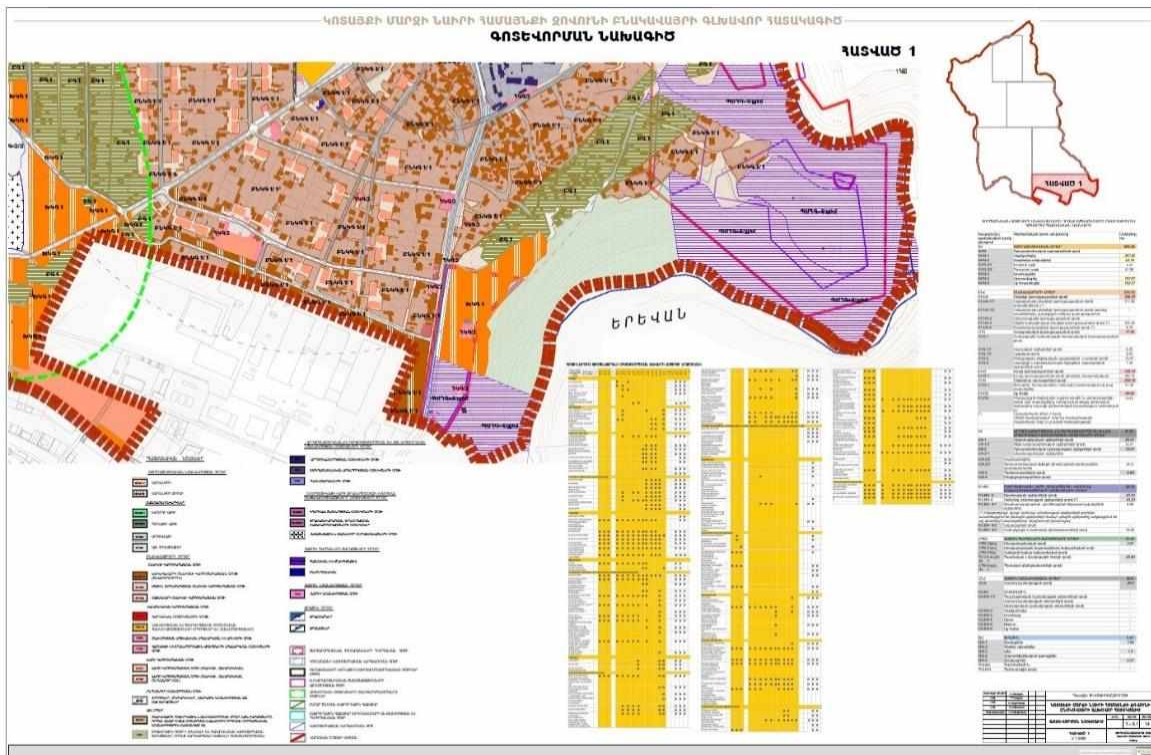
Ժ) Քաղաքաշինական գործունեության հատուկ կարգավորման օբյեկտների սահմանները՝ դրա առկայության դեպքում.

- Հ-11. Գոտևորման նախագիծ. Հիմնական գծագիր ուրվագծում,
- Հ-17. Գոտևորման նախագիծ. Շրջակա միջավայրի կանխատեսվող վիճակի ուրվագիծ:

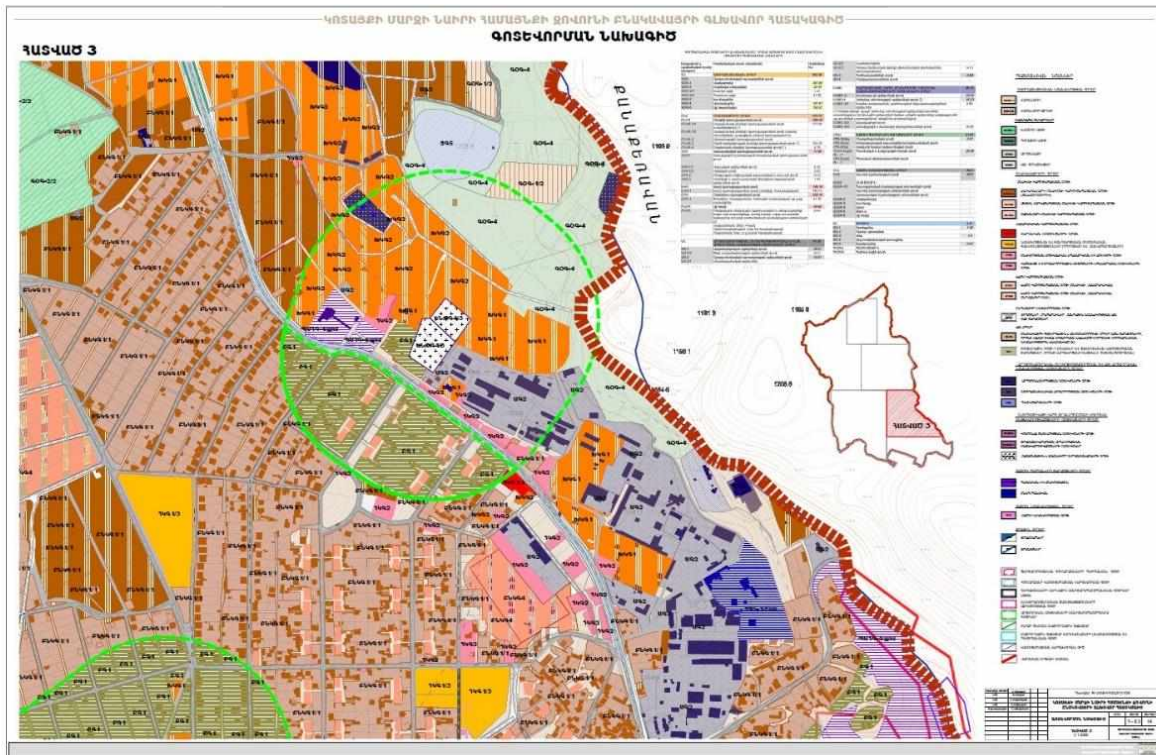
Բացի այդ տվյալ նախագծի հատոր I-ի հավելվածների մասում ներկայացված են նաև.

- Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Տարածքի ճարտարագիտա-երկրաբանական շրջանացման քարտեզ,
- Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Բնական, բնական-տեխնածին վտանգավոր երևույթների ուրվագիծ,
- Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Ստորերկրյա ջրերի խորության ուրվագիծ,
- Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Սպասվող հորիզոնական մաքսիմալ արգացումների և խզումային խախտումների ուրվագիծ;
- Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Հողօգտագործման ուրվագիծ;

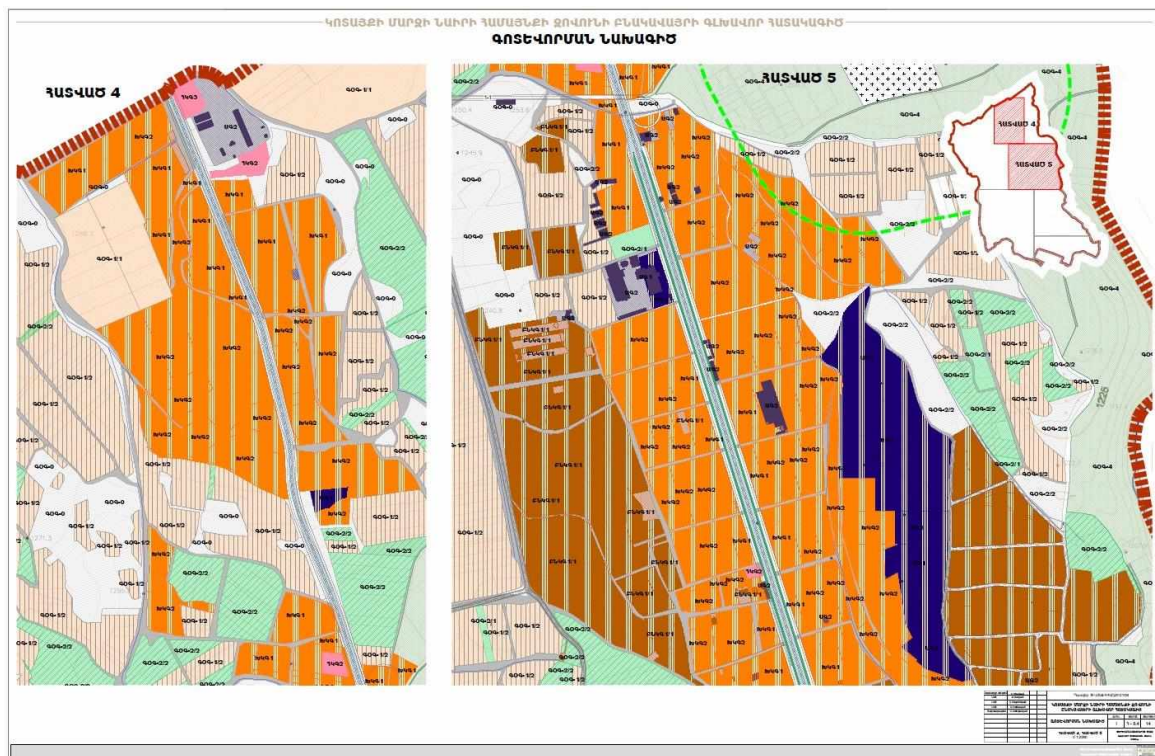
- Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Սոցիալական ենթակառուցվածքի օբյեկտների տեղակայման ուրվագիծ,
- Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Արդյունաբերական , հատուկ նշանակության, և կոմունալ ենթակառուցվածքի օբյեկտների տեղակայման վերլուծության ուրվագիծ,
- Տարածքի փաստացի օգտագործման հատակագիծ. Գոտևորում ըստ հարկայնության:

Նկար 5.1. Զովունի բնակավայրի գոտևորման նախագիծ, հատված 1

Նկար 5.2. Զովունի բնակավայրի գոտևորման նախագիծ, հատված 3

Նկար 5.3. Զովունի բնակավայրի գոտևորման նախագիծ, հատված 4-5

**ՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԳՈՏԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՐԳԸ
(ՌԵԺԻՄ)**

ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶ, ԶՈՎՈՒՆԻ ԳՅՈՒՂ

6.29.1 ԱՄՐՈՑ ԿԱՐՄԻՐ ԲԵՐԴ, Բ.ա. 2 հազ.-միջնադար, Հ

NN Ը/Կ	Օգտագործման գործունեությունը (աշխատանքի տեսակը)			Թույլատ Նրգելվո	Արգելվո	Ծանոթ ազդեցի ուն
	Անվանումը	Էնթահամարը	Բնույթը			
1	2	3	4	5	6	7
Պահպանության գոտում						
1	Հողային	1.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			Ըստ անհրաժեշտության
		1.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		1.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
		1.4	այլ			Նվազագույնը՝ 3մ հեռավորությամբ
	Բարեկարգում	1.5	խտաձածկ			
		1.6	թփուտներ			Հնագիտական հետազոտությամբ
		1.7	ծառատունկ			
		1.8	հետիոտն անցուղիներ			
		1.9	ճանապարհներ			
	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	1.10	աղբաման, նստարան			
		1.11	սան. հանգույց			Ժամանակավոր
		1.12	ավտոկայանատեղի			
	Տնտեսական	1.13	ոռոգող գյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում			
		1.14	հուշարձանի բնույթին համապատասխան (տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)			
		1.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)			
		1.16	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն)			
		1.17	Սննդամթերքի առևտուր			

		1.18	Կենցաղային նշանակության առևտուր			
		1.19	Բացօթյա սրճարան			
Կառուցապատման կարգավորման գոտում						
2	Հողային	2.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			
		2.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		2.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
	Բարեկարգում	2.4	խոտածածկ			
		2.5	թփուտներ			
		2.6	ծառատունկ			
		2.7	հետիոտն անցուղիներ			
		2.8	ճանապարհներ			
	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	2.9	աղբաման, նստարան			
		2.10	սան. հանգույց			Ժամանակավոր
		2.11	ավտոկայանատեղի			
		2.12	ռոռոգող գյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում			
		2.13	հուշարձանի բնույթին համապատասխան (տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)			
		2.14	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)			
	Տնտեսական	2.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն)			
		2.16	Մանկապարտեզի առևտուր			
		2.17	Կենցաղային նշանակության առևտուր			
		2.18	Բացօթյա սրճարան			
Լանդշաֆտի պահպանման գոտում						
3	Հողային	3.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			
		3.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		3.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
	Բարեկարգում	3.4	խոտածածկ			
		3.5	թփուտներ			

		3.6	ծառատունկ			
		3.7	հետիոտն անցուղիներ			
		3.8	Հանապարհներ			
	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	3.9	աղբաման, նստարան			
		3.10	սան. հանգույց			Ժամանակավոր
		3.11	ավտոկայանատեղի			
	Տնտեսական	3.12	ռոռոգող գյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում			
		3.13	հուշարձանի բնույթին համապատասխան (տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)			
		3.14	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)			
		3.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն)			
		3.16	Մենթալթերապի առևտուր			
		3.17	Կենցաղային նշանակության առևտուր			
		3.18	Բացօթյա սրճարան			

ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶ, ԶՈՎՈՒՆԻ ԳՅՈՒՂ
6.29.2 ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ 11-17 դդ., Հ

NN Ը/Կ	Օգտագործման գործունեությունը (աշխատանքի տեսակը)			Թույլատ	Մրգելվո	Ծանոթ ագրությ ուն
	Անվանումը	Էնթախամարը	Բնույթը			
1	2	3	4	5	6	7
Պահպանության գոտում						
1	Հողային	1.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			Հստ անհրաժեշտության
		1.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		1.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
		1.4	այլ			Նվազագույնը՝ 3մ հեռավորությամբ
	Բարեկարգում	1.5	խոտածածկ			
		1.6	թփուտներ			Հնագիտական հետազոտությամբ
		1.7	ծառատունկ			

	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	1.8	հետիոտն անցուղիներ			
		1.9	ճանապարհներ			
		1.10	աղբաման, նստարան			
		1.11	սան. հանգույց			Ժամանակավոր
		1.12	ավտոկայանատեղի			
	Տնտեսական	1.13	ռոռոգող գյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում			
		1.14	հուշարձանի բնույթին համապատասխան (տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)			
		1.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)			
		1.16	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն)			
		1.17	Մենթալթերապի առևտուր			
		1.18	Կենցաղային նշանակության առևտուր			
		1.19	Բացօթյա սրճարան			
Կառուցապատման կարգավորման գոտում						
2	Հողային	2.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			
		2.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		2.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
	Բարեկարգում	2.4	խոտածածկ			
		2.5	թփուտներ			
		2.6	ծառատունկ			
		2.7	հետիոտն անցուղիներ			
		2.8	ճանապարհներ			
	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	2.9	աղբաման, նստարան			
		2.10	սան. հանգույց			Ժամանակավոր
		2.11	ավտոկայանատեղի			
		2.12	ռոռոգող գյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում			
		2.13	հուշարձանի բնույթին համապատասխան			

			(տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)			
		2.14	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)			
	Տնտեսական	2.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն)			
		2.16	Սննդամթերքի առևտուր			
		2.17	Կենցաղային նշանակության առևտուր			
		2.18	Բացօթյա սրճարան			

ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶ, ԶՈՎՈՒՆԻ ԳՅՈՒՂ

6.29.3 ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ, 1985 թ., S

NN Ը/Կ	Օգտագործման գործունեությունը (աշխատանքի տեսակը)			Թույլատ	Սրգելվո	Ծանոթ ազդեցի ուն
	Անվանումը	Էնթախամարը	Բնույթը			
1	2	3	4	5	6	7
Պահպանության գոտում						
1	Հողային	1.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			Հստ անհրաժեշտության
		1.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		1.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
		1.4	այլ			Նվազագույնը՝ 3մ հեռավորությամբ
	Բարեկարգում	1.5	խտաձածկ			
		1.6	թփուտներ			Հնագիտական հետազոտությամբ
		1.7	ծառատունկ			
		1.8	հետիոտն անցուղիներ			
		1.9	ճանապարհներ			
	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	1.10	աղբաման, նստարան			
		1.11	սան. հանգույց			Ժամանակավոր
		1.12	ավտոկայանատեղի			Ներքևի հարթակում
	Տնտեսական	1.13	ռոռզող գյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում			

		1.14	հուշարձանի բնույթին համապատասխան (տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)			
		1.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)			
		1.16	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն)			
		1.17	Սննդամթերքի առևտուր			
		1.18	Կենցաղային նշանակության առևտուր			
		1.19	Բացօթյա սրճարան			
Կառուցապատման կարգավորման գոտում						
2	Հողային	2.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			
		2.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		2.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
	Բարեկարգում	2.4	խոտածածկ			
		2.5	թփուտներ			
		2.6	ծառատունկ			
		2.7	հետիոտն անցուղիներ			
		2.8	ճանապարհներ			
	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	2.9	աղբաման, նստարան			
		2.10	սան. հանգույց			Ժամանակավոր
		2.11	ավտոկայանատեղի			
		2.12	ռոտզոդ գյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում			
		2.13	հուշարձանի բնույթին համապատասխան (տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)			
		2.14	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)			
	Տնտեսական	2.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն)			
		2.16	Սննդամթերքի առևտուր			
		2.17	Կենցաղային նշանակության առևտուր			
		2.18	Բացօթյա սրճարան			

ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶ, ԶՈՎՈՒՆԻ ԳՅՈՒՂ

6.29.4 ՔԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ, քարի դար, Հ

NN Ը/Կ	Օգտագործման գործունեությունը (աշխատանքի տեսակը)			Թույլատ	Սրգելվո	Ծանոթ ազդեցի ուն
	Անվանումը	Էնթահամարը	Բնույթը			
1	2	3	4	5	6	7
Պահպանության գոտում						
1	Հողային	1.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			Հստ անհրաժեշտության
		1.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		1.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
		1.4	այլ			Նվազագույնը՝ 3մ հեռավորությամբ
	Բարեկարգում	1.5	խոտածածկ			
		1.6	թփուտներ			
		1.7	ծառատունկ			
		1.8	հետիոտն անցուղիներ			
		1.9	ճանապարհներ			
	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	1.10	աղբաման, նստարան			
		1.11	սան. հանգույց			Ժամանակավոր
		1.12	ավտոկայանատեղի			
	Տնտեսական	1.13	ռոռոգող գյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում			
		1.14	հուշարձանի բնույթին համապատասխան (տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)			
		1.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)			
		1.16	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն			
		1.17	Մանկավարժերի առևտուր			
		1.18	Կենցաղային նշանակության առևտուր			
		1.19	Բացօթյա սրճարան			
Կառուցապատման կարգավորման գոտում						

2	Հողային	2.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			
		2.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		2.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
	Բարեկարգում	2.4	խոտածածկ			
		2.5	թփուտներ			
		2.6	ծառատունկ			
		2.7	հետիոտն անցուղիներ			
		2.8	Հանապարհներ			
	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	2.9	աղբաման, նստարան			
		2.10	սան. հանգույց			Ժամանակավոր
		2.11	ավտոկայանատեղի			
		2.12	ռոտզող գյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում			
		2.13	հուշարձանի բնույթին համապատասխան (տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)			
		2.14	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)			
	Տնտեսական	2.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն)			
		2.16	Մանկամեծերի առևտուր			
		2.17	Կենցաղային նշանակության առևտուր			
		2.18	Բացօթյա սրճարան			
Լանդշաֆտի պահպանման գոտում						
3	Հողային	3.1	հետախուզում և հնագիտական պեղում			
		3.2	գյուղատնտեսական (վերգետնյա՝ 30-50 սմ խորությամբ)			
		3.3	ինժեներական ստորգետնյա ուղեգծեր			
	Բարեկարգում	3.4	խոտածածկ			
		3.5	թփուտներ			
		3.6	ծառատունկ			
		3.7	հետիոտն անցուղիներ			
		3.8	Հանապարհներ			

	Ճարտարապետական փոքր ձևեր և վերգետնյա ինժեներական ուղեգծեր	3.9	աղբաման, նստարան		
		3.10	սան. հանգույց		Ժամանակավոր
		3.11	ավտոկայանատեղի		
	Տնտեսական	3.12	ռոտոդոլ զյուղատնտեսական գործունեության կազմակերպում		
		3.13	հուշարձանի բնույթին համապատասխան (տեղեկատվական բացիկներ, քարտեզներ, հուշանվերներ)		
		3.14	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (ջուր...)		
		3.15	Սպասարկման 1-ին անհրաժեշտություն (բուժ.օգնություն)		
		3.16	Սննդամթերքի առևտուր		
		3.17	Կենցաղային նշանակության առևտուր		
		3.18	Բացօթյա սրճարան		

Հուշարձանների պահպանական գոտիների մակերեսները

Հուշարձանի համարը	Հուշարձանի անվանումը	Նշանակությունը. հանրապետական/ տեղական	Պահպանության գոտու մակերեսը/ հա	Կառուցապատման կարգավորման գոտու մակերեսը/ հա	Լանդշաֆտի պահպանման գոտու մակերեսը/ հա
6.29.1	ԱՄՐՈՅ ԿԱՐՄԻՐ ԲԵՐԴ	Հ	16.52	5.43	8.52
6.29.4	ՔԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	Հ			
6.29.2	ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	Հ	0.63	0.64	-
6.29.3	ՀՈՒՇԱՐԶԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	Տ	0.51	0.42	-

6. ԻՆՏԵՆՏԻՎԱԿԱՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԸ, ԱՌԿԱ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

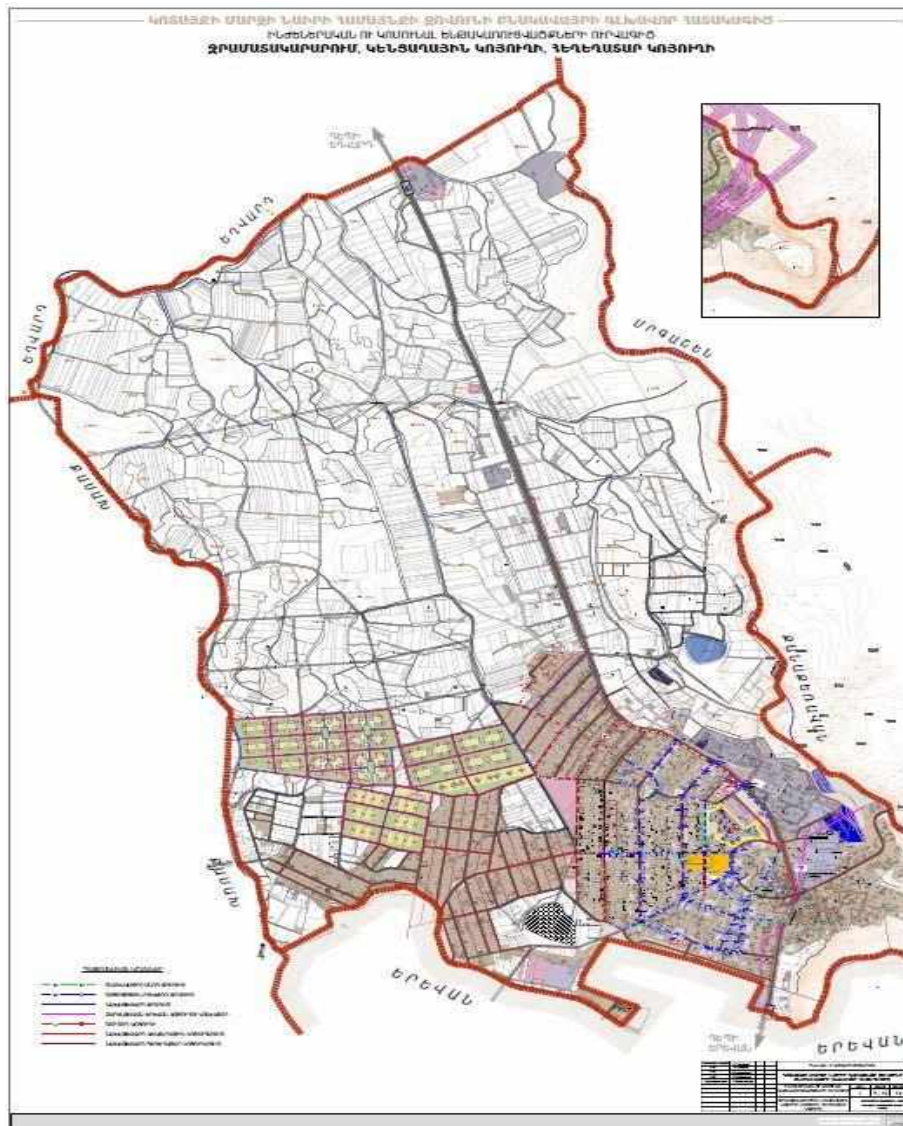
6.1 Ջրամատակարարում

Համայնքում ջրասպառողներ են հանդիսանում բնակչությունը, սպասարկման, արդյունաբերական և գյուղարտադրական ձեռնարկությունները:

Զովունի գյուղի ջրամատակարարումը իրականացվում է Արզական-Երևան Փ1000 ջրատարից, որն անցնում է բնակավայրի հարավ-արևելյան մասով: Ջրատարից ջուրը տրվում է պոմպակայան, որտեղից գումարային 27լ/վ ջրաքանակը մղվում է գործող $W=400\text{մ}^3$ և $W=300\text{մ}^3$ օրվա կարգավորման ջրամբարներ, որտեղից սնվում է ջրմուղի ներքին ցանցը: Բնակավայրի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի սպասարկումն իրականացվում է «Վեոլիա Ջուր» ընկերության կողմից:

Բաշխիչ ցանցի մագիստրալ խողովակներից տարիների ընթացքում կատարվել են բազմաթիվ միացումներ բնակիչների սեփական միջոցներով ՇՆՆԿ անհամապատասխան: Բաշխիչ ցանցը երբևէ չի ենթարկվել կապիտալ վերանորոգման, ուստի անհրաժեշտ են վերակառուցման աշխատանքներ: Հոսակորուստների մասին ստույգ տեղեկություններ չկան:

Հաշվի առնելով պոմպակայանում օգտագործվող էլեկտրաէներգիայի փաստը, հեռանկարում նախատեսվող կառուցապատման ենթակա տարածքները և ջրապահանջը նախատեսվում է բնակավայրի սնումն իրականացնել Ապարան-Երևան Փ1000 ջրատարից, որտեղից ջուրը կտրվի գյուղի հյուսիսային հատվածում նախատեսվող $W=2\times 600\text{մ}^3$ օրվա կարգավորման ջրամբարներ, որոնց տարածքում կկատարվի ջրի վարակազերծումը նախատեսվող քլորակայանում և կտրվի սպառողներին:

Նկար 6.1. Զրամատակարարում, կենցաղային կոյուղի, հեղեղատար կոյուղի

6.2. Զրահեռացման ցանց

Զովունի բնակավայրը կոյուղացված է մասնակի: Բնակավայրով է անցնում Չարենցավան-Երևան կոյուղու կոլեկտորը: Կոլեկտորին մոտ թաղամասերում կատարված են միացումներ: Այն հատվածներում որտեղ բացակայում է կոյուղու համակարգը կոյուղացումը իրականացվում է բակային ներծծման հորերով: Կոյուղացման նման եղանակը լուրջ վտանգ է պարունակում շրջապատի սանիտարական վիճակի համար:

Ուստի անհրաժեշտ է կառուցել կոյուղագծեր, որի արդյունքում կբարելավվի շրջապատի սանիտարական վիճակը:

6.3 Տարածքի բնութագիրը մակերևութային և ստորգետնյա ջրերի իրավիճակով

Տարածքը հարուստ է ստորգետնյա ջրերով: Տարածքի գնահատականը տրված է «Рекомендации по охране окружающей среды в районной планировке» հիման վրա:

Համայնքի ոռոգման ցանցը ունի վերանորոգման կարիք: 2015թ. հունվարի 30 կառավարության N 182-Ն որոշմամբ նախատեսվել է կատարել որոշ համայնքների ոռոգման համակարգերի վերանորոգում, որի մեջ ընդգրկված է նաև Զովունի համայնքը:

6.4 Ջրային ռեսուրսների պահպանություն

Նախատեսված են հեռանկարում նախատեսված թաղամասի ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցի կառուցում, և ամբողջ բնակավայրի համար կենցաղային, և հեղեղատար կոյուղու ցանցերի կառուցման աշխատանքներ:

Ջրապաշտպան գործունեության կառավարման արդյունավետության բարձրացման և ջրային օբյեկտների վիճակի օբյեկտիվ գնահատման համար անհրաժեշտ է իրականացնել հետևյալ միջոցառումները.

Ցանցերի կառուցում և վերակառուցում,

Հոսակորուստների վերացում,

Կենցաղային կոյուղաջրերը նախատեսվում է ինքնահոս եղանակով հեռացնել դեպի աերացիա ուղղվող կոլեկտորներ երկու ուղղություններով բնակավայրի հարավ-արևելյան և հարավ-արևմտյան:

Կոյուղու համակարգը բարելավելու և շրջակա միջավայրի սանիտարահիգիենիկ պատշաճ վիճակը ապահովելու համար անհրաժեշտ է կատարել հետևյալ միջոցառումները՝

Կոյուղու նոր ցանցերի կառուցում,

Հեղեղային ջրերի բակային և փողոցային ցանցի կառուցում:

6.5. Մակերևութային և ստորգետնյա ջրերի պահպանություն

Բաժինը ընդգրկում է գումարային տվյալների արդյունքների և գյուղի ջրային միջավայրի վիճակի պահպանման վերաբերյալ առաջարկությունների շարադրում:

Բաժնի հիմնական փուլերը ընդգրկում են՝

- ներկա վիճակի վերլուծություն,
- կանխատեսելի էկոլոգիական արդյունքներ և միջոցառումների տնտեսական վնասի որոշում,
- տարածքի ջրային ավազանի պահպանման միջոցառումների վերաբերյալ հիմնական դրույթներ:

6.6. Կենցաղային կոյուղի

Զովունի համայնքը կոյուղացված է մասնակի: Կոյուղացումը իրականացվում է բակային ներծծման հորերով: Կոյուղացման նման եղանակը լուրջ վտանգ է պարունակում շրջապատի սանիտարական վիճակի համար:

Ուստի անհրաժեշտ է կառուցել կոյուղագծեր, որի արդյունքում կբարելավվի շրջապատի սանիտարական վիճակը:

Կոյուղու հաշվարկային ելքերը

Կեղտաջրերի հաշվարկային ելքերի որոշման համար, որպես հիմք ընդունվել են ՇՆԿ 2.04.02-84*-ը, Զովունի համայնքի գլխավոր հատակագծով որոշված բնակչությունը և զարգացման ուղղվածությունը:

Կեղտաջրերի ելքերի հաշվարկը հաշվարկային հեռանկարում բերված է աղյուսակային ձևով:

Աղյուսակ 6.1

Սպառողներ ը	Զրահեռաց ման նորմը (մ³/օր)	Կոյուղու ելքը 2014թ				Կոյուղու ելքը 2029թ.			
		Քան ակը	մ³/օր	լ/վրկ	max լ/վրկ	Քան ակը	մ³/օր	լ/վրկ	max լ/վրկ
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Բնակչությունը	200	6200	1240.0	14.35		6840	1368.0	15.83	
Արդյունաբե րության	20%	-	248.0	2.87		-	273.6	3.17	

Չնախատեսված ծախսեր	10%	-	148.8	1.72		-	164.16	1.9	
ընդամենը			1636.8	18.94			1805.76	20.9	
Անվերադարձ կորուստը	10%		163.68	1.89			180.58	2.1	
Կոյուղու կուլեկտորի տրվող ջրաքանակը			1473.12	17.05	26.42		1625.18	18.8	28.2

- Կոյուղու ցանցեր ստեղծելու և շրջակա միջավայրի սանիտարահիգիենիկ պատշաճ վիճակը ապահովելու համար անհրաժեշտ է կատարել մեծածավալ աշխատանքներ:
- Նշված աշխատանքների համար պահանջվող ներդրումները բերված են աղյուսակի ձևով:

Աղյուսակ 6.2

N	Աշխատանքի անվանումը	Պահանջվող ներդրումը մլն.դրամով
1	2	3
1	Ցանցի կառուցում	824.6
	Ընդամենը	824.6

- Համակարգի կառուցման ժամանակ պետք է հաշվի առնվեն արտակարգ իրավիճակում կայուն ջրամատակարարման և կոյուղացման ապահովումը:
- Այս առումով նախատեսվում է.
- ՕԿԶ-ներում հակահրդեհային ծավալի պահում,
- Բաշխիչ ցանցերը պետք է լինեն գոտիավորված, օդակային և ապահովված հակահրդեհային հիդրանտներով:

6.7 Հեղեղատար կոյուղի

- Զովունի համայնքի սանիտարահիգիենիկ պատշաճ մակարդակ ապահովելու և բարեկարգման համար անհրաժեշտ էլեմենտ է հանդիսանում հեղեղատար կոյուղին:

- Հեղեղատար կոյուղու նպատակն է գյուղական համայնքի տարածքից անձրևաջրերի և հալոցքից առաջացած ջրերի հեռացումը: Ներկայում Զովունի համայնքը հեղեղատար կոյուղով ապահովված է մասնակի, իսկ մյուս մասում անձրևաջրերը անկանոն ձևով առանց մաքրման հեռացվում են ըստ ռելիեֆի:
- Համայնքի ռելեֆը հնարավորություն է տալիս հեղեղատար ջրերի ամբողջ ելքը հավաքել և երկու ուղղություններով բնակավայրի հարավ-արևելյան և հարավ-արևմտյան ուղղել դեպի Երևան քաղաքի հեղեղատար կոյուղի:
- Նախագծի իրականացման համար անձրևաջրերի թողարկների տեղերը պետք է համաձայնեցվեն սանիտարական հսկողությունը և բնապահպանական հսկողությունն իրականացնող մարմինների հետ:
- Հեղեղային կոյուղին պետք է ընդգրկի գյուղական համայնքի ամբողջ տարածքը և համայնքը շրջապատող ամբողջ ջրհավաք ավազանը: Կոյուղու ընդհանուր երկարությունը կկազմի.
- ներթափանասային ցանցեր - 8.7 կմ,
- փողոցային ցանցեր - 18.8 կմ,
- Ընդամենը - 27.5կմ,
- Հեղեղատար ցանցերը կախված թաղամասերի նշանակությունից և ճարտարապետական որոշումներից կարող են լինել բաց առվակների կամ փակ խողովակաշարերի ձևով:

Հեղեղատար կոյուղու համար կարող են օգտագործվել կերամիկական, ե/բետոնե, թուջե և այն $\Phi 200$ - 500 խողովակներ և ե/բ կիսախողովակներ:

Ստորև բերված է հեղեղատար կոյուղու շինարարության համար պահանջվող ներդրումների մեծությունը 2029թ հեռանկարում:

Աղյուսակ 6.3

N	Աշխատանքի անվանումը	գումարը մլն.ՀՀ դրամով
1	2	3
1	Բակային և փողոցային ցանցի շինարարություն	467.5
	Ընդամենը	467.5

6.8 Էլեկտրամատակարարում

Համայնքի գլխավոր սնուցող ենթակայանը 4000 կվա հզորությամբ 35/6 կվ լարման Երևան քաղաքի Դավթաշեն համայնքի ենթակայանն է: Այդ ենթակայանի ՍՊԳ-ի տարածքում նախատեսված չեն բնակելի, հասարակական, ուսումնական, բուժական հաստատություններ: Բնակավայրի տարածքում գործում են 10/0.4 կվ լարման 8 (մեկտրանսֆորմատորային) ենթակայան, որոնց գումարային հզորությունը կազմում է 3200 կՎԱ:

Էլեկտրաէներգիայի տարեկան գումարային ծախսը 3255 կվտ/ժ, որից կոմունալ կենցաղային կարիքների համար՝ 2747 կվտ/ժ, արտադրական կարիքների համար՝ 508 կվտ/ժ: 10 կվ էլեկտրահաղորդման օղային գծերի երկարությունը 6.5 կմ է, մալուխային գծերի երկարությունը՝ 0.04:

Էլեկտրական բեռնվածքների հաշվարկը

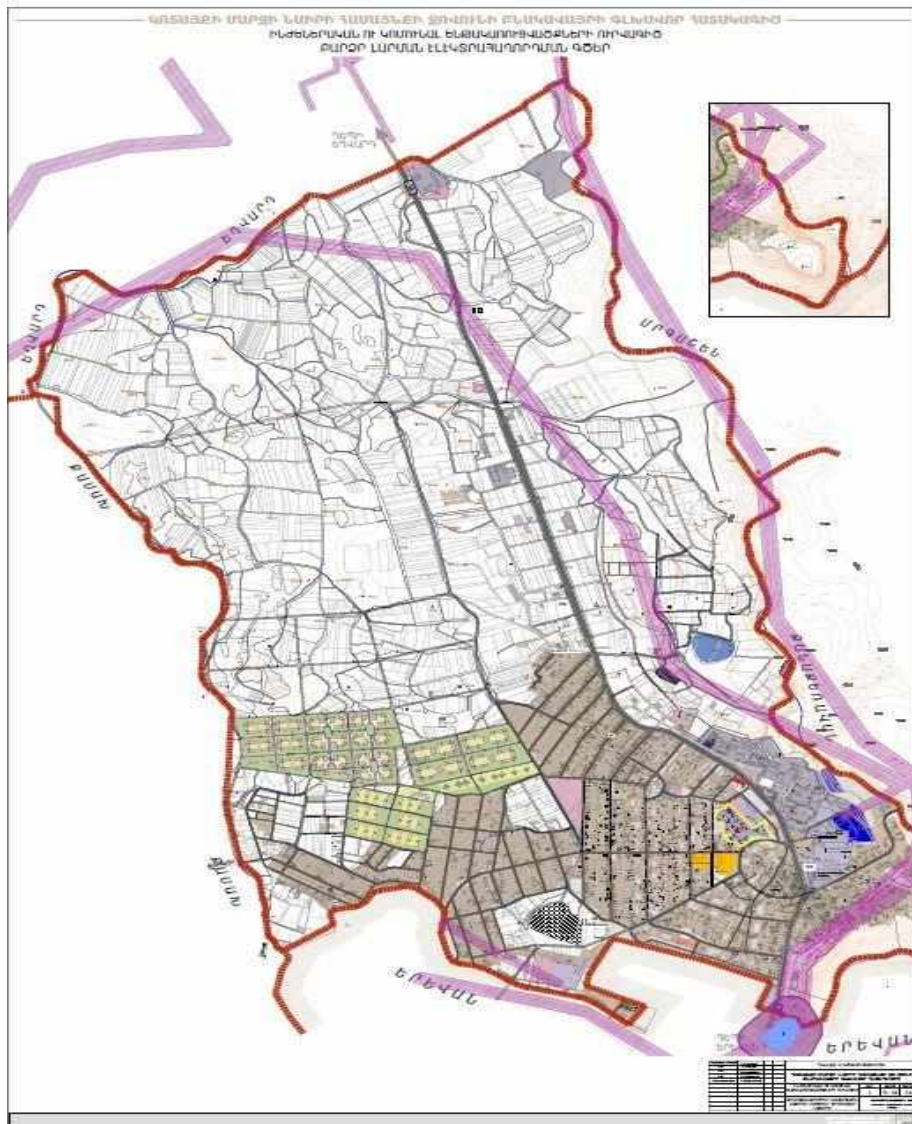
Հաշվարկային էլեկտրական բեռնվածությունը և առավելագույն հզորությունը հաշվարկված է որպես հզորությունների գումար՝

ա/ կոմունալ-կենցաղային պահանջների, հասարակական, կուլտուր-կենցաղային և լուսավորության բեռնվածքների հաշվարկն ամփոփված է աղյուսակում /չափման միավոր՝ կՎտ/ժամ/:

Կոմունալ-կենցաղային կարիքների համար պահանջվող առավելագույն հզորությունների հաշվարկը կատարված է 1 բնակչի խոշորացված տարեկան ծախսով՝ 525 կՎտ/ժամ:

Աղյուսակ 6.4

Անվանումը	2014թ համար			2029թ համար		
	Կոմունալ կենցաղային	Արդյունաբերություն	Ընդամենը	Կոմունալ կենցաղային	Արդյունաբերություն	Ընդամենը
Զովունի բնակավայր	2747	508	3255	2993	598	3591
Ընդամենը	2747	508	3255	2993	598	3591

Նկար 6.2. Բարձր լարման էլեկտրահաղորդման գծեր

Նախագծային առաջարկություններ

- Սույն հատակագծով կառուցապատման ենթակա տարածքների համար անհրաժեշտ 10 և 0.4 կվ լարման ցանցի նախատեսում:
- Համակարգի արդիականացում, էլեկտրախնայողություն՝ կորուստները ցանցերում հասցնելով նորմատիվային պահանջներին:
- Էլեկտրաէներգիայի անխափան մատակարարում ապահովելու համար անցում երկտրանսֆորմատորային ենթակայանների:
- Համակարգի համապատասխանեցում անվտանգության տեխնիկայի պահանջներին:

- Հին փայտյա հենասյուների փոխարինում նորերով:
- Այլընտրանքային էներգետիկայի կայացում և զարգացում:

6.9. Գազամատակարարում

Զովունի համայնքը գազաֆիկացված է 80%-ով: Համայնքի գազամատակարարումը իրականացվում է Երևանի և Զովունի համայնքի սահմանագծով անցնող բարձր ճնշման Φ 150մմ գազատարից:

Համայնքի գազամատակարարման համակարգը երկաստիճան է:

Սույն գլխավոր հատակագծով նախատեսվում է, որ հեռանկարում բնական գազով պետք է ապահովվի:

ա/ բոլոր բնակելի և հասարակական նշանակության այլ շենքերի (կրթական, մշակութային, վարչական և այլն) ջեռուցումը:

բ/ բնակչության տաք ջրամատակարարման և սննդի պատրաստման համար անհրաժեշտ ջերմության պահանջարկը,

գ/ արտադրական նշանակության օբյեկտների տնտեսական և տեխնոլոգիական կարիքների համար անհրաժեշտ ջերմության պահանջարկը:

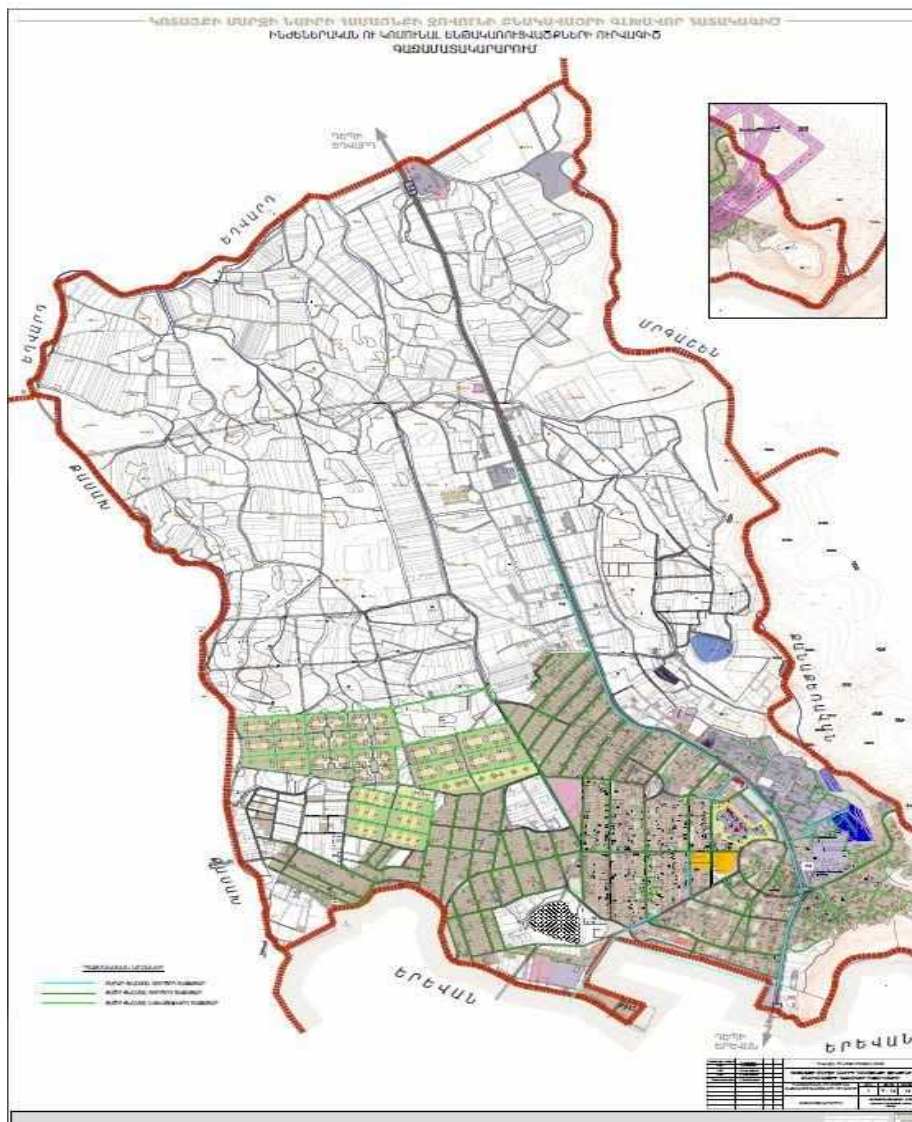
Անհատական բնակելի տների ջեռուցումը նախատեսվում է իրականացնել անհատական բնակարանային կաթսաներով կամ գազի վառարաններով, իսկ տաք ջրամատակարարման և սննդի պատրաստման կարիքներն ապահովելու համար բնակարաններում տեղադրվում են գազասալիկներ և գազի ջրատաքացուցիչներ:

Վարչական և այլ շենքերի ջեռուցումը և տաք ջրամատակարարումը կարող է իրականացվել կենտրոնացված եղանակով կցակառույց (ինչպես նաև գոյություն ունեցող) կաթսայատներից:

Այս հարցերը իրենց լուծումը կարող են ստանալ կոնկրետ այդ շենքերի ջերմամատակարարման աշխատանքային նախագծերի մշակման ժամանակ: Ընդ որում ջերմամատակարարման եղանակի ընտրության համար որոշիչ նշանակություն կարող է ունենալ այն հանգամանքը, թե այդ շենքերում ինչ հնարավորություններ կան տաքացվող տարածքից ծխազագերի հեռացման համար:

Մանդի պատրաստումը բոլոր տեսակի բնակելի շենքերում իրկանացվում է գազասալիկներով:

Դպրոցի, մսուր-մանկապարտեզի, հիվանդանոցային, հյուրանոցային և վարչական այլ շենքերի ջեռուցումը և տաք ջրամատակարարումը նախատեսվում է իրականացնել կենտրոնացված եղանակով նոր կառուցվող կամ գոյություն ունեցող ոչ մեծ հզորությամբ կաթսայատներից:

Նկար 6.3. Գազամատակարարում

Բնական գազի հաշվարկային ծախսը և տարեկան պահանջարկը

Հաշվարկների համար ելակետային տվյալները բերվում են ստորև:

2014թ մակարդակով.

- բնակչության թիվը՝ 6200 մարդ,

- բնակելի ֆոնդի և հասարակական շենքերի մակերեսները կազմում են՝ 180.0

հազ.մ²,

- մենատների և հասարակական շենքերի ծավալը կազմում է՝ 696.0 հազ.մ³,

Հեռանկարային 2029թ մակարդակով.

- բնակչության թիվը՝ 6840 մարդ,

- նոր կառուցվող (հիմնականում կոտեջային շենքով) բնակելի ֆոնդի և հանգստի գոտու ընդհանուր օգտակար մակերեսը՝ 19.2հազ.մ², մոտավորապես՝ 85.2 հազ.մ³ ընդհանուր ծավալով:

Զեռուցման համար ջերմության պահանջարկը.

Բնակելի շենքերի ջեռուցման համար անհրաժեշտ ջերմային էներգիայի հաշվարկային հզորությունը (Q_h) հաշվվում է հետևյալ բանաձևով.

$$Q_h = \sum X_2 \times V (t_u - t_{h_n}) \times 10^{-3} \text{ կՎտ (հազ.կկալ/ժ), որտեղ}$$

X_2 – շենքի ջեռուցման տեսակարար բնութագիրն է, գոյություն ունեցող անհատական տների, ինչպես նաև նոր կառուցվող բնակելի ֆոնդի համար, նկատի ունենալով էներգախնայողական միջոցառումների կիրառումը, ընդունվում է՝ 0.75 Վտ/մ³ 0C (0.65 կկալ/ժ.մ³ 0C).

V - շենքերի տվյալ տեսակի գումարային ծավալն է նրանց արտաքին չափերով, մ³

$t_u - t_{h_n}$ - համապատասխանաբար ջեռուցվող շենքի ներսի և ջեռուցման համար դրսի օդի հաշվարկային ջերմաստիճանն են, ըստ ՀՀՇՆ IV-12.02.01 $t_u = 18^\circ\text{C}$, իսկ $t_{h_n} = -21^\circ\text{C}$:

Զերմության տարեկան պահանջարկը ջեռուցման համար որոշվում է հետևյալ բանաձևով.

$$Q_{\text{տ}} = 24 \times n \times Q_h (t_u - t_{h_n}) / (t_u - t_{\text{մ}}) \times 10^{-3} \text{ ՄՎտժ (գկալ), որտեղ.}$$

24 – օրվա ժամերի թիվն է.

n - ջեռուցման սեզոնի տևողությունն է, 150 օր

$t_{\eta}^{\text{մ}}$ - ջեռուցման սեզոնի ընթացքում դրսի օդի միջին ջերմաստիճան՝ -1.7°C

Հասարակական նշանակության՝ կրթական, մշակութային, առողջապահական վարչական և այլն շենքերի ջեռուցման համար ջերմության հաշվարկային հզորությունը և տարեկան ծախսն ընդունվում է բնակելի շենքերի ծախսի 20%-ի չափով:

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված են ջեռուցման համար ջերմության հաշվարկային հզորությունները և տարեկան ծախսերը շենքերի առանձին տեսակների համար ներկա (2014թ) և հեռանկարային (2029թ) մակարդակներով:

Ջեռուցման համար ջերմային էներգիայի հաշվարկային հզորությունները կկալ/ժ և տարեկան պահանջարկները գկալ.

Աղյուսակ 6.5

Շենքի տեսակները	2014 թ. համար			2029թ համար		
	Գումարային ծավալը հազ.մ³	Ջերմության հաշվ. հզորութ	Ջերմության տարեկան ծախսը	Գումարային ծավալը հազ.մ³	Ջերմության հաշվ. հզորութ	Ջերմության տարեկան ծախսը
1-3 հարկերի անհատական տներ	696	17644	116873	781.2	19803	131178
Նոր կառուցվող բնակելի տներ	-	-	-	85.2	2160	7776
Ընդամենը		17644	116873		19803	131178

6.10 Ջերմամատակարարում

Նախատեսվում է, որ յուրաքանչյուր բնակարանում տեղադրվում է գազային ջրատաքացուցիչ և 4 օջախավով գազասալիկ՝ Համաձայն ՇՆՁ IV-12.101-04 այդպիսի դեպքում մեկ մարդու համար ջերմության տարեկան ծախսը տաք ջրամատակարարման և սննդի պատրաստման համար կազմում է՝ 2.4 գկալ/մարդ

(10 ԳԶ/մարդ): Ելնելով նշվածից բնակելի ջերմության տարեկան պահանջարկը տաք ջրամատակարարման և սննդի պատրաստման համար կլինի՝

2014թ համար – $6200 \times 2.4 = 14880$ գկալ

2029թ համար - $6840 \times 2.4 = 16416$ գկալ

Հասարակական շենքերում սննդի պատրաստումը նախատեսվում է իրականացնել էլեկտրական էներգիայով:

Հասարակական նշանակության այլ շենքերում տաք ջրամատակարարման համար անհրաժեշտ ջերմության ծախսը փոքր մեծություն է և տվյալ դեպքում այն գնահատվում է մոտավորապես 500 գկալ/տարի:

Արտադրական նշանակության օբյեկտների, նրանց արտադրողականությունների վերաբերյալ կանխատեսումները բացակայում են:

Ելնելով ջերմային էներգիայի տարեկան պահանջարկներից, որոշվել է բնական գազի տարեկան պահանջարկները Զովունի համայնքի համար ընդունելով գազի ստորին ջերմատվությունը 8000 կկալ/մ³ և գազասպառիչ սարքերի ՕԳԳ-0.85:

Հաշվարկների արդյունքները ներկայացված են աղյուսակում.

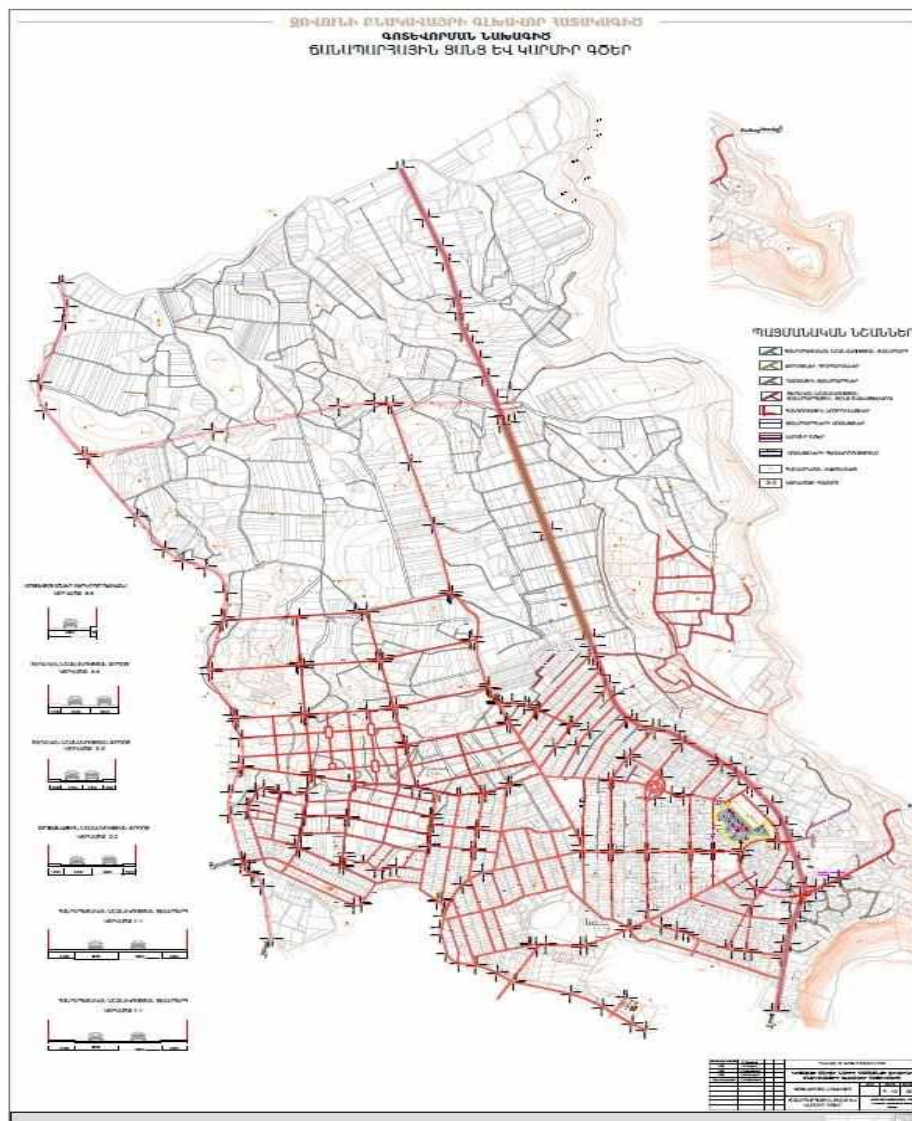
Բնական գազի տարեկան պահանջարկները Զովունի բնակավայրի համար.

Աղյուսակ 6.6

Ջերմության էներգիայի սպառիչներ	2014թ համար		2029թ համար	
	Ջերմության պահանջարկը գկալ	Բնական գազի պահանջարկը հազ. մ ³	Ջերմության պահանջարկը գկալ	Բնական գազի պահանջարկը հազ. մ ³
Ջեռուցում	116873	12593	31178	14139
Բնակչության տաք ջրամատ. և սննդի պատրաստում	14880	1604	16416	1770
Հասարակական նշանակության շենքեր	500	74	500	74
Ընդամենը	132253	14271	148094	15983

6.11. Ճանապարհային հաղորդակցուղիների ցանց և կարգավորող գծեր

Ճանապարհատրանսպորտային մասով նախատեսվում է կարմիր գծերի հստակեցում և ճշգրտում, վերակառուցողական բնույթ կրող ճանապարհների լայնացում: Քանաքեռավանի հանգույցում նախատեսվում է տարբեր մակարդակների հանգույց, որը չի խոչընդոտում Հ-4 մայրուղու անընդհատ շարժմանը:

Նկար 6.4. Ճանապարհապողոցային ցանց.

7. ԻՆԺԵՆԵՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ ՏԱՐԵՐԱՅԻՆ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ ԵՐԵՎՈՒՅԹՆԵՐԻՑ

Համաձայն 2.1 ենթաբաժնում նշված աշխատանքի, տվյալ հատվածների համար տարերային (բնածին) վտանգավոր երևույթների առաջացումը, զարգացումը և համապատասխան սպառնալիքները պայմանավորված են տվյալ տարածքի ռելիեֆի բնույթով, երկրաբանալիթոլոգիական առանձնահատկություններով, հիդրոերկրաբանական պայմաններով, ինչպես նաև անտրոպոգեն (տեխնածին) տարբեր հանգամանքներով՝ անկանոն հողահանումներ, ռելիեֆի, հատկապես թեք լանջերի կտրվածքներ, գրունտների արհեստական ջրհագեցումներ, անհաշվենկատ մակերեսային ջրոդոդումներ:

Ինժեներական պաշտպանական միջոցառումները նպատակաուղղված են տվյալ տարածքի առանձին տեղամասերի, ինչպես նաև տարբեր կառուցվածքների վրա ազդող տարերային վտանգավոր երևույթների կանխարգելմանը, վերացմանը կամ դրանց նվազեցմանը, պաշտպանական առավել արդյունավետ և շահավետ միջոցառումների կիրառմամբ:

Անհրաժեշտ է նաև տվյալ տարածքի և օբյեկտների տեխնիկական վիճակի ռեժիմային հսկողություն (մոնիտորինգ)՝ ինժեներական միջոցառումների թե իրականացման, և թե դրանց շահագործման փուլերում:

Վտանգավոր երևույթներից տարածքին բնորոշ են՝

- մակերեսային ջրոդոդումներ, հատկապես սեզոնային առատ տեղումների փուլում,
- գերնստեցումային, ենթաոդոդումային հատկանիշներ դրսևորող գրունտների (սպիտակահողեր) առկայությամբ պայմանավորված քաղաքաշինական վտանգավոր երևույթները:

7.1. Մակերեսային հակաջրոդոդումային միջոցառումներ

Նախագծվող տարածքի տարբեր տեղամասերում մակերեսային ջրահոսքերը էյուվիալ-դեյուվիալ ծագման գրունտների վրա առաջացնում են մակերեսային, երբեմն խորքային էրոզիոն երևույթներ:

Ջրողողման ենթակա տեղամասերում պաշտպանական միջոցառումները իրականացվում են կախված ջրողողման բնույթից՝ մշտական, սեզոնային, էպիզոդիկ, ինչպես նաև հասցվող վնասի (ռիսկի) մեծությունից:

- Ջրաորսող, ջրապահ և ջրաուղորդող կառուցվածքների իրականացում, մակերեսային ջրահոսքերի կարգավորման, դրանց արգելակման, հավաքման կամ ուղղորդված տեղափոխման նպատակով,
- Անհրաժեշտ է իրականացնել մշտական հսկողություն այդ տարածքների նկատմամբ հողօգտագործման և ագրոտեխնիկական գործընթացների օրինականության խստագույն պահպանման նպատակով:

7.2 Հականստվածքային միջոցառումներ

Գրունտների նստեցման հիմնական պատճառը կայանում է նրանում, որ ջրի ներգործության տակ քայքայվում են գրունտի կառուցվածքային կապերը, առաջանում է հոսունություն և կտրուկ խտացում սեփական կամ արտաքին ծանրության ճնշման տակ: Հիմնականում այդ խտացումը ավարտվում է մի քանի րոպեում և այդ պատճառով գրունտի սեղմման, նստեցման պրոցեսն ունի «անկման» բնույթ:

Գերնստման հատկանիշներով գրունտները ջրհագեցումից (խոնավացումից) պաշտպանելու նպատակով անհրաժեշտ է՝

- շինարարական հրապարակները հատակագծելիս բացառել տեղումնային և ձնհալքային ջրերի մուտքը ,
- նախատեսել և իրականացնել ջրամեկուսիչ ծածկոցներ ինչպես շենքերի շրջակայքում, այնպես էլ դրանց ներսում,
- կառուցվածքների հիմնատակերը տեղադրել ավելի խորը, ոչ նստվածքային գրունտների վրա,

- հուսալիորեն մեկուսացնել ջրատար խողովակները,
- կիրառվում է նաև նստվածքային գրունտների տափարակում կամ դրանց մասնակի փոխարինում այլ, ավելի կայուն, գրունտներով:
- համայնքի կոմունալ ծառայությունները պարտավոր են վերահսկել կառուցապատված տարածքները և անսարք ջրատար խողովակներով արտահոսքեր հայտնաբերելու դեպքում շտապ միջոցառումներ ձեռնարկել:

7.3 Խախտված հողերի վերականգնում

Տարածքի առանձին տեղամասերում ռելիեֆը փոփոխված է՝ հիմնականում շինարարական գործընթացներով: Արդյունքում խախտվել են այդ միջավայրերի բնապահպանական պայմանները, մասնավորապես այդ տեղամասերի բուսաբնահողային ծածկոցները:

Տեխնածին փոփոխված ռելիեֆով այդ տեղամասերում անհրաժեշտ է իրականացնել ռեկուլտիվացիոն համալիր (բազմակողմանի) աշխատանքներ՝ ինժեներա-շինարարական, ագլոմերատիվ, ինչպես նաև կանաչապատմանն ուղղված խախտված հողերի վերականգնմանը:

7.4. Հակասելավային, հակադեֆլյուկցիոն, հակաջրհեղեղային կառուցվածքներ և միջոցառումներ

Սելավներից, ջրհեղեղներից տարածքների, շենքերի և շինությունների ինժեներական պաշտպանության համար կիրառվում են հետևյալ կառուցվածքները և միջոցառումները.

- սելավաուղղիչ կառուցվածքներ՝ սելավային հոսքը դեպի սելավաթող կառուցվածքներ ուղղելու համար, ուղղիչ և պատող դամբեր, կարճապատնեշներ,
- սելավականխիչ կառուցվածքներ՝ սելավ առաջացնող հորդացումների կանխման համար,
- գոյություն ունեցող հակասելավային միջոցառումների և կառուցվածքների վերականգնում և նորոգում:

8. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ ԵՎ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Զովունի բնակավայրի զարգացման միտումները բխում են համայնքների համաչափ զարգացման հիմնադրույթներից և ներկայացված են համայնքում առկա հիմնախնդիրներում:

Գլխավոր հատակագծով նախատեսված նախագծային որոշումները ուղղված են բնակչության ապրելակերպի սանիտարա-հիգիենիկ պայմանների բարելավմանը, շրջակա բնական միջավայրի և բնական կամ մարդածին էկոհամակարգերի պահպանմանը և վերականգնմանը, տարածքի՝ բնական և տեխնածին բնույթի արտակարգ իրավիճակներից պաշտպանմանը: Հատակագծային որոշումները հաշվի են առնում ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության և այլ գերատեսչությունների առաջարկները:

8.1 Մթնոլորտային օդ

Հեռանկարում մթնոլորտ վնասակար արտանետումների աղբյուրներ են հանդիսանում գյուղմթերքների արտադրության ձեռնարկությունները, ասֆալտի գործարանը, ավտոտրանսպորտը, ջեռուցման համակարգը: Ասֆալտի գործարանի անվտանգության գոտում չկան բնակելի, խառը, բուժական, մանկական օբյեկտներ, շրջապատված է գյուղ. հողերով և արտադրական գոտիներով:

Ներկա դրությամբ, օդային ավազանի վիճակով տարածքը գնահատվում է բարենպաստ, անտրոպոգեն ազդեցությամբ գերիշխում են հիմնականում թույլ ազդեցության գոտիները, հիգիենիկ վիճակով՝ օդային ավազանի աղտոտվածությունը որևէ վտանգ չի հարուցում:

Զովունի գյուղում հեռանկարում նախատեսվում է զարգացնել այգեգործությունը, անասնաբուծությունը, այսինքն՝ արտադրություններ, որոնց գործունեության հետևանքով մթնոլորտ վնասակար արտանետումները գրեթե բացակայում են:

Հեռանկարում նախատեսված է ջեռուցման համակարգի ներդրում, որի հետևանքով հասարակական շինությունները՝ դպրոցները, պոլիկլինիկան և բնակելի տները կջեռուցվեն բնական գազով:

Ջեռուցման համակարգերի վնասակար արտանետումների բերված է աղյուսակ 8.1.1-ում:

Աղյուսակ 8.1.1

դր ը/հ	Անվանումը	Արտանետումների տարեկան քանակը տ/տարի	Վտանգավորության դասը
1	2	3	4
1	Ածխածնի օքսիդ	2.7	4
2	Ազոտի օքսիդներ	1.1	2
3	Փոշի անօրգանական	1.5	3
	Ընդամենը	5.5	

Բնակչության աճին համապատասխան ավելանալու է նաև ավտոտրանսպորտը քանակը, որի արտանետումների հաշվարկային քանակը բերված են 8.1.2.-8.1.3. աղյուսակում:

Աղյուսակ 8.1.2

Անվանումը	Աղտոտող նյութերը, տ/տարի			
	Ածխածնի օքսիդ	Ազոտի օքսիդ	Ածխաջրածիններ	Ընդամենը
1.Բեռնատար	155.65	16.62	46.37	218.64
2.Ավտոբուսներ	33.3	1.48	6.2	40.98
3.Մարդատար	196.17	11.5	19.46	227.13
Ընդամենը	385.12	29.6	72.03	486.75

Աղյուսակ 8.1.3

Անվանումը	Արտանետումների քանակը, տ/տարի ներդրման %	Տնտեսությանը հասցված տնտեսական վնասը, հազ դրամ/տարի
1.Ջեռուցման համակարգեր, անհատական կաթսայատներ	$\frac{3.8}{0.77}$	3.82
2 Ավտոտրանսպորտ	$\frac{486.75}{98.93}$	1536.6
3 Արդյունաբերություն	$\frac{1.5}{0.3}$	12.3
Ընդամենը	$\frac{492.05}{100}$	1552.72

Զեռուցման համակարգերից մթնոլորտ են արտանետվում տարեկան 3,8տ վնասակար նյութեր: Դեպի մթնոլորտ վնասակար արտանետումների հիմնական մասը բաժին է ընկնում ավտոտրանսպորտին, որի արտանետումները կազմում են մթնոլորտ արտանետումների 98%-ը:

Ավտոտրանսպորտի արտանետումներից տնտեսությանը հասցված վնասը գտնվում է 1-ին տեղում՝ տարեկան 1,53 մլն դրամ:

Ընդհանուր տնտեսական վնասը բոլոր արտանետումներից կազմում է տարեկան 1,55 մլն դրամ:

Հեռանկարում համայնքի բազմաբնակարանային շենքերի ջեռուցման համար կնախատեսվեն նոր , ժամանակակից կաթսաների տեղադրում:

Հեռանկարում ջերմային աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետումները կաճեն, սակայն, ընդհանուր առմամբ, չեն գերազանցի ՍԹԱ նորմատիվները:

Բնակավայրում մասնավոր տները ջեռուցվում են անհատապես:

Արտանետումների նվազեցման հիմնական ուղղությունը ջերմամատակարարման համակարգերի էներգաարդյունավետության բարձրացումն է:

Համայնքի օդի փոշով աղտոտվածության մակարդակի նվազեցման միջոցառումները շինարարական աշխատանքներ իրականացնելիս թաց փոշեգերծման մեթոդների կիրառումն է, փողոցների կանոնավոր թաց սանիտարական մաքրումը:

Համայնքի մթնոլորտային օդի պահպանության հիմնական ուղղությունը՝ ավտոտրանսպորտից, արդյունաբերական օբյեկտներից արտանետումների նվազեցումն է, որը ապահովվելու է վերոհիշյալ միջոցառումների հաշվին:

Համայնքի արդյունաբերական հեռանկարային զարգացման անորոշության պատճառով դժվար է կանխատեսել արդյունաբերական ձեռնարկությունների արտանետումների ծավալները: Համայնքի տարածքում գործող արդյունաբերական ձեռնարկությունների համար նախատեսված են էկոլոգիական սահմանափակումներ, որոնք պետք է պահպանվեն, անկախ արտադրությունների զարգացման ուղղությունից և տեմպերից:

- Շինարարական արդյունաբերական ձեռնարկություններում ուժեղացնել հսկողությունը փոշու կազմակերպված և անկազմակերպ արտանետումների վրա:
- Նոր արդյունաբերական տարածքների կենտրոնացումը գոյություն ունեցող արդյունաբերական շրջանների տարածքներում, ինչը կնպաստի նաև վնասակար թափոնների կենտրոնացված կառավարմանը և չեզոքացմանը:
- Արդյունաբերական շրջանի տարածքներում թույլատրել IV, V կարգի ձեռնարկությունների շահագործում: Ցածր կարգի ձեռնարկությունների դեպքում կատարել սանիտարա-պաշտպանիչ գոտու ճշգրտում:

Համայնքի ճանապարհային ծածկի բարելավում, նոր մայրուղիների երկարացումը տեսակային կայուն կազմով պաշտպանիչ կանաչ շերտերի ստեղծում: Գնահատական էրթնեկության կազմակերպման կատարելագործում և փողոցների թողունակության բարձրացում:

Հեռանկարում հասարակական ավտոտրանսպորտում էլեկտրաֆիկացված տրանսպորտի մասնաբաժնի ավելացում, ինչպես նաև ավտոմոբիլային պարկի աստիճանաբար նորացում: Ավտոմոբիլների զինումը արտանետվող գազերի չեզոքացուցիչներով:

Մթնոլորտային օդի պահպանության կազմակերպչական և վարչական բնույթի միջոցառումների թվին պետք է դասել համայնքի օդի աղտոտման աղբյուրների լրիվ հաշվառումը, նորմատիվների պահպանման հսկողության ուժեղացումը, մոնիտորինգի ցանցի ընդլայնումը:

Նշված միջոցառումները համահունչ են ՀՀ Կառավարության «Տրանսպորտային միջոցների վնասակար նյութերի արտանետման նվազեցման միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» 17.09.2006թ. N 1033-Ն որոշմանը:

8.2 Թափոններ

Զովունի բնակավայրը աղբավայր չունի, այդ պատճառով բնակավայրի աղբը ըստ պայմանագրի հիմնականում տեղափոխվում է Եղվարդ քաղաքային համայնքի

աղբավայր: Պայմանագիրը կնքված է Զովունի գյուղապետարանի և Եղվարդի քաղաքապետարանի «Բարեկարգում և բնակֆոնդ» գրասենյակի միջև անորոշ ժամանակով: Զովունու համայնքի տարածքում աղբահանության նպատակով բնակելի թաղամասերում տեղադրված են աղբարկղներ:

Համայնքում առաջացող կենցաղային աղբի հաշվարկային քանակները կազմում են 350.0 տ/տարի:

Գյուղացիական տնտեսություններում անասնապահական աղբը և բերքի մնացորդները օգտագործվում են դաշտերի պարարտացման նպատակով, իսկ ձմեռային շրջանում նաև որպես վառելիք:

Հայաստանի Հանրապետությունը ընդունել է թափոնների կառավարման ազգային նոր ռազմավարություն, որը հիմք կծառայի կոշտ թափոնների կառավարման համակարգի համար՝ ամբողջ երկրում: Ազգային շրջանակային ծրագիրը հաստատում է, որ այս նախագիծը համահունչ է ռազմավարության դրույթների պահանջներին:

Թափոնների կառավարման ազգային ռազմավարության մշակման ընթացքում հստակեցվել է, որ տեղական մակարդակով աղբահավաքումը, կայաններ տեղափոխումը և ԵՄ նախագծային և բնապահպանական ստանդարտներին և տեղանքի աշխարհագրական առանձնահատկություններին համապատասխան ռեգիոնալ սանիտարական աղբավայրերի առկայությունը կլինի լավագույն տարբերակը:

8.3 Հողային ռեսուրսների պահպանություն

Հայաստանում, այդ թվում նաև Զովունի բնակավայրում վերջին 15 տարիների ընթացքում կտրկուկ նվազել է ծանր մետաղների ներհոսքը շրջակա միջավայր և նրանց հետագա կուտակումը համայնքի հողածածկույթի բաց հատվածներում: Այդ նվազումը հինականում պայմանավորված է ավտոտրանսպորտում ոչ էթիլացված բենզինի և սեղմված բնական գազի օգտագործմամբ, մագուրի օգտագործման դադարեցմամբ:

Հեռանկարում համայնքում չի սպասվում ծանր մետաղների նոր աղբյուրների գոյությունը: Հողերի ինքնամաքման ունակությունը և առավել աղտոտված հատվածների առողջացման իրականացումը (ագրոտեխնիկական միջոցառումներ, կանաչապատում և այլն) կհանգեցնի համայնքի փոքր հատվածում հողերի աղտոտվածության նվազման: Տարածքը կդիտարկվի աղտոտվածության թույլ գոտի:

Հողային ծածկույթի պահպանման համար առանձնակի դեր կարող է ունենալ հետագա կանաչապատումը:

Բարձր աղտոտվածությամբ տարածքների վիճակի բարելավման համար պետք է իրականացվի առաջին հերթին սանացիա: Այդ նպատակով անհրաժեշտ է. պահպանել արդյունաբերական ձեռնարկությունների հաստատված տեխնոլոգիական և բնապահպանական պահանջները,

ընդլայնել կանաչ տնկարկների մակերեսը,

իրականացնել փողոցների կանոնավոր սանիտարական մաքրում,

աղտոտված գյուղատնտեսական նշանակության հողերը օգտագործել կանաչապատման նպատակով

առաջացող հողի բերրի շերտի պահպանում և նպատակային օգտագործում:

8.4 Աղմուկի մակարդակը

Հեռանկարում Զովունի համայնքի աղմկային ֆոնը դարձյալ հիմնականում կձևավորվի քաղաքաշինական գործունեության (բնակարանաշինություն, ենթակառուցվածքներ, ճանապարհներ, շենք-շինություններ և այլն) և ավելացող ավտոտրանսպորտի հաշվին:

Փողոցա-ճանապարհային ցանցի զարգացման ուրվագծի իրականացումից բացի տրանսպորտային աղմուկի նվազեցմանը կնպաստեն հետևյալ միջոցառումները՝

- համայնքի ճանապարհային ծածկի բարելավում,
- նոր մայրուղիների երկարությամբ կանաչ պաշտպանչ շերտերի ստեղծում;

- ճանապարհային երթևեկության կազմակերպման կատարելագործում,
- փողոցների թողունակության բարձրացում;
- տրանսպորտային միջոցների տեխնիկական վիճակի հսկողության ուժեղացում:

Աղմկային անհարամարվետությունը նվազագույնի հասցնելուն մեծապես կնպաստի աղմուկապաշտպան պատուհանների և աղմուկամեկուսիչ ապակեպատման լայն կիրառությունը:

Քաղաքաշինական աշխատանքների ժամանակ շինարարական աշխատանքները իրականացնել համաձայն ՀՀ ՇՆ 22-04-2014 «Պաշտպանություն աղմուկից» շինարարական նորմերի համաձայն:

Աղմուկից պաշտպանվելու նշված միջոցառումների իրականացումը թույլ կտա համայնքի հիմնական մայրուղիներում աղմուկի մակարդակը նվազեցնել և բնակելի կառուցապատման մեծ մասում ապահովել աղմուկի սահմանային թույլատրելի մակարդակ:

8.5 Կանաչապատման համակարգը

Զովունի բնակավայրի կանաչապատման համակարգի կայուն զարգացման համար անհրաժեշտ է մշակել և իրականացնել գործողությունների համալիր ծրագիր, որը իր մեջ կպարունակի ներքոհիշյալ հիմնադրույթները՝

- ✓ բնակավառի գործունեությունը համակարգող մասնագիտացված կառուցվածքային ստորաբաժանման ստեղծում,
- ✓ վերականգնման աշխատանքների, նոր տարածքների կանաչապատման իրականացում հատուկ նախագծերին և ծրագրերին համապատասխան, ապահովելով հետագա ոռոգումը, խնամքը և պահպանությունը,
- ✓ տնկարանային և ջերմատնային տնտեսությունների ստեղծում,
- ✓ անխափան ոռոգում երաշխավորող ոռոգման ցանցի կառուցում,
- ✓ ժամանակակից տեխնոլոգիաների և գիտության նվաճումների ներդրում, տնկանյութի տեսակների հիմնավորված ընտրություն,

- ✓ ընդհանուր օգտագործման կանաչապատմանն են վերագրվում՝ համայնքային զբոսայգիներն ու պուրակները, որոնք նախատեսված են համայնքի բնակչության կարճատև հանգստի կազմակերպման համար:
- ✓ նոր կանաչապատ տարածքների ստեղծում՝ պտղատու ծառատեսակների օգտագործմամբ:

Զովունի բնակավայրի հարավ-արևմտյան հատվածում նախատեսված են մոտ 90.հա նոր միջին հարկայնության և բազմահարկ բնակելի կառուցապատման գոտիներ: Համաձայն նշված գործառնական գոտիներում կառուցապատման չափորոշիչների՝ տվյալ տարածքի կանաչապատման մակերեսը կազմելու է նվազագույնը 50հա:

Կանաչ ծածկույթ

Տարածքների կանաչապատման համար պետք է օգտագործել ստորև բերվող ծառերի, թփերի և փաթաթվողների (լիանաներ) տեսակները.

Ասեղնատերևավոր ծառեր

1. Գիհի բազմապտուղ - Juniperus polycarpus C. Koch
2. Գիհի վիրգինյան - Juniperus virginiana L
3. Գիհի սրաթեփուկ - Juniperus foetidissima Willd
4. Գիհի սովորական - Juniperus communis L.
5. Եղևնի կեռիկավոր - Picea pungens Engl.
6. Եղևնի կեռիկավոր արծաթափայլ - Picea pungens V. glauca Belssn.
7. Կենսածառ արևելյան - Biota orientalis Endl.
8. Սոճի դրիմյան - Pinus pallasiana Lamb.
9. Սոճի Սոսնովսկու - Pinus sosnovskyi Nakai
10. Սոճի Բանկսի - Pinus banksiana Lamb
11. Սոճի դեղին - Pinus ponderosa Dougl.

Ասեղնատերևավոր թփեր

1. Գիհի կազակական - Juniperus sabina L.
2. Գիհի ցածրած - Juniperus depressa Stev.
3. Թույա արևմտյան - Thuja occidentalis L.

Հայնատերևավոր ծառեր

1. Արնսի սովորական - *Sorbus aucuparia* L
2. Բալենի սովորական - *Cerasus vulgaris* Mill
3. Բարդի անտառային - *Populus tremula* L.
4. Բարդի Բոլլեի - *Populus bolleana* Lauche
5. Բարդի (Սիմոնի) չինական - *Populus simonii* Carr.
6. Բոխի արևելյան - *Carpinus orientalis* Mill.
7. Ընկուզենի սովորական* - *Juglans regia* L.
8. Թեղի էլիպսատերև* - *Ulmus elliptica* C. Koch.
9. Թեղի տերևաշատ* - *Ulmus foliaceae* Gilib.
10. Թեղի փետրաճյուղավոր* - *Ulmus pinnato – ramosa* Dieck
11. Թթենի սպիտակ - *Morus alba* L.
12. Թթենի սպիտակ, լացող* - *Morus alba* f. *pendula* Dipp.
13. Թխկի դաշտային* - *Acer campestre* L.
14. Թխկի սրատերև* - *Acer platanoides*
15. Կատալպա սովորական* - *Catalpa bignonioides* Walt.
16. Կատալպա օվալատերև* - *Catalpa ovata* G. Don
17. Խնձորենի արևելյան - *Malus aorientalis* Ugl.
18. Խնձորենի հատապտղային - *Malus floribunda* Sieb.
19. Ծիրանենի սովորական - *Armeniaca vulgaris* Lam.
20. Կաղնի արևելյան - *Quercus macranthera* Mey.
21. Կաղնի երկարակոթուն* - *Quercus longipes* Stev.
22. Կաղնի ամառային - *Quercus robur* L.
23. Կաղնի կարմիր* - *Quercus rubra* L.
24. Կաղնի շագանակատերև* - *Quercus castaneifolia* C. A. Mey.
25. Սոսի արևելյան* - *Platanus orientalis* L.
26. Սոսի թխկիատերև* - *Platanus acerifolia* Willd.
27. Սերկևիլենի սովորական - *Cydonia oblonga* Mill.
28. Տանձենի կովկասյան - *Pyrus caucasica* Fed.

- 29.Տանձենի ուռատերև - *Pyrus salicifolia* Pall.
- 30.Տխլենի սովորական - *Corylus avellana* L.
- 31.Ուռենի բարձր - *Salix excelsa* Gmel
- 32.Ուռենի սպիտակ - *Salix alba* L.
- 33.Ուռենի սպիտակ, լացող* - *Salix alba* v. *pendula* hort.
- 34.Ուռենի զամբյուղի - *Salix viminalis* L.
- 35.Կեռասենի - *Cerasus avium* Moench.
- 36.Հացենի սովորական* - *Fraxinus excelsior* L.
- 37.Հացենի սրապտուղ* - *Fraxinus oxycarpa*
- 38.Հացենի պենսիլվանյան* - *Fraxinus pennsylvanica* March.
- 39.Հացենի նշտարաձև* - *Fraxinus lanceolata* Borkh.
- 40.Հացենի ամերիկյան* - *Fraxinus americana* L.
- 41.Նշենի սովորական - *Amygdalus communis* L.
- 42.Նշենի ֆենցլի - *Amygdalus fenzliana* Lipsky.
- 43.Նոնենի - *Punica granatum* L.
- 44.Շլորենի - *Prunus divaricata* Ldb.
- 45.Ռոբինիա կեղծակաղիա - *Robinia pseudoacacia* L.
- 46.Փռչնի մերկ - *Celtis glabrata* Stev.
- 47.Զիչխան դժնիկանման - *Hippophae rhamnoides* L.

Հայնատերևավոր թփեր

- 1.Ամորֆա թփալին - *Amorpha fruticosa* L.
- 2.Ասպիրակ արևքուրիկատերև - *Spiraea hypericifolia* L.
- 3.Ասպիրակ վանհուտտի - *Spiraea vanhouttei* Zbl.
- 4.Ասպիրակ ճապոնական - *Spiraea japonica* L.
- 5.Արոսի երկակի - *Sorbus dualis* Zinserl.
- 6.Բոնչի սովորական - *Viburnum opulus*
- 7.Գերիմաստի - *Viburnum lantana* L.
- 8.Դժնիկ լուծողական - *Rhamnus cathartica* L.
- 9.Դրախտածառ - *Cotinus coggygia* Scop.

10. Եղրևանի սովորական - *Syringa vulgaris*
 11. Զկեռենի սովորական - *Mespilus germanica* L.
 12. Թխենի սովորական - *Padus arcemosa* Gilib.
 13. Իլենի եվրոպական - *Euonymus europaea* L.
 14. Կելրեյտերիա հուրանավոր - *Kocleuteria paniculata* haxm.
 15. Կիպրոս սովորական - *Ligustrum vulgare* L.
 16. Ծորենի արևելյան - *Berberis vulgaris* L.
 17. Խենոմելեա ճապոնական - *Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl.
 18. Ֆորսիցիա օվալատերև - *Forsythra ovata* Nakai
 19. Ֆորսիցիա միջանկյալ - *Forsythra intermedia* Zab.
 20. Հադարձենի Բիբերշտեյնի - *Ribes bibersteinii* Berl.
 21. Ճապկի արնակարմիր - *Cornus sanguinea* L.
 22. Ճապկի հարավային - *Cornus australis* C. A. Mey.
 23. Սզնի խոշորափուշ - *Crataegus macrocantha* Lodd.
 24. Սզնի արևելյան - *Crataegus orientalis* Pall.
 25. Տոսախ մշտադալար - *Buxus sempervirens* L.
 26. Ցախակեռաս կովկասյան - *Lonicera caucasica* Pall.
 27. Ցախակեռաս թաթարական - *Lonicera tatarica* L.
 28. Ցախակեռաս Մաակի - *Lonicera maakii* Maxim
 29. Բշտիկատերև բոնչիատերև - *Physocarpus opulifolia* L.
 30. Մասրենի սովորական - *Rosa canina* L.
 31. Վարդ առատափուշ - *Rosa spinosissima* L.
 32. Վարդ վահանակիր - *Rosa corymbifera* Borkh.
 33. Չմենի փայլուն - *Cotoneaster lucida* L.
 34. Չմենի հորիզոնական - *Cotoneaster horirontalis* Dcne.
- Փաթաթվողներ (լիանաներ)
1. Խաղող ամուրյան ** - *Vitis amurensis* Rupr.
 2. Խաղող կուլտուրական** - *Vitis vinifere* L.
 3. Վիստերիա չինական** - *Wisteria sinensis* Sweet.

4. Կուսախաղող հնգատերև** - *Parthenocissus quinquefolia* (L.)

5. Մամրիչ արևելյան** - *Clematis orientalis* L.

6. Վարդ մանրածաղիկ** - *Rosa micrentha* Smith.

*ԱՆՏԱՌՊՈՒՐԱԿՆԵՐԻ, ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ԳՈՏԻՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ
ԱՆՏԱՌ ԿԱԶՄՈՂ ԾԱՌԱՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

** ՈՒՂՂԱԶԻԳ ԿԱՆԱԶԱՊԱՏՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

(Ընդամենը 102 տեսակ)

8.6. Զբոսաշրջության զարգացման հիմնական ուղղությունները

Մ1:5000, 1:2000: Քարտեզում նշվում են թանգարանները, թատրոնները, հայտնի ռեստորանները և սրճարանները, զբոսայգիները և այլ տեսարժան վայրերը, տրանսպորտային կանգառները և այլ օգտակար տեղեկատվություն:

Բնության և մշակութային հուշարձանների պահպանությունը անբաժանելի են միմյանցից: Իսկ բնության հատուկ տարածքների պահպանությունը բնապահպանական քաղաքականության հատուկ բաղադրիչ է, որը պահանջում է հետևողական, շարունակական և գործնական քայլեր՝ ուղղված այդ տարածքների ոչ միայն պահպանության բարելավմանն՝ այլ նաև հասարակության կողմից ճանաչմանը:

Հայաստանի տնտեսության զարգացման առաջնահերթություն ճանաչված տուրիզմը ենթադրում է ոչ միայն մշակութային տուրիզմ՝ հենված պատմամշակութային հուշարձանների վրա, այլև հավասարապես կարող է վերաբերել նաև բնական պաշարների ու բնության հուշարձանների վրա հենվող էկոտուրիզմին, ինչպես նաև գիտաճանաչողական տուրիզմին:

Զովունի բնակավայրի զբոսաշրջային ռեսուրսներն են.

- Պատմության և մշակութային հուշարձանները,
- Գյուղի պատմության թանգարանը,

- Զովունի և Քանաքեռական բնակավայրերի վարչական սահմանագծով անցնող և Հրազդան գետ թափվող Եղվարդ (Եղվարդաջուր, «Մարդասպանի») գետի կիրճը,
- Հրազդան գետի կիրճը:

Զբոսաշրջության զարգացման հիմնական ուղղություններ կարող են հանդիսանալ.

ա. Մշակութային տուրիզմը.

Զբոսաշրջության ձև, որը վերաբերում է այն զբոսաշրջիկներին, որոնք հետաքրքրվում են այլ երկրների կամ շրջանների մշակույթով, տեղացի մարդկանց կենսակերպով, պատմությամբ, կրոնով, ճարտարապետությամբ, արվեստով և նրանց կյանքը կազմող այլ բնագավառներով:

բ. Ագրոտուրիզմը.

Հանգիստ գյուղական վայրերում: Տուրիզմի այս ձևը զբոսաշրջիկներին հնարավորություն է տալիս վայելելու էկոլոգիապես մաքուր սննդամթերք, ծանոթանալու գյուղական կյանքին, գյուղմթերքների մշակման ու արտադրության գործընթացին, տուրիստները կարող են մասնակցել կաթնամթերքների արտադրությանը գյուղական պայմաններում, վայելելու իրենց հանգիստն մաքուր օդի պայմաններում և այս ամենը համեմատաբար մատչելի գներով: Այս ամենով, և ոչ միայն, պայմանավորված ագրոտուրիզմը մեծ հետաքրքրություն է առաջացնում տուրիստների մոտ, ինչն էլ անմիջականորեն ազդում է գյուղատնտեսության զարգացմանը, գյուղմթերքների շուկայի ընդլայնմանը, ինչն էլ բերում է գյուղաբնակների կյանքի բարելավմանը և կրճատում է գործազրկության մակարդակը: Վերջինս էլ երկրի տնտեսության վրա տուրիզմի ուղղակի կամ անուղղակի ազդեցության վառ օրինակ է:

Ագրոտուրիզմը ենթադրում է այցելուների ժամանակավոր բնակություն գյուղական վայրերում՝ ակտիվ հանգստի նպատակով: Սա հիանալի հանգստի ձև է այն մարդկանց համար, որոնք մշտապես բնակվում են մեծ քաղաքներում: Այցելուները նման հանգստի պայմաններում ակնկալում են վայելել բնությունը և ծանոթանալ գյուղական տարածքներին, կյանքին, ապրելակերպին, ավանդույթներին ու ծեսերին:

Հանգստի այս ձևն այցելուներին, զբոսաշրջիկներին, հատկապես՝ քաղաքաբնակներին, հնարավորություն է տալիս գիտելիքներ ձեռք բերելու տնտեսության վարման մասին, ծանոթանալու գյուղատնտեսական մթերքների արտադրությանը, ճաշակելու բնական, թարմ և առողջարար սննդամթերք, ինչպես և օգտվելու ոչ սովորական ժամանցի հնարավորությունից:

Ագրոտուրիզմը հնարավորություններ է ստեղծու շեշտադրելու գյուղատնտեսական բիզնեսի առանձնահատուկ ճյուղերը՝ գինեգործարաններ, պանրի և կաթի արտադրություն, պտղատու այգիներ, գյուղաշխարհի գեղեցկություն, որակյալ մթերքներ և բնական միջավայր:

Ագրոտուրիզմը հիմնականում ընտանեկան տուրիզմ է, որը հնարավորություն է ընձեռում հատկապես երեխաների բարոյահոգեբանական և աշխատանքային դաստիարակության համար: Գյուղական տուրիզմը ցանկության դեպքում գյուղատնտեսական աշխատանքներին մասնակցելու և գյուղական կենցաղին հաղորդակցվելու լավագույն հնարավորություններ է ստեղծում:

Ագրոտուրիզմի կազմակերպումը մեծածավալ ներդրումներ չի պահանջում: Այստեղ որպես հիմնական ներդրող հանդես է գալիս գյուղական բնակչության համեմատաբար ունևոր խավը: Ուստի գյուղական զբոսաշրջության զարգացումն ինքնին կարևոր ազդակ է դառնում նաև գյուղատնտեսության զարգացման համար:

Ագրոտուրիզմի զարգացումը նպաստում է նաև գյուղական կյանքի աշխուժացմանը, գյուղում սոցիալական ենթակառուցվածքների և մշակույթի զարգացմանը:

գ. Էկոտուրիզմը.

Բնության, նրա բաղադրիչների և պատմամշակութային հուշարձանների ճանաչողության նպատակով կազմակերպվող զբոսաշրջություն: Էկոզբոսաշրջության խնդիրներն են բնական և մշակութային ժառանգության պահպանության օժանդակումը, ազգաբնակչության էկոլոգիական կրթության և իրազեկության բարձրացումը: Էկոզբոսաշրջությունը զբոսաշրջության առավել արագ զարգացող ճյուղերից է, չի նախատեսում հարմարավետ հյուրանոցներ և բարձրակարգ սպասարկման ծառայություններ իրականացվում է ավտոմեքենայով,

հետիոտն, ձիով, վրանային և այլ միջոցներով: Ըստ բնույթի՝ Էկոզբոսաշրջությունը լինում է բնապահպանական, գիտաճանաչողական, մշակութային և այլն: Զովունին հարուստ է բնապատկերներով և պատմամշակութային հուշարձաններով, ռեկրեացիոն պաշարներով, որոնք Էկոզբոսաշրջության զարգացման կարևոր նախապայմաններ են:

Էկոտուրիզմ՝ բնության և մշակութային տեսարժան վայրերի ուսումնասիրության և ըմբռնելու նպատակով շրջակա միջավայրի նկատմամբ պատասխանատվությամբ ճանապարհորդություն կապված բնության չխախտված տարածքների հետ, որը նպաստում է շրջակա միջավայրի պահպանմանը, շրջակա միջավայրի վրա ունենում է «մեղմ» ազդեցություն, ապահովում է տեղացի բնակիչների ակտիվ սոցիալ-տնտեսական մասնակցությունը և նրանց կողմից այդ գործունեությունից առավելությունների ստացումը:

Էկոտուրիզմ՝ զբոսաշրջություն, որը իր մեջ ներառում է համեմատաբար անխախտ բնություն ունեցող վայրեր ճանապարհորդություններ տվյալ տարածքի բնական և մշակութա-էթնիկական առանձնահատկությունների վերաբերյալ պատկերացում կազմելու նպատակով, որը չի խախտում էկոհամակարգի ամբողջականությունը և ստեղծում է այնպիսի պայմաններ, որոնց ներքո բնության ու բնական ռեսուրսների պաշտպանությունը արդյունավետ է դառնում տեղացի բնակչության համար:

Էկոտուրիզմի հիմնական սկզբունքները՝

- Ընթացիկ ճանապարհորդություն դեպի բնություն, ընդ որում նման արշավների գլխավոր բովանդակությունն է ծանոթությունը բնության, տեղական սովորույթների և մշակույթի հետ:
- Բնական և սոցիալ-մշակութային բնույթի բացասական ազդեցությունների հասցնելը նվազագույնի, էկոլոգիական կայունության ապահովումը:
- Բնության պաշտպանությանը և տեղական սոցիալ-մշակութային միջավայրին աջակցելը:
- Բնապահպանական կրթությունը և իրազեկումը:

- Բնակիչների մասնակցությունը և տուրիստական գործունեությունից եկամուտների ստացումը, ինչը նրանց համար ստեղծում է բնության պահպանության տնտեսական խթաններ:
- Տնտեսական արդյունավետություն և ներդրում այցելության բնակավայրերի և տարածաշրջանների կայուն զարգացման գործում:

դ. Հնագիտական տուրիզմը.

Հանգստի հետաքրքիր տեսակ է, որը հասանելի է հարուստ պատմական ժառանգություն ունեցող բազմաթիվ երկրներում: Խոսքն այն տուրիզմի մասին է, երբ մարդիկ վճարում են դաշտում հնագիտական աշխատանքներին, պեղումներին մասնակցելու համար: Ցավոք, Հայաստանում ոլորտն ընդհանրապես զարգացած չէ, եթե չասենք՝ չկա: Հայաստանի, Կոտայքի մարզի և Զովունու հնագիտությունը չօգտագործված ռեսուրս է զբոսաշրջության զարգացման համար:

Զովունու տարածքը չափազանց հարուստ է պատմամշակութային կառույցներով՝ բնակատեղիներ, բերդեր, դամբարանադաշտ, գերեզմանատեղեր, դամբարաններ, քարայր-ապաստարաններ, որոնք հարմար են նույնիսկ նման հնագիտական աշխատանքներ և պեղումներ իրականացնելու համար:

Պետք է մշակվեն կոնկրետ ծրագրեր՝ կոնկրետ ժամկետներով ու հստակ օրակարգով: Դրանք կարող են լինել կարճաժամկետ կամ երկարաժամկետ, միանգամյա կամ պարբերական բնույթ կրել: Այս առումով մարզը և բնակավայրը ընտրության անսահման հնարավորություն է տալիս: Եվ քանի որ նույն հուշարձանը մի քանի տարի շարունակ պեղվում է, զբոսաշրջիկներն էլ կարող են ցանկության դեպքում ամեն տարի գալ ու շարունակել կիսատ թողած գործը:

Աշխարհի բոլոր անկյուններից մարդիկ կարող են գալ Հայաստան, հնագետների հետ միասին աշխատել դաշտում, սովորել, ինչպես նաև՝ առավել լայն ուսումնասիրել մեր երկիրը:

Ընդունող հուշարձանի «ենթակառուցվածքը» պետք է բավականաչափ զարգացած լինի հնագետ-զբոսաշրջիկներին ընդունելու համար: Պետք է գործնականում մտածել ու նախապատրաստել որոշակի պայմաններ, կազմակերպել և կարգավորել մարդիկ մնալու, սնվելու և այլ հարցեր:

ե. Քարանձավային տուրիզմը.

Տուրիզմի հատուկ տեսակ է, որը ենթադրում է ճամփորդություն երկրի ստորգետնյա բնական տարածություններով՝ քարանձավներով: Հանգստի այս տեսակը պահանջում է հատուկ գույք (պարան, լապտեր, սաղավարտ և այլն): Երթուղիները քարանձավներում բազմատեսակ են: Քարանձավային տուրիզմի առանձնահատկություններն են՝ անհարթ տարածությունը, բնական լույսի բացակայությունը և այլն: Իհարկե, պետք է մեծ խնամքով վերաբերվել, բնության կողմից մեզ պարգևած, այս հիանալի հուշարձաններին:

Զովունիում առկա են մի շարք քարայր-կացարաններ, որոնք գտնվում են գյուղից 0.5 կմ հս-աե, «Կարմիր բերդ» ամրոցից հս-ամ, Եղվարդ գետի աջ և ձախ ափերին: Քարայրները հավանաբար օգտագործվել է նաև միջնադարում: Դարաշրջանի հնագիտական նույնատիպ հուշարձանների բնորոշ օրինակներից է: Այստեղ հայտնաբերվել են աշելյա գործիքներ:

զ. Էքստրեմալ /արկածային/ տուրիզմը.

Վերջին ժամանակներում ակտիվ զարգանում է: Սա տուրիզմի մի տեսակ է, որը միավորում է ճանապարհորդության այն տեսակները, որոնք կապված են ակտիվ հանգստի հետ և, որոնց նպատակն է ստանալ նոր տպավորություններ և բարելավել ֆիզիկականը: Արկածային տուրիզմի առանձին տեսակ է էքստրեմալ տուրիզմը, որը գնալով դառնում է ավելի ու ավելի հայտնի ամբողջ աշխարհում: Այժմ Հայաստանում տուրիզմի այս տեսակը շատ զարգացած չէ, բայց կան բոլոր նախադրյալները այստեղ այն զարգացնելու համար: Վերջերս ամերիկյան National Geographic կազմակերպությունը կատարել է վիճակագրություն տուրիզմի վերաբերյալ և պարզ է դարձել, որ էքստրեմալ տուրիզմի լավ պայմաններ ունեցող երկրների մեջ Հայաստանը զբաղեցնում է 3-րդ տեղը: Այստեղ մասնավորապես կարելի է զարգացնել ալպինիզմը:

Զովունու տարածքում նպատակահարմար է էքստրեմալ տուրիզմի ցամաքային տեսակները.

- Մաունթինբայքինգ. վերջերս դարձել է շատ հայտնի: Սա հեծանվավազքն է միայն լեռնոտ, քարքարոտ և վտանգավոր ճանապարհներով: Փորձառու բայքերները կատարում են նաև տարբեր հնարքներ:
- Քարանձավագիտություն. Եթե դատենք այն բանով որ քարանձավագետներն այն մարդիկ են, ովքեր ազատ ժամանակ գնում են քարանձավներ, սա տուրիզմ է: Բայց միևնույն ժամանակ սա գիտություն է:
- X races՝ սա այն է որ էքստրեմալ զբոսաշրջիկները այնքան լավ են պատրաստված, որ կարող են ժայռեր մագլցել, ձիեր վարել, հեծանվով լեռներ բարձրանալ կամ էլ ջրվեժների վրայով իջնել: Այս մարդիկ թիմեր են կազմում և մասնակցում մրցույթների, որոնց նպատակն է հնարավորինս արագ հաղթահարել արգելքները: Սա նաև կոչվում է մուլտիսպորտ, կամ էլ արկածային մրցույթներ:

Լեռնային տեսակները: Ալպինիզմ՝ համարվում է ամենաէքստրեմալ հանգիստը: Որպես կանոն ալպինիզմով զբաղվողները նախընտրում են ամառը, քանի որ եղանակը թույլ է տալիս մինիմալ ուժերով հասնել նշանակված կետին: Չնայած կան նաև մարդիկ, ովքեր նախընտրում են ձմեռը: Եղանակի դժվար պայմանները միայն ավելացնում են ադրենալինը:

Օդային տեսակները: Զիփլայն՝ թույլ է տալիս էքստրեմալ սպորտի սիրահարներին ճոպանի և սեփական ձգողականության ուժի շնորհիվ մի վայրից հասնել մյուս վայրը: Զիփլայնի հաջողությանն է նպաստում նաև մեր երկրի ռելիեֆը՝ լեռներ, անտառներ, ձորեր, հստակ արտահայտված տարվա չորս եղանակներ, ինչը պակաս կարևոր չէ գեղագիտական տեսանկյունից:

Առաջարկվում է.

1. Զովունու պատմամշակութային հուշարձանների և Եղվարդ գետի կիրճի հիմքի վրա ստեղծել բնապատմական արգելոց:

Պատմամշակութային արգելոցները հուշարձանների այն համակառույցները, համալիրներն ու հուշարձանախմբերն են՝ իրենց շրջակա բնապատմական միջավայրով, որոնք պատմական, գիտական, գեղարվեստական, ազգագրական հատուկ արժեք են ներկայացնում: Պատմամշակութային արգելոցն ստեղծվում է հուշարձաններ ունեցող բնակավայրերի, դրանց հատվածների,

բնական և պատմականորեն ձևավորված արհեստական լանդշաֆտի, պատմամշակութային համալիրի և դրա պատմական միջավայրի պահպանության նպատակով:

Ցանկապատել, մաքրել և բարեկարգել կիրճի և հուշարձանների տարածքը: Ստեղծել հանգստի հարթակներ: Ստեղծել տարածքի և առանձին օբյեկտների արտաքին դեկորատիվ-գեղարվեստական լուսավորություն

2. Ապահովել բնակավայրի հուշարձանների տեղակայման ցուցանակների և համապատասխան բացատրագրերի տեղադրումը:

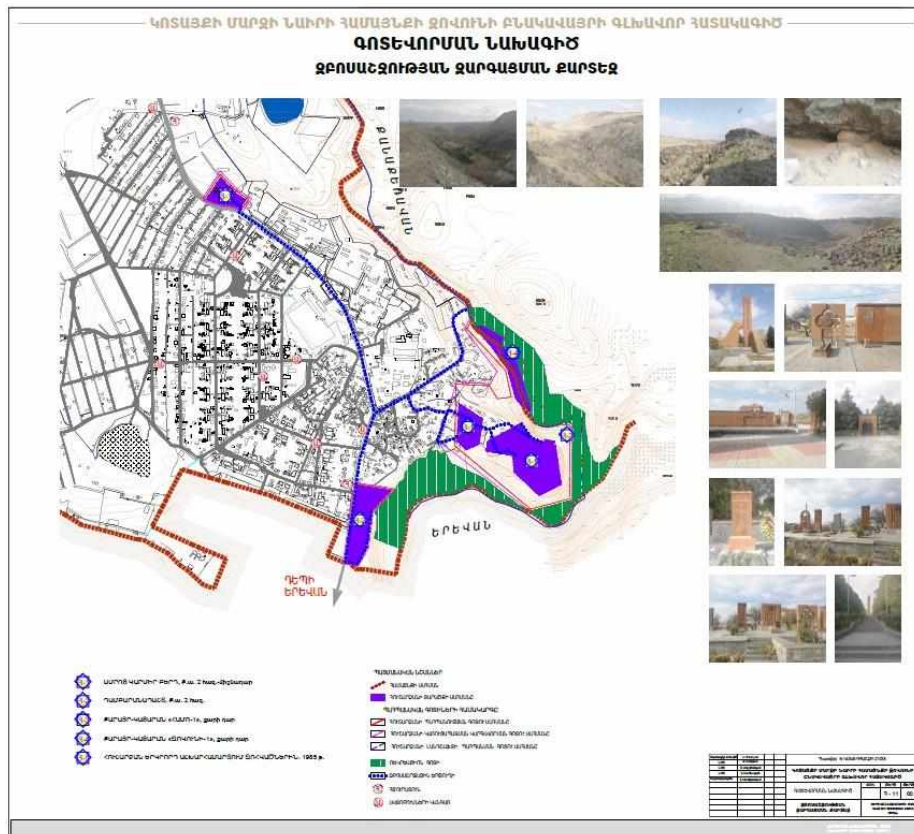
3. Երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին նվիրված հուշարձանի տարածքը (որտեղ գտնվում է նաև թանգարանը) բարեկարգել, ընդլայնել և դարձնել զբոսայգի:

4. Բարեկարգել Երևան-Զովունի-Եղվարդ խճուղին համապատասխան մայթերով և ծառաշարքով, ապահովել արտաքին լուսավորություն: Բարելավել խճուղուն հարող հողամասերի ցանկապատերի արտաքին ճարտարապետական տեսքը:

5. Զբոսաշրջային գոտու մեջ կարելի է ընդգրկել նաև Եղվարդ գետի ձախ ափին՝ Քանաքեռավան բնակավայրի վարչական տարածքում գտնվող «Արի Ձոր» հանգստյան գոտին և Փոքր Մհեր կրթահամալիրի տարածքում գտնվող պատմամշակութային հուշարձանները:

6. Հյուրանոցային տնտեսությունների և հանրային սննդի կետերի կառուցում և վերագործարկում:

7. Լավ տարբերակ է բնակավայրից Եղվարդի գետի ուղղությամբ դեպի Հրազդանի կիրճ ճոպանուղու կառացումը:

Նկար 8.6.1. Զբոսաշրջության զարգացման ուրվագիծ

Եզրակացություն

Նախատեսվող աշխատանքների արդյունքում կարելի է եզրակացնել, որ Զովունի բնակավայրի զարգացման ծրագրով բոլոր նախատեսվող աշխատանքները կնպաստեն շրջանի սոցիալական և բնապահպանական իրավիճակի առողջացմանը: